

Karl Marx
Klasstriderna i Frankrike 1848-1850
1850

Originalets titel: "Die Klassenkämpfe in Frankreich 1848 bis 1850".

Översättning: Ruth Bohman

Digitalisering: Jonas Holmgren (MIA)

Innehåll:

Inledning av Friedrich Engels	1
Klasstriderna i Frankrike 1848-1850	12
I. Juninederlaget 1848: Från februari till juni 1848	12
II. Den 13 juni 1849: Från juni 1848 till 13 juni 1849	27
III. Följderna av den 13 juni 1849: Från 13 juni 1849 till 10 mars 1850.....	46
IV. Den allmänna rösträttens avskaffande 1850	67

Inledning av Friedrich Engels

Det härmed på nytt utgivna arbetet var Marx' första försök att på grundval av sin materialistiska uppfattning förklara ett stycke samtidshistoria ur det föreliggande ekonomiska läget. I det ”kommunistiska manifestet” hade teorin i stora drag tillämpats på hela den nyare tidens historia, och i Marx' och mina artiklar i ”Neue Rheinische Zeitung” hade den genomgående använts vid tolkningen av samtida politiska händelser. Här är det däremot fråga om att påvisa det inre orsakssammanhanget i en för hela Europa både kritisk och typisk, mångårig utveckling, alltså att i författarens andemening karakterisera de politiska händelserna såsom verkningar av i sista hand ekonomiska orsaker.

Vid bedömningen av händelser och händelsesammanhang i dagens historia är man aldrig i stånd att gå tillbaka till de *yttersta* ekonomiska orsakerna. Än i dag, när den hithörande fackpressen erbjuder ett så rikhaltigt material, är det omöjligt t.o.m. i England att dag för dag följa med, vad som sker inom industrin och handeln på världsmarknaden, och förändringarna i produktionsmetoderna, så att man vid vilken tidpunkt som helst kan få fram det allmänna resultatet av dessa på många sätt invecklade och ständigt växlande faktorer, av vilka de viktigaste dessutom under långa tidsperioder kan vara verksamma i det fördolda, innan de plötsligt gör sig våldsamt gällande på ytan. En klar överblick över en given periods ekonomiska historia uppnår man inte förrän i efterhand, sedan materialet insamlats och sorterats. Härvid är statistiken ett nödvändigt hjälpmedel, och den släpar alltid efter. När man skall bedöma dagens historiska skeenden, blir man därför alltför ofta tvungen att behandla den viktigaste faktorn som konstant, att behandla det ekonomiska läget i periodens början såsom givet för hela perioden och oföränderligt, eller att endast ta hänsyn till sådana förändringar, som har sin upprinnelse i det åskådliga händelseförloppet och som därför också ligger i öppen dag. Den materialistiska metoden måste därför endast alltför ofta nöja sig med att återföra de politiska konflikterna till intressekonflikter mellan de av den ekonomiska utvecklingen skapade samhällsklasserna och klassfraktionerna och att presentera de enskilda politiska partierna som mer eller mindre adekvata uttryck för dessa klasser och klassfraktioner.

Det är självklart, att detta oundvikliga försummande av de samtida förändringarna i det ekonomiska läget, som är den egentliga grundvalen för alla de händelseförlopp, som skall undersökas, måste utgöra en felkälla. Men det är oundvikligt, att betingelserna för en sammanfattande framställning av dagens historia innehåller felkällor – vilket dock inte tycks avhålla någon från att skriva dagshistoria. När Marx påbörjade detta arbete, var den ovannämnda felkällan ännu mer oundviklig. Att under revolutionstiden 1848/49 följa de samtida ekonomiska förändringarna eller att ens få en överblick över dem var en ren omöjlighet. Samma svårigheter rådde under de första månaderna av Marx' landsflykt i London, hösten och vintern 1849/50. Men det var just vid den tiden, som Marx tog itu med arbetet. Och trots de ogynnsamma yttre omständigheterna gjorde hans ingående kunskaper både om Frankrikes ekonomiska läge före och landets politiska historia efter februarirevolutionen det möjligt för honom att ge en framställning av händelseförloppet, som avslöjar dess inre sammanhang på ett alltjämt ouppnått sätt och som med glans har klarat de dubbla prov, som Marx själv sedan ställde den på.

Det första provet var en följd av att Marx från våren 1850 åter fick tid att ägna sig åt ekonomiska studier, närmast inriktade på de senaste tio årens ekonomiska historia. De fakta han därvid insamlade gjorde det fullständigt klart för honom, att de slutledningar var riktiga, som han tidigare halvt aprioristiskt hade fått fram ur ett bristfälligt material – nämligen, att världshandelskrisen 1847 var det egentliga upphovet till februari- och marsrevolutionerna, och att det industriella uppsving, som från mitten av 1848 efter hand återinträdde och nådde sin kulmen 1849 och 1850, var den pådrivande kraften bakom den europeiska reaktion, som

på nytt började sticka upp huvudet. Detta var avgörande. Medan ännu de tre första artiklarna (som publicerades i januari-, februari- och marsheftena av "N[eu] Rh[einische] Z[eitung]. Politisk-ekonomisk revy". Hamburg 1850) är fyllda av förväntningar på ett snart upprepat utbrott av revolutionär energi, bryter den av Marx och mig författade historiska översikten, publicerad i det sista, hösten 1850 utgivna dubbelheftet (maj-oktober) en gång för alla med dessa illusioner: "En ny revolution är möjlig endast som följd av en ny kris. Men den kommer också lika säkert som en sådan." Men det var också den enda väsentliga ändring, som måste göras. Beträffande den tolkning av händelserna, som hade getts i de tidigare avsnitten, och den framställning av orsakssammanhangen, som där hade lämnats, behövde absolut ingenting ändras, vilket visas av framställningens fullföljande från den 10 mars till hösten 1850 i den nyssnämnda översikten. Jag har därför tagit med denna fortsättning som en fjärde artikel i det nu föreliggande nytrycket.

Det andra provet var ännu hårdare. Strax efter Louis Bonapartes statskupp den 2 december 1851 bearbetade Marx på nytt Frankrikes historia från februari 1848 fram till denna händelse, som för tillfället avslutade revolutionsperioden, ("Louis Bonapartes adertonde Brumaire", 3:e uppl., Hamburg, Meissner 1885.)* I denna broschyr har den av oss skildrade perioden på nytt behandlats, om också mera kortfattat. Om man jämför denna andra framställning – som skrivits i ljuset av den avgörande händelse, som inträffade mer än ett år senare – skall man finna, att författaren endast behövde företa smärre ändringar.

Vad som ger vår skrift en alldeles särskild betydelse, är det förhållandet, att den för första gången uttalar den formel, i vilken världens alla arbetarpartier med instämmande i korthet har sammanfattat sitt krav på en ekonomisk omgestaltning: samhällets övertagande av produktionsmedlen. I det andra kapitlet, med hänsyftning på "rätten till arbete", vilken betecknas som "den första tafatta formel, i vilken proletariatets revolutionära krav sammanfattas", heter det: "... men bakom rätten till arbete står makten över kapitalet och bakom makten över kapitalet *tillägnet av produktionsmedlen*, deras expropriering under den organiserade arbetarklassen, alltså upphävandet av lönarbetet liksom av kapitalet och av deras inbördes förhållanden." Här är alltså för första gången den sats formulerad, genom vilken den moderna arbetarsocialismen skarpt skiljer sig såväl från alla olika schatteringar av den feodala, borgerliga, småborgerliga etc. socialismen som från den utopiska och den ursprungliga arbetarkommunismen. När Marx senare utsträckte formeln till att även gälla ett tillägnande av bytesmedlen, så utgjorde denna utvidgning – som för övrigt enligt "Kommunistiska manifestet" var en självklarhet – endast en ofrånkomlig konsekvens av huvudsatsen. Några klyftiga herrar i England har sedan ytterligare tillfogat, att även "medlen till fördelning" skulle överföras till samhället. Det torde bli svårt för dessa herrar att förklara, vilka dessa från produktions- och bytesmedlen skilda ekonomiska fördelningsmedel är. Det skulle möjligen vara, att man avser *politiska* fördelningsmedel, såsom skatter och fattigvård, ävensom donationer av Sachsenwaldtyp och liknande. Men där handlar det ju för det första om fördelningsmedel, som redan är i samhällets, statens eller kommunens ägo, och för det andra vill vi ju avskaffa dem.

När februarirevolutionen utbröt, var vi alla, beträffande våra föreställningar om revolutionära rörelsers betingelser och förlopp, fångna i de tidigare historiska erfarenheterna, framförallt från Frankrike. Det var ju den franska revolutionen, som hade dominerat hela Europas historia sedan 1789, och därifrån hade också nu signalen till den allmänna omvälvningen utgått. Det var alltså både självklart och oundvikligt, att våra föreställningar om arten och förloppet av den i Paris i februari 1848 proklamerade "sociala" revolutionen, proletariatets revolution, var starkt färgade av intrycken och minnesbilderna från 1789 till 1830. Och när därtill resningen i

---

* Svensk övers. [Louis Bonapartes adertonde Brumaire](#) Sthlm, Arbetarkultur 1939.

Paris gav eko i de segerrika upproren i Wien, Milano och Berlin, när hela Europa rycktes med i rörelsen ända bort till den ryska gränsen, när sedan i juni det första stora slaget om herraväldet utkämpades mellan proletariatet och bourgeoisin i Paris, när till och med bourgeoisins klass-seger så hårt skakade denna bourgeoisin i alla länder, att den åter kastade sig i armarna på den nyss störtade monarkisk-feodala reaktionen – ja, under dessa förhållanden kunde det för oss inte råda något tvivel om att den stora, avgörande kampen hade brutit ut, och att den måste utkämpas under en enda lång och skiftande revolutionsperiod men endast kunde sluta med proletariatets definitiva seger.

Efter nederlagen 1849 delade vi ingalunda de illusioner, som hystes av den vulgärdemokrati, som grupperats partivis kring de provisoriska framtidsregeringarna. Vulgärdemokraterna räknade med en snar, en gång för alla avgörande seger för ”folket” över ”förtryckarna”. Vi räknade med en långvarig kamp, sedan ”förtryckarna” bortsopats, en kamp som skulle komma att utkämpas mellan de motsatta element, som doldes just inom detta ”folk”.

Vulgärdemokratien väntade det nya utbrottet vilken dag som helst. Vi förklarade redan på hösten 1850, att åtminstone *första* avdelningen av den revolutionära perioden nu var avslutad, och att man inte kunde räkna med någon ny, förrän en ny ekonomisk världskris skulle bryta ut. Därför bannlystes vi också som förrädare mot revolutionen av just de personer, vilka senare nästan utan undantag slöt fred med Bismarck – i den mån denne fann det vara mödan värt.

Men historien har visat, att även vi hade fel, och den har avslöjat vår dåvarande åsikt som en illusion. Den har gått ännu längre och inte endast gjort slut på vår dåvarande villfarelse. Den har också totalt vänt upp och ned på de betingelser, under vilka proletariatet måste kämpa. 1848 års kampmetoder är idag i alla avseenden föråldrade, ett faktum, som vid detta tillfälle är värt en närmare granskning.

Alla revolutioner hittills har gått ut på att störta ett bestämt klassherravälde och ersätta det med ett annat. Men alla hittillsvarande härskande klasser har endast utgjort små minoriteter gentemot den behärskande folkmassan. Så blev då en härskande minoritet störtad, och en annan grep i dess ställe statsrodret och omformade de statliga organen efter sina syften. Det gällde varje gång den minoritet, som genom den ekonomiska utvecklingsnivån hade fått möjlighet och intresse att överta makten, och därför och endast därför slöt den behärskade majoritetsgruppen upp på den segrande minoritetens sida, eller också resignerade den inför omvälvningen. Men om vi bortser från det konkreta innehåll, som varje gång förelåg, så hade alla dessa revolutioner det gemensamt, att de alla var minoritetsrevolutioner. Till och med när majoriteten medverkande, så skedde det – medvetet eller inte – endast som medhjälpare åt en minoritet. Men därigenom – eller redan genom majoritetens passiva, motståndslösa hållning – fick minoriteten ett sken av att företräda hela folket.

Efter den första stora framgången splittrades i regel den segerrika minoriteten. Den ena hälften var nöjd med vad man hade uppnått, medan den andra ville gå längre och uppställde nya krav, som åtminstone delvis låg i den stora massans verkliga eller skenbara intresse. I enstaka fall genomdrevs också dessa radikalare krav. Men ofta gällde detta endast för tillfället. Det moderata partiet tog åter ledningen, och den slutliga vinsten gick åter helt eller delvis förlorad. De besegrade skriade då om förräderi eller skyllde nederlaget på slumpen. Men i verkligheten låg saken mestadels till på följande sätt: Den första segerns landvinningar säkrades först i och med den andra segern, genom det radikalare partiet. När denna andra seger hade vunnits och därmed de för ögonblicket viktigaste målen var uppnådda, försvann de radikala och deras framgångar på nytt från skådeplatsen.

Alla revolutioner under nyare tiden, ända från den stora engelska revolutionen på 1600-talet, uppvisar dessa drag, som tycktes vara oskiljaktiga från varje revolutionär kamp. De föreföll

att vara tillämpliga även i fråga om proletarietets strider för sin frigörelse, detta så mycket mer som just 1848 de människor lätt kunde räknas, som någorlunda begrep, åt vilket håll denna frigörelse kunde sökas. De proletära massorna var efter segern inte ens i Paris klara över vilken väg de skulle slå in på. Och ändå var rörelsen där instinktiv, spontan, omöjlig att slå ner. Var inte just detta en situation, då en revolution måste lyckas – visserligen ledd av en minoritet, men denna gång inte i minoritetens intresse utan i verklig mening i majoritetens? När de stora folkmassorna hade varit så lätta att vinna under alla längre revolutionsperioder blott och bart medelst vackra löften från de framträngande minoriteterna, skulle de då nu vara mindre påverkbara av idéer, som direkt avslöjade deras ekonomiska situation och inte var något annat än det klara, rationella uttrycket för deras av dem själva ännu inte fattade, ännu endast oklart kända behov? Visserligen hade denna massornas revolutionära stämning nästan alltid och i regel mycket snart lämnat rum för en avmattning eller rentav slagit om i sin motsats, så snart illusionen gått upp i rök och besvikelsen inträtt. Men här var det inte fråga om fagra löften utan om förverkligandet av den stora massans verkliga behov, vilka visserligen ingalunda stod klara för denna stora massa, men som snart nog måste komma att göra det i samband med det praktiska genomförandet och dess påtagliga vittnesbörd. Nu hade ju, som Marx påvisat i sin tredje artikel, den ur 1848 års ”sociala” revolution uppkomna borgerliga republikens utveckling våren 1850 resulterat i en koncentration av den verkliga makten i händerna på den till på köpet monarkistsinnade storbourgeoisin. Däremot hade alla andra samhällsklasser, bönder såväl som småborgare, grupperat sig kring proletarietet på så sätt, att inte de utan proletarietet, som hade lärt av erfarenheten, måste bli den avgörande faktorn vid och efter den gemensamma segern. Måste inte under sådana förhållanden alla utsikter föreligga, för att minoritetens revolution skulle slå över i majoritetens?

Historien har korrigerat oss och alla, som tänkte på liknande sätt. Den har klargjort, att den ekonomiska utvecklingsnivån på kontinenten då ännu inte på långt när var mogen för ett avskaffande av det kapitalistiska produktionssättet. Detta har visat sig genom den ekonomiska revolution, som efter 1848 har spritt sig över hela kontinenten och nu verkligen har skaffat storindustrin fotfäste i Frankrike, Österrike, Ungern, Polen och nyligen även Ryssland samt dessutom gjort Tyskland till ett första rangens industriland – allt detta på kapitalistisk grundval, som tydligen ännu år 1848 är mycket expansionsduglig. Men det är just denna industriella revolution, som först nu överallt har skapat klarhet i klassförhållandena. Den har avskaffat en mängd från manufakturperioden och i södra Europa t.o.m. från skråhantverket kvarlevande mellangrupper och skapat en verklig bourgeoisi och ett verkligt storindustriellt proletariat samt skjutit dem i förgrunden i den industriella utvecklingen. Men därigenom har kampen mellan dessa båda stora klasser, vilka år 1848 utanför England endast fanns i Paris och möjligen några stora industricentra, kommit att spridas över hela Europa och uppnått en våldsamt, som ännu 1848 var otänkbar. Den gången fanns de många oklara sektevangelierna med sina patentmediciner. Idag finns den *enda* allmänt erkända, kristallklara och beträffande kampens slutmål skarpt formulerade teori, som Marx uppställt. Den gången fanns geografiskt och nationellt skilda och skiftande, outvecklade folkmassor, vilka endast hölls ihop av känslan av gemensamma lidanden och i sin rådlöshet kastades mellan hopp och förtvivlan. Idag finns *en enda* stor internationell armé av socialister, som oupphörligt marscherar framåt, dagligen tillväxer i antal och utvecklas i fråga om organisation, disciplin, insikt och segervisshet. När inte ens denna proletarietets mäktiga armé ännu har nått målet, när den inte alls är i stånd att tillkämpa sig segern i *ett enda* stort slag utan måste långsamt rycka fram under seg kamp från ställning till ställning, så bevisar detta en gång för alla, hur omöjligt det var att år 1848 åstadkomma den sociala omvälvningen genom en enkel överrumpling.

En bourgeoisie, splittrad i två dynastiskt-monarkiska sektioner, men som dock framförallt krävde lugn och ro för sina penningaffärer – gentemot den ett visserligen besekrat men likväl alltjämt hotfullt proletariat, kring vilket småborgarna och bönderna mer och mer grupperade sig – det ständiga hotet om ett våldsamt utbrott, som trots allt inte erbjöd någon utsikt till en slutgiltig lösning – denna situation var liksom skapad för den tredje, skendemokratiska pretendentens, Louis Bonapartes, statskupp. Med arméns hjälp gjorde denne den 2 december 1851 slut på den spända situationen och tryggade det inre lugnet i Europas stater för att i stället lyckliggöra dem med en ny krigsperiod. Epoken med revolutioner underifrån var för tillfället avslutad. Nu följde i stället en epok med revolutioner uppifrån.

Det imperialistiska bakslaget 1851 bevisade på nytt, hur omogna den tidens proletära förväntningar var. Men det kom samtidigt att skapa de betingelser, under vilka de måste mogna. Det inre lugnet tryggade den fulla utvecklingen av det nya industriella uppsvinget. Nödvändigheten att sysselsätta armén och att leda den revolutionära strömfåran utåt gav upphov till de krig, i vilka Bonaparte under förevändning att tillämpa ”nationalitetsprincipen” försökte skaffa Frankrike besittningar. Hans efterapare Bismarck tillämpade samma politik för Preussens del. Han genomförde sin statskupp, sin revolution ”von oben”, år 1866 gentemot tyska förbundet och Österrike och i inte mindre grad gentemot den preussiska konfliktkammaren.* Men Europa var för trångt för två Bonaparter. Och så ville historiens ironi, att Bismarck störtade Bonaparte och att konung Wilhelm av Preussen inte endast återupprättade det småtyska kejsardömet utan också den franska republiken. Men det allmänna resultatet var, att i Europa – med undantag för Polen – de stora nationernas självständighet och inre enande hade blivit ett faktum. Detta skedde visserligen i relativt begränsad omfattning men ändå i sådan utsträckning, att arbetarklassens utvecklingsprocess inte längre i väsentlig grad hämmades av nationella förvecklingar. De som varit dödsgrävare för 1848 års revolution, hade blivit dess testamentsexekutorer. Och bredvid dem reste sig redan hotfullt 1848 års arvtagare, proletariatet, i *Internationalen*. Efter kriget 1870-71 försvinner Bonaparte från skådeplatsen. Bismarcks mission är nu fullbordad, och han kan åter degraderas till ordinär lantjunkare. Periodens avslutning utgöres av Pariskommunen. Ett lömskt försök av Thiers att beröva det parisiska nationalgardet dess artilleri blev signalen till ett segerrikt uppror. Det visade sig på nytt, att i Paris är inte längre någon annan revolution tänkbar än en proletär sådan. Efter segern tillföll makten helt naturligt och alldeles av sig själv arbetarklassen. Och än en gång visade det sig, hur omöjligt detta arbetarklassens maktövertagande var ännu tjugo år efter den tid, som vi skildrat i vår skrift. Å ena sidan lämnade Frankrike Paris i sticket och såg endast på, hur staden förblödde under MacMahons kulregn. Å andra sidan sönderfrättes kommunen i den meningslösa striden mellan de två partier, som sprängde den: blanquisterna (majoriteten) och proudhonisterna (minoriteten), och ingetdera av dem visste, vad som måste göras. Den seger, som man hade fått till skänks 1871, blev på så sätt lika ofruktbar som övrumplingen 1848.

Man trodde nu, att det stridbara proletariatet slutgiltigt hade gått i graven med Pariskommunen. Men det blev alldeles tvärtom: Från Pariskommunen och det fransk-tyska kriget daterar sig proletariatets väldigaste uppsving. Den totala omvälvningen i hela krigsväsendet – hela den vapenföra befolkningens enrollering i de arméer, som hädanefter måste räknas i miljoner; skjutvapen, kanoner och sprängämnen av dittills okänd verkan – gjorde å ena sidan tvärt slut på den bonapartistiska krigsperioden och tryggade den fredliga industriella utvecklingen genom att omöjliggöra varje annat krig än ett världskrig av fruktansvärd ohygglighet och med absolut oberäknelig utgång. Å andra sidan drev militärväsendet på grund av de i geometrisk progression stigande kostnaderna upp skatterna till orimliga proportioner, och på så sätt hamnade folkets fattigare klasser i armarna på socialismen. Annexionen av

---

* Syftar på en konflikt mellan Preussens konung Wilhelm och den preussiska lantdagens representanthus.

Elsass-Lothringen, som var den närmaste orsaken till den vettlösa kapprustningen, kunde visserligen i chauvinistisk anda hetsa den franska och den tyska bourgeoisin mot varandra, men för arbetarna i de bägge länderna blev den till ett nytt föreningsband. Och årsdagen av Pariskommunen blev det samlade proletariats första gemensamma högtidsdag.

Kriget 1870/71 och Pariskommunens nederlag hade, som Marx förutsagt, för tillfället förskjutit den europeiska arbetarrörelsens tyngdpunkt från Frankrike till Tyskland. I Frankrike dröjde det givetvis flera år, innan man hade hämtat sig efter åderlåtningen i maj 1871. I Tyskland däremot, där industrin, som till på köpet rent drivhusmässigt befrämjades av den franska miljardvälsignelsen, utvecklades i ett allt raskare tempo, växte socialdemokratien ännu mycket snabbare och stabilare. Tack vare det stora intresse, varmed de tyska arbetarna utnyttjade den år 1866 införda allmänna rösträtten ligger partiets häpnadsväckande frammarsch öppen för hela världen i obestridliga siffror. 1871: 102.000, 1874: 352.000, 1877: 493.000 socialdemokratiska röster. Sedan kom höga vederbörandes värdering av dessa framsteg i form av socialistlagarna. Partiet sprängdes tillfälligt, och röstsiffran sjönk år 1881 till 312.000. Men denna tillbakagång övervanns snabbt, och nu – under trycket av undantagslagarna, utan tidningspress, utan yttre organisation, utan förenings- och mötesrätt – nu först kom den snabba utbredningen på allvar. 1884: 550.000, 1887: 763.000, 1890: 1.427.000 röster. Då förlamades statens hand. Socialistlagen försvann. Det socialistiska röstetalet steg till 1.787.000, mer än en fjärdedel av samtliga avgivna röster. Regeringen och de härskande klasserna hade förbrukat alla sina möjligheter – till ingen nytta, utan framgång. De påtagliga bevis på sin vanmakt, som myndigheterna hade måst erfara, från nattvaktaren till rikskanslern – och detta från de föraktade arbetarna! – dessa bevis kunde räknas i miljoner. Staten hade uttömt sina resurser, medan arbetarna just hade börjat ta sina i anspråk.

Men de tyska arbetarna hade gjort sin sak ännu en stor tjänst vid sidan av den primära, som bestod i deras blotta existens som det starkaste, bäst disciplinerade och snabbast växande partiet. De hade försett sina kamrater i alla länder med ett nytt vapen, ett av de skarpaste, genom att demonstrera för dem, hur man utnyttjar den allmänna rösträtten.

Den allmänna rösträtten hade redan länge existerat i Frankrike men hade där råkat i vanrykte genom det sätt, varpå den missbrukats av den bonapartistiska regeringen. Efter Pariskommunen fanns det inget arbetarparti, som kunde utnyttja den. Även i Spanien hade man allmän rösträtt, sedan republiken införts, men i detta land avstod alla allvarligt syftande oppositionspartier sedan gammalt från att delta i valen. Också de schweiziska erfarenheterna av den allmänna rösträtten var allt annat än uppmuntrande för ett arbetarparti. I de romanska länderna hade de revolutionära arbetarna vant sig att betrakta rösträtten som en fälla, ett instrument för regeringens bedrägeri. I Tyskland låg saken annorlunda till. Redan ”Kommunistiska manifestet” hade proklamerat kampen för allmän rösträtt, för demokrati, såsom en av det stridande proletariats främsta och viktigaste uppgifter, och Lassalle hade åter tagit upp denna punkt. När nu Bismarck såg sig nödsakad att införa rösträtten som det enda medlet att intressera folkmassorna för regeringens planer, tog våra arbetare omedelbart saken på allvar och sände August Bebel till den första konstituerande riksdagen. Och från den dagen har de utnyttjat rösträtten på ett sätt, som för dem har lönat sig tusenfalt och därtill tjänat arbetarna i alla länder som förebild. De har, för att använda det franska marxistiska programmets ord, förvandlat rösträtten de *moyen de duperie qu'il a été jusqu'ici*, en instrument d'émancipation – från ett medel till bedrägeri, som den hittills varit, till ett verktyg för frigörelse. Och även om den allmänna rösträtten inte medförde någon annan vinst, än att vi kunde räkna våra styrkor vart tredje år; att den genom den regelbundet konstaterade, oväntat snabba ökningen av vårt röstetal ökade arbetarnas segervisshet i samma grad som motståndarnas skräck och på så sätt blev vårt bästa propagandamedel; att den höll oss noga underrättade om både vår egen och våra motståndarpartiers styrka och därigenom gav oss en

säker måttstock för planeringen av våra aktioner och i lika hög grad skyddade oss mot obefogad tveksamhet som mot förhastad dumdristighet – även om detta vore vår enda vinst av rösträtten, så vore det redan mer än tillräckligt. Men den har gett oss mycket mer. I valagitationen har vi fått ett ojämförligt medel att komma i kontakt med folkmassorna, där de ännu står oss fjärran, att tvinga alla partier att inför allt folket försvara sina åsikter och handlingar mot våra angrepp. Dessutom har våra representanter i riksdagen fått en tribun, från vilken de kunnat tala med en helt annan auktoritet och frihet till sina motståndare i parlamentet liksom till massorna utanför än i pressen och på mötena. Vad hjälpte socialistlagen regeringen och bourgeoisin, när valagitationen och de socialistiska riksdagstalen ständigt bröt igenom den?

Men med detta framgångsrika utnyttjande av den allmänna rösträtten hade proletariatet börjat tillämpa en helt ny kampmetod, som snabbt utvecklades. Man fann, att de statliga inrättningar, i vilka bourgeoisins herravälde organiserats, ger ännu bättre angreppsmöjligheter, varigenom arbetarklassen kan bekämpa just dessa statliga inrättningar. Man deltog i valen till de enskilda lantdagarna, till de kommunala representationerna, till yrkesdomstolarna, man stred med bourgeoisin om varje post, vid vars besättande en tillräcklig del av proletariatet hade rösträtt. Och så kom bourgeoisin och regeringen i den situationen, att de betydligt mer fruktade arbetarpartiets lagliga än dess illegala aktioner, kände större fruktan för de framgångsrika valen än för framgångsrika revolutioner.

Ty även här hade kampens betingelser väsentligt förändrats. Revolutionen av den äldre modellen, gatustrider vid barrikaderna, som fram till 1848 hade varit slutligt avgörande, var nu i stor utsträckning föråldrad.

Låt oss inte skapa några illusioner i detta avseende. En verklig seger för rebellerna över militären i gatustriden, en seger som i en drabbning mellan två arméer, är något ytterligt sällsynt. Men lika sällan hade upprorsmännen syftat till något sådant. För dem gällde det närmast att göra trupperna möra genom en moralisk påverkan, som inte alls eller i obetydlig utsträckning kan tillgripas vid en strid mellan två länders krigförande arméer. Om en dylik påverkan får effekt, så sviker truppen eller tappar befälhavarna huvudet, och upproret segrar. Om den inte får effekt, så faller militärens överlägsenhet i fråga om utrustning, disciplin och skolning, enhetlig ledning och planmässig användning av stridskrafterna utslaget, även om trupperna är numerärt underlägsna. Det mesta, som upproret kan åstadkomma i fråga om taktisk aktion, är det fackmässiga uppbyggandet och försvaret av en enstaka barrikad. Ömsesidigt understöd, uppsättande och användande av reserver, kort sagt den för försvaret av en stadsdel – att nu inte tala om en hel storstad – nödvändiga samverkan och växelverkan mellan de enskilda avdelningarna praktiseras endast mycket bristfälligt eller inte alls. Koncentrationen av stridskrafterna till en avgörande punkt bortfaller därmed av sig själv. Det passiva försvaret blir på så sätt den dominerande stridsmetoden. När det gäller angrepp, samlar man sig här och där, dock endast i undantagsfall, till spontana framstötter och flankangrepp, men i regel inskränker man sig till att besätta de ställningar, som övergivits av de retirerande trupperna. Härtill kommer, att militären förfogar över artilleri och har välutrustade och övade ingenjörstrupper, stridsmedel, som rebellerna i regel helt saknar. Det är alltså inte underligt, att med största hjältemod utkämpade barrikadstrider – Paris juni 1848, Wien oktober 1848, Dresden maj 1849 – slutade med upprorsmännens nederlag, så snart de angripande befälhavarna, ohämmade av politiska hänsyn, handlade enligt rent militära synpunkter, och deras soldater förblev pålitliga.

De talrika framgångar, som rebellerna hade fram till 1848, berodde på många orsaker. I Paris i juli 1830 och februari 1848 liksom i de flesta gatustrider i Spanien stod ett borgargarde mellan de upproriska och militären. Detta borgargarde gick antingen över på upprorets sida, eller också påverkade det genom sin ljumma och obeslutsamma hållning trupperna, så att dessa vacklade. Det hände till på köpet, att borgargardet överlämnade vapen åt rebellerna. Där

borgargardet redan från början uppträdde mot upproret, såsom i Paris i juni 1848, slogs revolten också ned. I Berlin 1848 segrade folket dels genom den betydande tillströmningen av nya stridskrafter natten till och på morgonen den 19 (mars), dels på grund av truppernas utmattning och dåliga förplägnad, och dels slutligen till följd av den slentrianmässiga ordergivningen. Men överallt tillkämpade man sig segern, på grund av att trupperna svek och att befälhavarna förlorade initiativförmågan eller saknade beslutanderätt.

Till och med under gatustridernas klassiska period var alltså barrikadens betydelse mer moralisk än materiell. Den var ett medel att knäcka militärens beslutsamhet. Om barrikaden höll stånd, tills detta lyckades, var segern vunnit, i annat fall var man slagen. <Detta är den huvudsynpunkt, som man måste hålla fast vid, även när man undersöker chanserna för eventuella framtida gatustrider.>^{*}

Dessa chanser^{**} var redan 1849 ganska dåliga. Bourgeoisin hade överallt kämpat på regeringens sida. ”Bildning och förmögenhet” hyllade och förplägnade militären, när den ryckte ut mot de upproriska. Barrikaden hade förlorat sin trollkraft. Bakom den såg soldaten inte längre ”folket” utan rebeller, uppviglare, plundrare, expropriatörer, samhällets avskum. Officerarna hade med tiden lärt sig gatustridernas taktik. De marscherade inte längre utan betäckning rakt mot det provisoriska bröstvärnets utan kringgick det över gårdstomter och genom trädgårdar och hus. Och med en smula skicklighet lyckades detta i nio fall av tio. Sedan dess har ännu mycket mer förändrats, allt till militärens fördel. Om storstäderna har blivit betydligt större, så gäller detta i ännu högre grad om arméerna. Paris och Berlin har inte blivit fyra gånger större sedan 1848, men deras garnisoner har svällt ut mer än så. Dessa garnisoner kan med järnvägarnas hjälp mer än fördubblas på 24 timmar och på 48 timmar växa ut till jättearméer. Beväpningen av dessa numerärt enormt förstärkta trupper har blivit ojämförligt mycket effektivare. År 1848: det slätborrade, framladdade slaglåsgeväret, i dag: det finkalibriga, bakladdade magasinsgeväret, som skjuter fyra gånger så långt, tio gånger så säkert och tio gånger så snabbt som det förra. Den gången: artilleriets relativt svagt verkande massiva kulor och kartescher, i dag: spränggranaterna, varav en enda är tillräcklig för att rasera den bästa barrikad. På den tiden använde ingenjörstrupperna spetshackor, när en brandmur skulle genombrytas, i dag har man dynamitpatroner.

På rebellernas sida däremot har alla förutsättningar försämrats. Ett uppror med sympatisörer inom alla befolkningsskikt lär väl knappast återkomma. I klasskampen kommer väl aldrig mer befolkningens alla mellanskikt att så mangrant grupperas kring proletariatet, att det reaktionära parti, som sluter upp kring bourgeoisin, nästan försvinner bredvid denna gruppering. Alltså kommer ”folket” alltid att verka splittrat, och därmed försvinner en drivkraft, som var ytterst verksam år 1848. Om ett större antal utbildade soldater ansluter sig till de upproriska, kommer deras beväpning att bli ett svårlost problem. Vapenbutikernas jakt- och tävlingsbössor kan inte ens i närkampen mäta sig med soldaternas magasinsgevär. Dessutom är det tänkbart, att polisen redan har gjort de förstnämnda obrukbara genom att avlägsna någon del av mekanismen. Fram till 1848 kunde man av krut och bly själv tillverka den behövliga ammunitionen. Numera är patronerna olika för olika gevärstyper och liknar varandra endast i det avseendet, att de är produkter av storindustrin och alltså inte kan tillverkas för hand. De flesta gevär är alltså oanvändbara, om man inte har tillgång till den ammunition, som är speciellt avpassad för dem. Och slutligen är de efter 1848 nyuppförda kvarteren i storstäderna byggda med långa, raka, breda gator, som enkom avsedda att lätt kunna bestyrkas med artilleri- och gevärseld. Den revolutionär, som på eget bevåg utvalde de nya arbetarkvarteren i

---

* Spetsiga klammer markerar sådana ställen i texten, som ströks med hänsyn till ”betänkligheter hos de revoltförordningsängsliga” (Engels) i partistyrelsen i Berlin.

** (2:a versionen:) Chanserna var för övrigt.

norra och östra Berlin som skådeplats för barrikadstrider, vore komplett galen. <Innebär detta, att gatustrider framdeles inte kommer att spela någon roll? Ingalunda. Det betyder bara, att betingelserna sedan 1848 har blivit betydligt ogynnsammare för civilkämparna och så mycket gynnsammare för militären. En framtida gatustrid kan alltså genomföras segerrikt, endast om detta ogynnsamma läge uppväges av andra faktorer. Den kommer därför att bli mera sällsynt i början av en stor revolution än under dess fortsatta förlopp, och revolutionen kommer att kräva större krafter för genomförandet. Men dessa kommer väl då, liksom under hela den stora franska revolutionen och den 4 september och 31 oktober 1870 i Paris, att välja det öppna angreppet i stället för den passiva barrikadtaktiken.>

Inser läsaren nu, varför de maktavande absolut vill försätta oss i ett läge, där geväret ger eld och sabeln hugger in? Varför man idag beskyller oss för feighet, därför att vi inte utan vidare vill ge oss ut på gatan, där vi på förhand är vissa om att lida nederlag? Varför man så ivrigt bönfäller oss att för en gångs skull bli kanonmat?

Herrarna har verkligen ingenting för sina böner och utmaningar. Så dumma är vi inte. De kunde lika gärna be fienden i nästa krig, att han ställer upp sina trupper i Fredrik II:s linjeformering eller i hela divisionskolonner à la Wagram och Waterloo och beväpnar sitt folk med flintläsgevär. Om betingelserna för kriget mellan nationerna har ändrats, så gäller detta i lika hög grad för klasskampen. Överrumplingarnas tid är förbi, och revolutioner genomföres inte numera av små medvetna minoriteter i spetsen för stora, omedvetna massor. När det gäller en fullständig omgestaltning av samhällets organisation, måste massorna själva vara med, måste de själva redan ha fattat vad det rör sig om och vad de vågar liv och blod för.* Detta har de senaste femtio årens historia lärt oss. Men för att massorna skall förstå, vad som måste göras, krävs det långvarigt, uthålligt arbete. Det är just detta arbete, som vi nu bedriver, och detta så framgångsrikt, att motståndarna bringas till förtvivlan.

Även i de romanska länderna inser man mer och mer, att den gamla taktiken måste revideras. Överallt har man följt det tyska exemplet att utnyttja rösträtten och erövra alla tillgängliga poster, <överallt har den oförberedda revolten fått träda i bakgrunden>. I Frankrike har marken sedan mer än hundra år underminerats av revolution på revolution. Det finns i detta land inte ett enda parti, som inte har gjort sin insats i fråga om konspirationer, uppror och alla andra revolutionära aktioner. Till följd härav är regeringens armé ingalunda pålitlig och förutsättningarna för en revolutionär kupp därför betydligt gynnsammare än i Tyskland. Men även i detta Frankrike inser socialisterna alltmer, att någon varaktig seger inte är möjlig, innan de vunnit folkets stora massa för sin sak – det vill säga i detta fall bönderna. Tålmodigt propagandaarbete och parlamentarisk verksamhet har man också här kommit att betrakta som partiets närmaste uppgifter. Och framgångarna har inte uteblivit. Man har inte endast erövat en hel rad mandat i de kommunala församlingarna, utan det sitter också 50 socialister i kamrarna, och dessa har redan störtat tre av republikens regeringar och en president. I föl tilltvingade sig Belgiens arbetare rösträtt och segrade i en fjärdedel av valkretsarna. I Schweiz, Italien, Danmark, ja, t.o.m. i Bulgarien och Rumänien är socialisterna representerade i parlamenten. I Österrike är alla partier överens om att man inte längre kan vägra oss tillträde till riksrådet. Att vi skall komma in där, är säkert; man tvistar endast ännu om genom vilken dörr. Och till och med i den berömda Semskej Sobor i Ryssland, denna nationalförsamling, mot vilken den unge Nikolaus förgäves söker rida spärr – t.o.m. där kan vi med visshet räkna med att vara representerade.

Självfallet avstår inte våra utländska kamrater från rätten att göra revolution. Rätten till revolution är ju överhuvud den enda *verkligt* "historiska rätten", den enda på vilken alla moderna stater utan undantag stöder sig – inklusive Mecklenburg, vars adelsrevolution

---

* (2:a versionen:) vad de skall kämpa för.

fullbordades 1755 genom den s.k. ”arvföreningen”, feodalismens än i dag giltiga, ärorika dokument. Rätten till revolution är så obestriddigt erkänd i det allmänna medvetandet, att t.o.m. general Boguslavski enbart ur denna folkrätt härleder den rätt till statskupp, som han gör anspråk på för sin kejsares räkning.

Men vad som än må inträffa i andra länder, så intar den tyska socialdemokratin en särställning och har därmed också åtminstone för tillfället en speciell uppgift. De två miljoner väljare, som den skickar till valurnorna, utgör jämte de unga män och kvinnor, som utan rösträtt står bakom dessa väljare, den talrikaste, mest kompakta massan, den avgörande maktfaktorn* inom den internationella proletära armén. Denna folkmassa svarar redan nu för mer än en fjärdedel av de avgivna rösterna. Och enligt vad som framgår av delvalen till riksdagen, de delstatliga lantdagsvalen, kommunalvalen och valen till yrkesdomstolarna, så ökar den oupphörligt. Dess tillväxt sker lika spontant, oavbrutet och oemotståndligt och samtidigt lika lugnt som en naturprocess. Alla regeringsingripanden mot den har visat sig fruktlösa. Redan idag kan vi räkna med 2 1/4 miljon väljare. Om denna utveckling fortsätter, kommer vi att vid sekelskiftet ha erövrat större delen av samhällets mellanskikt, småborgare liksom småbönder, och ha växt ut till den avgörande maktfaktorn i landet, inför vilken alla andra makter måste böja sig, vare sig de vill eller inte. Att fortsätta denna stadiga tillväxt, tills den av sig själv växer det nuvarande** regeringssystemet över huvudet, <att inte riva upp denna dagligen i styrka tillväxande maktfaktor i förpostfäktningar utan bevara den intakt till avgörandets dag,> det är vår huvuduppgift. Och det finns bara ett medel, som tillfälligt skulle kunna hejda och till och med driva tillbaka den stadiga utvecklingen av Tysklands socialistiska stridskrafter, och det är en sammandrabbning i stor skala med militären, en åderlåtning som den i Paris 1871. I det långa loppet skulle även detta övervinnas. Att skjuta bort ett mångmiljonparti ur världen, därtill förslår inte alla magasinsgevär i både Europa och Amerika. Men den normala utvecklingen skulle bromsas, <makthopen (der Gewalthaufe) skulle kanske inte stå till förfogande i ett kritiskt ögonblick,> och den avgörande striden*** skulle försenas, förlängas och komma att kräva tunga offer.

Världshistoriens ironi ställer allting på huvudet. Vi, ”revolutionärerna”, ”omstörtarna”, vi är mycket framgångsrikare, när vi använder oss av lagliga medel, än när vi tillämpar olagliga metoder och omstörtningar. De samhällsbevarande partierna, som de kallar sig själva, går under på grund av det lagliga tillstånd, som de själva skapat. De utbrister förtvivlat med Odilon Barrot: *la légalité nous tue* (lagligheten blir vår död), medan vi socialister under detta lagliga tillstånd blir muskulösa och rödblommiga och ser ut som det eviga livet självt. Och om inte vi är så vansinniga, att vi gör dem till viljes och låter dem driva ut oss i gatustrider, så återstår för dem slutligen ingenting annat än att själva bryta sig loss ur denna för dem så ödesdigra laglighet.

Under tiden stiftar de nya lagar mot omstörtning. Och återigen har allting ställts på huvudet. Är det inte alla dessa fanatiska antiomstörtare av idag, som själva var gårdagens omstörtare? Var det vi, som framkallade inbördeskriget 1866? Var det vi, som fördrev kungen av Hannover, kurfursten av Hessen och hertigen av Nassau från deras fäderneärvda, legitima arvländer och annekterade dem? Och dessa omstörtare av det tyska förbundet och av tre härskarkronor av Guds nåde, de beklagar sig över omstörtning! Quis tulerit Gracchos de *seditione querentes*?**** Vem skulle kunna låta Bismarckdyrkarna skymfa omstörtningen?

* Originalen har här ”Gewalthaufen” (”makthopen”).

** (2:a versionen:) härskande

*** (2:a versionen:) avgörandet

**** Vem kommer att tillåta Graccherna [bröderna Gracchus] att beklaga sig över ett uppror? (Juvenalis: ”Satirer” II, 24).

Även om de driver igenom sina upprorslagar och skärper dem ytterligare och förvandlar hela straffrätten till en samling kautschukparagrafer, så åstadkommer de ändå inget annat än nya bevis på sin vanmakt. För att på allvar rycka socialdemokratien in på livet blir de tvungna att tillgripa helt andra åtgärder. Den socialdemokratiska omstörtningen, som för ögonblicket lever på* att den respekterar lagen, kan de hata endast genom den samhällsbevarande omstörtningen, som inte kan åstadkommas, utan att man bryter mot lagen. Herr Rössler, den preussiske byråkraten, och herr von Boguslavski, den preussiske generalen, har visat dem den enda väg, på vilken man möjligen kan komma åt arbetarna, eftersom dessa nu inte ens vill låta locka sig till gatustrider. Bryta författningen, införa diktatur, återvända till absolutismen, regis voluntas suprema lex!** Alltså, endast mod, mina herrar, här duger det inte att försöka dra sig ur spelet!

Men glöm inte, att det Tyska riket, liksom alla småstater och överhuvud alla moderna stater, är en *produkt av fördrag*, först mellan furstarna sinsemellan, sedan mellan furstarna och folket. Om den ena parten bryter fördraget, så är hela fördraget ogiltigt, och då är inte heller den andra parten bunden. <Som Bismarck 1866 demonstrerade för oss på ett så utomordentligt sätt. Om ni alltså bryter konstitutionen, så är socialdemokratien fri och kan gentemot er göra eller underlåta, vad den vill. Men vad som sedan kommer att hända, det har vi knappast lust att i dag skriva er på näsan.>

Det är nu nästan exakt 1.600 år, sedan likaledes ett farligt omstörtningparti hemsökte det romerska riket. Det underminerade religionen och alla statens grundvalar. Det förnekade öppet, att kejsarens vilja var högsta lag. Det var fosterlandslöst och internationellt och utbreddes sig över rikets alla provinser, från Gallien till Asien, och ut över rikets gränser. Det hade länge nödgats bedriva underjordisk agitation och arbetat i hemlighet. Nu kände det sig dock sedan en längre tid tillräckligt starkt för att kunna framträda öppet. Detta omstörtningparti, vars medlemmar var kända under namnet kristianer eller kristna, var också starkt representerat i hären. Det fanns hela legioner, som var kristna. När de kommenderades att tjänstgöra som hedersvakt vid den hedniska statskyrkans offerceremonier, drev omstörtningpartiets soldater sin fräckhet så långt, att de som protest fäste sitt partis särskilda symbol – korset – på sina hjälmar. Till och med de överordnades sedvanliga kasertrakasserier var fruktlösa. Kejsar Diocletianus kunde inte längre lugnt åse, hur ordning, lydning och disciplin undergrävdes i hans armé. Han ingrep energiskt, medan det ännu var tid. Han utfärdade en socialist-, förlåt, en kristenlag. Omstörtarnas sammankomster förbjöds. Deras samlingslokaler stängdes eller t.o.m. revs ner. De kristna symbolerna, korsen etc., blev förbjudna – alldeles som de röda näsdukarna i våra dagars Sachsen. De kristna förklarades olämpliga att bekläda statliga ämbeten; de fick inte ens bli underbefäl. Eftersom man på den tiden inte hade domare, som var så skickliga att ta ”hänsyn till person”, som herr von Köllers revoltförordning förutsätter, så förbjöd man helt enkelt de kristna att försvara sina rättigheter inför domstol. Men även denna undantagslag blev verkningslös. De kristna rev helt fräckt ner den från murarna, ja, de lär t.o.m. ha satt eld på kejsarens palats i Nikomedia under hans vistelse där. Då hämnades hans majestät genom den stora förföljelsen mot de kristna år 303 e.Kr. Det blev den sista i sitt slag. Och den fick till effekt, att armén sjutton år senare till övervägande delen bestod av kristna, och att nästkommande självhärskare över det romerska imperiet, Konstantin, av påven kallad ”den store”, proklamerade kristendomen som romersk statsreligion.

London den 6 mars 1895.

F. Engels

---

* (2:a versionen:) som just nu mår mycket väl av.

** Konungens vilja högsta lag!

Klasstriderna i Frankrike 1848-1850 ¹

Med undantag för några få kapitel bär varje mera betydande avsnitt av 1848-1850 års revolutionshistoria överskriften: ”Nederlag för revolutionen!”

Det som gick under i dessa nederlag, var inte revolutionen. Det var det förrevolutionära, traditionsbundna kvarlevorna, resultatet av samhällsförhållanden, som ännu inte hade tillspetsats i skarpa klassmotsättningar – personer, illusioner, föreställningar, projekt, från vilka det revolutionära partiet före februarirevolutionen inte var fritt, från vilka inte en *februariseger* utan endast en rad *nederlag* kunde befria det.

Kort sagt: Det revolutionära framåtskridandet bröt inte fram genom sina omedelbara tragikomiska följder utan tvärtom genom att driva fram en samlad, mäktig kontrarevolution, genom att frambringa en motståndare, och först genom kampen mot denne mognade omstörtarpartiet till ett verkligt revolutionärt parti.

Att påvisa detta är uppgiften för de följande sidorna.

I. Juninederlaget 1848: Från februari till juni 1848

Efter julirevolutionen, då den liberale bankiren Lafitte i triumf ledsagade sin Compère^{*}, hertigen av Orléans^{**}, till ”Hôtel de Ville” (rådhuset), fällde han yttrandet: ”Från och med nu kommer bankirerna att härska.” Lafitte hade förrätt revolutionens hemlighet.

Det var inte den franska bourgeoisin, som härskade under Louis Philippe, utan *en fraktion* av den: bankirer, börsmatadorer, järnvägskungar, ägare av kol- och järngruvor och skogar samt en del av de med dem förbundna godsägarna – den s.k. *finansaristokratin*. Den satt på tronen, den dikterade lagarna i kamrarna, den tillsatte statens ämbeten, från ministären och ner till tobaksbyrån.

Den egentliga *industribourgeoisin* utgjorde en del av den officiella oppositionen, d.v.s. den var endast en minoritet i kamrarna. Dess opposition framträdde allt tydligare, ju mer utpräglat finansaristokratins envælde utvecklades och ju stabilare den trodde sig ha säkrat sitt herravælde över arbetarklassen, sedan upproren 1832, 1834 och 1839^{1a} hade kvävts i blod. *Grandin*, en

¹ Karl Marx arbete ”Klasstriderna i Frankrike 1848-1850” publicerades som artikelserie i den tidskrift, som Marx vid denna tid utgav: ”Neue Rheinische Zeitung. Politisch-ökonomische Revue”. I dessa artiklar förklarar Marx en hel period i den franska historien utifrån den historiska materialismens ståndpunkt och formulerar de viktigaste riktlinjerna för proletarietets revolutionära taktik. Den ursprungliga arbetsplanen förutsåg fyra artiklar: ”Juninederlaget 1848”, ”Den 13 juni 1849”, ”Återverkningar på kontinenten av den 13 juni” och ”Den nuvarande situationen i England”. Endast de tre första artiklarna publicerades dock i första, andra och tredje häftet av tidskriften. Det inflytande som händelserna i Paris i juni 1849 hade på läget i de övriga västeuropeiska länderna belystes i andra bidrag, särskilt i ”Revue”, vilka Marx och Engels författade gemensamt för häftena nummer 2, 4 och 5/6. År 1895 utgav Engels dessa artiklar av Marx på nytt under den allmänt kända titeln ”Klasstriderna i Frankrike 1848-1850”. Han försåg då de tre artiklarna, som utkommit i ”Neue Rheinische Zeitung. Politisch-ökonomische Revue”, med rubrikerna ”Från februari till juni 1848”, ”Från juni 1848 till 13 juni 1849” och ”Från 13 juni 1849 till 10 mars 1850”. Som fjärde kapitel tillfogade han de avsnitt om Frankrike som hade ingått i ”Revue, Mai bis Oktober 1850”. Om detta skriver han till Richard Fisher den 13 februari 1895, att det fjärde kapitlet tjänar till att ”fullborda arbetet i allt väsentligt utan att broschyren kommer att få en fragmentarisk karaktär”. I den föreliggande utgåvan står först den av Marx, sedan den av Engels 1895 givna överskriften. Engels försåg nyutgåvan från 1895 med en inledning, som här föreligger i sitt ursprungliga skick.

* Fransk tvetydighet: ”stallbroder”, kan betyda fadder, medhjälpare, intrigant.

** Hertigen av Orléans besteg Frankrikes tron under namnet Louis Philippe.

^{1a} Upproret i Paris den 5 och 6 juni 1832 hade förberetts av det republikanska partiets vänstra flygel och de revolutionära hemliga sällskapen, bland dem ”Folkvännerna”; general Lamarques begravning (han hade stått i opposition till Louis Philippe) utlöste upproret. De arbetare som deltog i detta, reste flera barrikader och försvarade sig med stor tapperhet.

Arbetarupproret i Lyon i april 1834 under ledning av det republikanska hemliga ”Sällskapet för mänskliga och medborgerliga rättigheter”, var en av det franska proletarietets första massresningar. Upproret, vilket under-

fabrikant från Rouen, som både i den konstituerande och den lagstiftande församlingen var den mest fanatiska talesmannen för den borgerliga oppositionen, var i deputeradekammaren den häftigaste motståndaren till Guizot. *Léon Faucher*, senare känd för sina misslyckade ansträngningar att bli den franska kontrarevolutionens Guizot, stred under Louis Philippes sista år med sin penna för industrin och mot spekulationerna och dess pådrivare, regeringen. *Bastiat* agiterade i Bordeaux' och hela det vinproducerande Frankrikes namn mot det härskande systemet.

Småborgarna av alla kategorier var liksom *bondeklassen* fullständigt utestängda från den politiska makten. Slutligen befann sig de *ideologiska* representanterna och talesmännen för dessa klasser, deras vetenskapsmän, advokater, läkare o.s.v. – kort sagt: de så kallade *kapaciteterna* – i den officiella oppositionen eller helt utanför *pays légal*.*

På grund av sina dåliga finanser var julimonarkin redan från början beroende av *storbourgeoisin*, och denna beroendeställning blev en outsinlig källa till ytterligare finansiella svårigheter. Det var omöjligt att inordna statsförvaltningen under den nationella produktionens intresse utan att återställa jämvikten i budgeten, d.v.s. att åstadkomma jämvikt mellan statens utgifter och inkomster. Och hur skulle man kunna åstadkomma denna jämvikt utan att inskränka statsutgifterna, d.v.s. utan att kränka intressen, som alla var det härskande systemets stöttor, och utan att förändra skattesystemet, d.v.s. utan att vältra över en betydande del av skattebördan på *storbourgeoisins* egna skuldror?

Det var den i kammaren härskande och lagstiftande borgarfraktionen, som hade ett *direkt intresse* av att *statskulden ökade*. *Finansunderskottet* var det egentliga objektet för deras spekulationer och huvudkällan till deras ökade rikedom. För varje år ett nytt underskott. Efter 4-5 års förlopp ett nytt lån. Och varje nytt lån erbjöd finansaristokratin nya möjligheter att lura staten, som med konstlade medel hölls svävande över bankruttens avgrund – den måste förhandla med bankirerna på de sämsta tänkbara villkor. Varje nytt lån erbjöd nya möjligheter att genom börsmanipulationer, vilkas hemligheter regeringen och kammarmajoriteten behärskade, plundra allmänheten, som placerat sina besparingar i statslån. Överhuvud erbjöd statskreditens vacklande ställning och kännedomen om statshemligheterna bankirerna och deras bundsförvanter i kamrarna och på tronen möjligheter att framkalla extraordinära, plötsliga förändringar i kurserna på statspapper, vilket alltid resulterade i ruin för en mängd småkapitalister och sagolikt snabba förmögenhetsökningar för de stora börsspekulanterna. När underskott i statsfinanserna låg i den härskande bourgeoisifraktionens eget intresse, så förstår man, varför de *extraordinära* statsutgifterna under Louis Philippes sista regeringsår var mer än dubbelt så höga som motsvarande statsutgifter under Napoleon I, ja, nästan årligen uppgick till 400 miljoner francs, medan Frankrikes totala årsexport i genomsnitt sällan nådde upp till 750 miljoner. De enorma belopp, som således flöt genom statens händer, medförde dessutom möjligheter till bedrägliga leveranskontrakt, mutor, förskingringar och oegentligheter av alla slag. Utplundringen av statskassan, som skedde i stor stil genom lånen, fortsatte i mindre skala genom de statliga arbetena. Förhållandet mellan kammaren och regeringen återspeglades och mångfaldigades i förhållandet mellan den enskilda administrationen och den enskilde företagaren.

Liksom statslånen och statens utgifter överhuvud, så exploaterade den härskande klassen också *järnvägsbyggandet*. Kamrarna vältrade huvudbördan på staten, varpå den spekulerande

---

stöddes av republikaner i några andra städer, särskilt i Paris, blev grymt undertryckt.

Upproret i Paris den 12 maj 1839, i vilket de revolutionära arbetarna åter spelade huvudrollen, förbereddes av det republikanskt-socialistiska hemliga sällskapet "Årstiderna" under ledning av Auguste Blanqui och Armand Bärbes; det slogs ned av militär och nationalgarde.

* *pays légal*: ordagrant = lagligt land, här = krets av röstberättigade.

finansaristokratin tog hand om de gyllene frukterna. Man erinrar sig den skandal, som uppstod i deputeradekammaren, när det av en tillfällighet blev känt, att samtliga medlemmar av majoriteten, inklusive en del ministrar, deltog som aktieägare i ett järnvägsbolag, vars anläggningar de därefter som lagstiftare lät utföra på statens bekostnad.

De obetydligaste finansiella reformer strandade däremot på grund av bankirernas inflytande. Till exempel *postreformen*. Rothschild protesterade: Bör staten minska de inkomstkällor, som skall användas till att förränta dess ständigt växande skuld?

Julimonarkin var ingenting annat än ett aktiebolag för exploatering av den franska nationalrikedomen, och dess vinster fördelades mellan ministrar, kammarledamöter samt 240.000 valmän och deras följe. Louis Philippe var direktör för detta handelsbolag. – Robert Macaire² på tronen. Handel, industri, jordbruk, sjöfart, d.v.s. *industribourgeoisins* intressen måste under detta system alltid vara utsatta för fara och avbräck. Billig regering – *gouvernement à bon marché* – hade den dock skrivit på sin fana under julidagarna!

Eftersom finansaristokratin stiftade lagarna, ledde statsadministrationen, förfogade över samtliga organiserade, offentliga maktfaktorer och behärskade den allmänna opinionen genom kungörelser och press, så upprepades i alla kretsar, från hovet till Café Borgne*, samma prostitution, samma skamlösa bedrägeri, samma strävan att berika sig, inte genom produktion utan genom att smussla undan andras redan hopbragta rikedomar. Särskilt bland det borgerliga samhällets spetsar florerade mer och mer de osunda och liderliga lustar, som oupphörligt kolliderade med de borgerliga lagarna. Ty den rikedom, som kommer från spelvinster, söker enligt sin natur sin tillfredsställelse i excesser, där pengar, smuts och blod flyter samman. Finansaristokratin är, både när det gäller att förvärva rikedom och att njuta av den, ingenting annat än ett *återuppståndet trasproletariat på den borgerliga samhällstoppen*.

Och de fraktioner av den franska bourgeoisin, som inte hade makten, ropade: *korrupktion!* Folket ropade: *à bas les grands voleurs! à bas les assassins!*** , när år 1847 på det borgerliga samhällets mest ansedda offentliga scener uppfördes skådespel inför allas blickar som eljest utan vidare tvingar *trasproletariatet* till bordellen, fattighuset och sinnessjukhuset, till domstolen, tukthuset och schavotten. *Industribourgeoisin* såg sina intressen hotade, småborgarna var moraliskt förtörnade, folkfantasin var upprörd. Paris översvämmades av pamfletter – ”la dynastie Rothschild”, ”les juifs rois de l'époque”*** – o.s.v., i vilka finansaristokratin herravälde med större eller mindre snillrikhet anklagades och brännmärktes.

Rien pour la gloire!**** – Äran inbringar ingenting! – La paix partout et toujours!***** – Kriget pressar kursen på tre- och fyraprocentspapperen! hade börsjudarnas Frankrike skrivit på sin fana. Dess utrikespolitik förrirade sig därför i en rad kränkningar av den franska nationalkänslan, som hade flammats upp, när Polens delning fullbordades genom att Krakow införlivades med Österrike, och när Guizot aktivt gick över på Heliga alliansens sida i kriget mellan de schweiziska kantonerna.³ De schweiziska liberalernas seger i detta skenkrig ökade i

² *Robert Macaire*, en durkdriven affärsman och svindlare i Antiers och Lemaîtres komedi ”Robert och Bertram”. Macaire framställdes av den berömda franske skådespelaren Frédéric Lemaître och förevigades i karikatyrer av Honoré Daumier. Typen Robert Macaire var en bitande satir över den härskande finansaristokratin under julimonarkin.

* Café Borgne – benämning på illa beryktade kaféer och ölstugor i Paris.

** Ner med stortjuvarna! Ner med mördarna!

*** (Dynastin Rothschild) (Judarna – vår tids konungar!)

**** Ingenting för äran!

***** Fred överallt och för alltid!

³ *de schweiziska kantonerna*. Sju ekonomiskt efterblivna katolska kantoner hade år 1843 bildat ett separatförbund. Dess mål var att bekämpa den fortskridande borgerliga omgestaltningen i Schweiz och att försvara kyrkans privilegier tillsammans med jesuiterna. Den schweiziska förbundsdagen beslutade i juli 1847

Frankrike den liberala oppositionens självkänsla, och den blodiga folkresningen i Palermo verkade som en elektrisk stöt på den lamslagna folkmassan och väckte dess stolta revolutionära minnen och känslor till liv.*

Två ekonomiska världshändelser påskyndade äntligen det allmänna missnöjets utbrott, och modlösheten mognade till revolt.

Potatissjukan och *missväxten* 1845 och 1846 ökade den allmänna jäsningen i folkdjupet, och 1847 års dyrtid framkallade i Frankrike liksom på kontinenten i övrigt blodiga konflikter. Medan finansaristokratin firade sina skamlösa orgier, kämpade folket för att få de nödvändigaste livsförnödenheterna! I Buzançais⁴ blev hungerrevoltörer avrättade, medan i Paris rättegångar mot övermätta svindlare och bedragare inställdes efter ingripande från den kungliga familjen!

Den andra viktiga ekonomiska händelse, som påskyndade revolutionens utbrott, var en *allmän handels- och industrikris* i England. Redan i slutet av 1845 förbådades den av det massnederlag, som drabbade spekulanterna i järnvägsaktier. År 1846 hölls den tillbaka av en rad tillfälligheter, bl.a. det nära förestående avskaffandet av spannmålstullarna, men utbröt så slutligen hösten 1847. De stora kolonialvaruhandlarna i London ruinerades, och därpå följde snabbt hypoteksbankernas bankrutt och fabriksnedläggningar i engelska industriområden. Efterverkningarna av denna kris hade ännu inte upphört på kontinenten, då februarirevolutionen bröt ut.

Den ekonomiska epidemins ödeläggande verkningar på handel och industri gjorde finansaristokratins envælde ännu olidigare. I hela Frankrike samlades den oppositionella bourgeoisin till ”*reformbanketter*”, där man agiterade för en *valreform*, varigenom man skulle erövra majoriteten i kamrarna och störta börsens ministär. I Paris hade industrikrisen ytterligare en speciell följdverkan: en mängd fabrikanter och grossister, som nu inte längre kunde göra affärer på den utländska marknaden, måste i stället lita till inrikeshandeln. De upprättade stora handelshus, vilka ruinerade många kräm- och småhandlare. Detta medförde ett otal konkurser i denna del av Paris' borgerskap och ledde även till dess revolutionära ställningstagande i februari. Det är ett känt faktum, att Guizot och kamrarna besvarade reformkraven med en otvetydig utmaning, hur Louis Philippe alltför sent beslöt sig för en regering med Barrot som ledare **, hur det kom till handgemäng mellan folket och soldaterna, hur armén blev avväpnad på grund av nationalgardets passiva hållning, och hur julimonarkin måste lämna plats för en provisorisk regering.

Denna *provisoriska regering*, som var ett resultat av kampen på barrikaderna i februari 1848, avspeglade självfallet i sin sammansättning de olika partier, som hade del i segern. Den kunde inte bli annat än en *kompromiss mellan de olika klasser*, vilka gemensamt hade störtat

---

att detta separatförbund skulle upplösas. Med detta beslut som förevändning startade separatförbundet i början av november militära aktioner mot de övriga kantonerna. Den 23 november 1847 blev separatförbundets armé slagen av förbundsregeringens trupper. Guizot understödde Österrikes och Preussens försök att blanda sig i de schweiziska angelägenheterna till fördel för separatförbundet.

* Österrikes annekton av Krakow i samförstånd med Ryssland och Preussen den 11 november 1846. – Separatförbundskriget (se not 3 ovan) i Schweiz den 4-28 november 1847. – Uppror i Palermo den 12 januari 1848, i slutet av januari bombarderades staden i nio dagar av neapolitaner. (Anmärkning av Engels i 1895 års upplaga.)

⁴ *Buzançais* (departementet l'Indre) överföll i januari 1847 svältande arbetare och invånare från de omkringliggande byarna spekulanternas sädesmagasin, det kom därvid till blodiga sammanstötningar mellan befolkningen och truppavdelningarna. Händelserna i B. följdes av ohyggliga repressalier från regeringen: tre deltagare dömdes den 4 maj 1847 till döden och många andra till tvångsarbete och tukthus. Dödsdomarna verkställdes trots protester från den franska allmänheten.

** Louis Philippe, som fruktade den folkresning, som höll på att utbryta, avskedade den 23 febr. ministären Guizot och utnämnde på morgonen den 24 febr. ministären Odilon Barrot.

julitronen, men vilkas intressen inbördes var oförenliga. Den *stora majoriteten* bestod av representanter för bourgeoisin. Det republikanska småborgerskapet representerades av Ledru-Rollin och Flocon, den republikanska bourgeoisin av folk från ”National”,⁵ den dynastiska oppositionen av Crémieux, Dupont de l’Eure m.fl. Arbetarklassen hade endast två representanter, Louis Blanc och Alexandre Albert. Och så slutligen denna Lamartine,^{*} revolutionens talesman, som genom sin ställning och sina åsikter tillhörde *bourgeoisin*. Men i den provisoriska regeringen representerade han inget verkligt intresse, ingen bestämd klass – han var februarirevolutionen själv, det gemensamma upproret med dess illusioner, dess romantik, dess inbillade innehåll och dess fraser.

Om Paris på grund av den politiska centraliseringen behärskar Frankrike, så behärskas Paris under revolutionära jordbävningar av arbetarna. Den provisoriska regeringens första livsyttning var att försöka komma undan detta överväldigande inflytande genom en appell från det berusade Paris till det nyktra Frankrike. Lamartine bestred barrikadkämparnas rätt att utropa republik. Denna rätt hade endast folkets majoritet, och man måste avvakta resultatet av en folkomröstning. Proletariatet i Paris borde inte fläcka sin seger genom orättmätig maktutövning. Bourgeoisin tillät proletariatet endast *en* form av maktutövning – kampen.

Vid middagstiden den 25 februari hade republiken ännu inte utropats. Däremot var samtliga ministerposter redan fördelade mellan den provisoriska regeringens borgerliga element och generalerna, bankirerna och advokaterna från ”National”. Men arbetarna var fast beslutna att denna gång inte tåla en upprepning av smusslet från juli 1830. De var beredda att återuppta kampen och framtvunga republiken med vapenmakt. Med detta besked begav sig *Raspail* till Hôtel de Ville. I Parisproletariatets namn *befallde* han den provisoriska regeringen att utropa republiken. Om denna befallning från folket inte hade genomförts inom två timmar, skulle han återkomma i spetsen för 200.000 man. De fallnas lik hade ännu knappast kallnat, barrikaderna var ännu inte undanröjda, arbetarna inte avväpnade, och den enda makt man kunde möta dem med var nationalgardet. I denna situation försvann plötsligt den provisoriska regeringens statskloka betänkligheter och juridiska samvetsskrupler. De två timmarnas frist hade ännu inte gått ut, då de mäktiga historiska orden lyste på väggar och plank i Paris: *République française! Liberté! Égalité! Fraternité!*^{**}

Med proklamationen av republiken på den allmänna rösträttens grundval förlorade de begränsade mål och motiv, som hade drivit ut bourgeoisin i februarirevolutionen, helt och hållet sin mening. I stället för några få grupper av borgare hade samtliga klasser i det franska samhället plötsligt slungats in i den politiska maktkretsen, tvingats lämna sina platser på parketten, parterren och galleriet och själva spela med på den revolutionära scenen! Med det konstitutionella kungadömet hade också illusionen om en suverän statsmakt, som stod över det borgerliga samhället, försvunnit, och därmed hela raden av oväsentliga strider, som denna illusion varit upphov till. Eftersom proletariatet styrde den provisoriska regeringen och därigenom hela den franska republiken, trädde det snart i förgrunden som självständigt parti, men det utmanade samtidigt hela den franska bourgeoisin. Det lyckades vinna utgångspunkter i kampen för sin revolutionära frigörelse, men inte på något sätt själva frigörelsen.

⁵ ”*Le National*” – fransk dagstidning, som utkom i Paris från 1830 till 1851. Den omkring denna tidning grupperade politiska riktningen förenade sig moderata borgerliga republikaner; på 40-talet stödde den sig på industribourgeoisin och var förenad med den genom en del liberala intellektuella. I den provisoriska regeringen från 1848 företrädde denna politiska gruppering framför allt av Marrast, Bastide och Garnier-Pagés.

* Lamartine tillhörde en aristokratisk släkt. Han blev medlem av deputeradekammaren redan 1833. Efter februarirevolutionen utrikesminister och under några månader regeringens verkliga ledare. Se vidare i personregister. Ö.a.

** ”Fransk republik! Frihet! Jämlikhet! Broderskap!”

Februarirepubliken måste först ännu mer *utvidga bourgeoisins herravälde* genom att låta *samtliga besittande klasser* träda in i den politiska maktkretsen vid sidan av finansaristokratin. Flertalet av de stora godsägarna, legitimisterna, frigjordes från den politiskt betydelselösa tillvaro, som julimonarkin hade dömt dem till. Inte utan skäl hade "Gazette de France"⁶ agiterat tillsammans med oppositionspressen; inte utan skäl hade La Rochejaquelein vid deputeradekammarens plenum den 24 februari tagit parti för revolutionen. Genom den allmänna rösträtten kom de nominella egendomsägarna, bönderna, som utgjorde en stor majoritet i Frankrike, att spela rollen av vågmästare över landets öde. Februarirepubliken lät till sist bourgeoisins herravälde klart framträda, när den slog undan den kungakrona, bakom vilken kapitalet hade hållit sig gömt.

Liksom arbetarna under julidagarna hade tillkämpat sig den *borgerliga monarkin*, hade de under februaridagarna tillkämpat sig den *borgerliga republiken*. Medan julimonarkin var tvungen att förklara sig som *monarki med republikanska institutioner*, så måste februarirepubliken framträda som republik *med sociala institutioner*. Parisproletariatet framtvungade också denna eftergift.

Marche, en arbetare, formulerade det dekret, vari den just utsedda regeringen förpliktade sig att trygga arbetarnas existens genom arbete och att även skaffa arbete åt borgarna o.s.v. Och då regeringen några dagar senare glömde sina löften och proletariatet tycktes ha fallit bort ur bilden, marscherade 20.000 arbetare till Hôtel de Ville och ropade ut parollerna: "Organisering av arbetet! Ett särskilt arbetsdepartement!" Motsträvigt och efter långa debatter utnämnde den provisoriska regeringen en permanent specialkommission, som hade till uppgift att *finna medel* till förbättring av de arbetande klassernas förhållanden. I denna kommission invaldes representanter för Paris' hantverksföreningar, och Louis Blanc och Albert kom i ledningen för den. Luxembourgslottet uppläts som sammanträdeslokal för kommissionen. På detta sätt avlägsnades arbetarklassens representanter från den provisoriska regeringens säte. Den borgerliga delen av denna behöll förvaltningens och den verkliga statsmaktens trådar i sina händer, och vid sidan av finansministeriet, handeln, de offentliga arbetena, vid sidan av bank- och börsväsendet reste sig en *socialistisk synagoga*, vars överstepräster, Blanc och Albert, hade till uppgift att upptäcka det förlovade landet, förkunna det nya evangeliet och skaffa parisproletariatet arbete. Till skillnad från varje världslig statsmakt hade de ingen budget och ingen verkställande makt till sitt förfogande. De skulle gå lös på det borgerliga samhällets grundpelare med huvudet. Medan man i Luxembourg sökte den vises sten, präglade man i Hôtel de Ville de gångbara mynten. Likväl kunde parisproletariatets krav, i den mån de gick utöver den borgerliga republiken, inte förverkligas i någon annan existens än den skugglika i Luxembourg.

Arbetarna hade genomfört februarirevolutionen gemensamt med bourgeoisin. Vid sidan av bourgeoisin försökte de nu genomdriva sina krav, liksom de i den provisoriska regeringen hade placerat en arbetare vid sidan av den borgerliga majoriteten. *Organisering av arbetet!* Men lönarbetet är den existerande, borgerliga organiseringen av arbetet. Utan lönarbete inget kapital, ingen bourgeoisin, inget borgerligt samhälle. *Ett särskilt arbetsdepartement!* Men departementen för finanserna, handeln och de offentliga arbetena, är de inte *borgerliga arbetsdepartement*? Och ett *proletärernas arbetsdepartement* vid sidan av dem, det måste bli ett vanmäktigt departement, ett departement för fromma önsknningar, en Luxembourgskommission. Liksom arbetarna trodde, att de kunde frigöra sig vid sidan av bourgeoisin, så menade de, att de innanför Frankrikes gränser skulle kunna genomföra en proletär revolution, oberoende av de omgivande borgerliga nationerna. Men de franska produktionsförhållandena

⁶ "La Gazette de France" – fransk dagstidning, som utkom i Paris sedan 1631. Nedlagd 1914. På 1840-talet var den organ för legitimisterna, anhängarna av en restauration av bourbondynastin.

är betingade av Frankrikes utrikeshandel, av dess ställning på världsmarknaden och av lagarna för denna marknad. Hur skulle Frankrike kunna bryta dem utan ett europeiskt revolutionskrig, som skulle slå tillbaka på världsmarknadens despot, England?

En klass, inom vilken samhällets revolutionära intressen koncentreras, finner omedelbart, då den har rest sig, i sitt eget läge innehåll och material för sin revolutionära verksamhet: att slå ned fienden, att utfärda förordningar, som är nödvändiga för kampen. Konsekvensen av dess egna handlingar driver den vidare. Den gör inte någon teoretisk undersökning av sin egen uppgift. Den franska arbetarklassen befann sig inte på detta stadium. Den var ännu inte i stånd att genomföra sin egen revolution.

Industriproletariatets utveckling är överhuvud betingad av industribourgeoisins utveckling. Först under den senares herravälde vinner proletariatet den utsträckta nationella existens, som kan höja dess revolution upp till det nationella planet; först under dess herravälde skapar proletariatet självt alla de moderna produktionsmedel, som blir lika många medel för dess revolutionära befrielse. Först under dess herravälde bryts det feodala samhällets materiella rötter upp och jämnas den terräng, där en proletär revolution är möjlig. Den franska industrin är mer utvecklad och den franska bourgeoisin mer revolutionär än på kontinenten i övrigt. Men var inte februarirevolutionen direkt riktad mot finansaristokratin? Detta förhållande visade, att industribourgeoisin inte behärskade Frankrike. Industribourgeoisin kan bara härska, där den moderna industrin satt sin prägel på alla egendomsförhållanden, och den kan inte vinna makt, förrän den har erövat världsmarknaden, ty de nationella gränserna är för trånga för dess utveckling. Men en stor del av Frankrikes industri hävdar sig på den inhemska marknaden endast tack vare en mer eller mindre utvecklad protektionism.* Medan därför det franska proletariatet i det ögonblick, då det utbryter revolution i Paris, har en faktisk makt och ett inflytande, som eggat det till framstöt, som inte motsvaras av dess resurser, så är det i landet i övrigt koncentrerat till enstaka, glest liggande industriorter och försvinner nästan helt i den väldiga hopen av bönder och småborgare. Kampen mot kapitalet i dess utvecklade, moderna form, som kulminerar i de industriella lönarbetarnas kamp mot industribourgeoisin, är i Frankrike endast delvis ett faktum. Efter februaridagarna var dess chanser att ge revolutionen dess nationella innehåll så mycket mindre, som kampen mot kapitalets sekundära exploateringsmetoder – bonden mot ockraren, småborgare mot grossister, bankirer och fabrikanter, kort sagt: mot bankrutten – ännu var innesluten i den allmänna resningen mot finansaristokratin. Inte svårförklarligt alltså, att parisproletariatet försökte att genomdriva sina intressen vid sidan av de borgerliga i stället för att göra dem gällande som själva samhällets revolutionära intressen, att det tillät den röda fanan att falla för *trikoloren*.⁷ De franska arbetarna kunde inte ta ett enda steg framåt, inte kröka ett hår på den borgerliga ordningens huvud, förrän revolutionens förlopp hade tvingat bönder och småborgare, den mellan proletariatet och bourgeoisin stående stora massan av nationen, som hade gjort uppror, inte mot denna borgerliga ordning utan mot kapitalets herravälde, att ansluta sig till proletariatet som sin förkämpe. Bara till priset av det oerhörda nederlaget i juni kunde arbetarna vinna denna seger.

---

* Under julimonarkin var exempelvis importtullarna på tackjärn, järn- och stålvaror, garn, bomullstyger o.s.v. så höga, att dessa varor faktiskt utestängdes från den franska marknaden.

⁷ Under den provisoriska regeringens första dagar förhandlade man om nationalflagga för den franska republiken. De revolutionära arbetarna i Paris begärde att den röda fanan, som hade hissats i arbetarförstäden kring Paris under juniupproret 1832, skulle förklaras som nationalflagga. Bourgeoisirepresentanterna höll på trikoloren, den blåvitröda flaggan, som i den borgerliga revolutionen i slutet av 1700-talet och under Napoleon I var Frankrikes flagga. Arbetarnas representanter måste samtycka till att trikoloren förklarades vara Frankrikes nationalflagga. Men en röd rosett skulle fästas på flaggstången.

Luxembourgkommissionen, denna skapelse av arbetarna i Paris, har för alltid förtjänsten att från en europeisk talartribun ha avslöjat hemligheten med 1800-talets revolution: Proletariatets frigörelse. ”Le Moniteur”⁸ rodnade, då den officiellt måste propagera de ”vilda svärmerier”, som dittills legat begravna i socialisternas apokryfiska skrifter och endast då och då liksom ur fjärran nått fram till bourgeoisins medvetande som halvt ruskiga, halvt löjliga sagor. Europa for överraskat upp ur sin borgerliga halvslummer. I proletärens föreställningar (som alltså förväxlade finansaristokratin med bourgeoisin som helhet), i republikanska kälkborgares inbillning (som förnekade själva existensen av klasserna eller på sin höjd medgav, att de var en följd av den konstitutionella monarkin), i de hycklande fraser, som lanserades av de borgerliga fraktioner, som hittills varit uteslutna från maktutövningen – över hela linjen föreföll *bourgeoisins herravälde* avskaffat i och med republikens införande. Den gången förvandlades alla rojalister till republikaner och alla parismiljonärer till arbetare. Det slagord, som motsvarade detta inbillade avskaffande av klassförhållandena, var ”*fraternité*” – allmän förbrödring och broderskap. Detta godmodiga överseende med klassmotsättningarna, detta sentimentala utslätande av de inbördes motsatta klassintressena, denna svärmiska upphöjdhet över klasskampen: ”*fraternité*”, det var februarirevolutionens egentliga lösenord. Klasserna var åtskilda endast på grund av ett rent *missförstånd*, och Lamartine döpte den provisoriska regeringen från den 24 februari till:⁹ ”*un gouvernement qui suspende ce malentendu terrible qui existe entre les différentes classes*” (”en regering, som avskaffar det förfärliga missförstånd, som råder mellan de olika klasserna”). Parisproletariatet berusade sig med detta ädelmodiga broderskapssvammel.

Den provisoriska regeringen, som ju hade tvingats att proklamera republiken, gjorde allt för att anpassa sig till bourgeoisin och provinserna. Det blodiga skräckväldet från den första franska republikens dagar desavouerades, eftersom dödsstraffet för politiska brott avskaffades och tidningsspalterna stod öppna för alla slags åsikter, armén, domstolarna och administrationen med få undantag förblev i händerna på de gamla makthavarna, och inte ens de mest komprometterade från julimonarkins dagar ställdes till ansvar. De borgerliga republikanerna från kretsen kring ”National” roade sig med att byta ut monarkiska namn och kostymer mot gammalrepublikanska. För dem var republiken ingenting annat än en ny maskeradkostym för det gamla borgerliga samhället. Den unga republiken sökte inte meritera sig genom att avskräcka – den lät sig själv så mycket mer ständigt förskräckas – och genom eftergifter och kompromisser sökte den bevara sin existens och avvärja motståndet. För de privilegierade klasserna inom landet och de despotiska makterna runt gränserna förkunnades det högljutt, att republiken var av fredlig natur. ”Leva och låta leva” var dess motto. Därtill kom, att tyskarna, polackerna, österrikarna, ungrarna och italienarna kort tid efter februarirevolutionen gjorde uppror, varje folk i enlighet med sin omedelbara situation. Ryssland och England – det första skrämt och det senare självt i gungning – var inte förberedda. Republiken hotades alltså inte av någon fientlig *nation*. Alltså inga stora utrikespolitiska förvecklingar, som kunde tända dådkraften, påskynda den revolutionära processen, driva den revolutionära regeringen framåt eller kasta den överbord. Proletariatet i Paris, som betraktade republiken som sitt eget verk, godkände naturligtvis varje handling av den provisoriska regeringen, som underlättade för den att bli accepterad i det borgerliga samhället. Proletärerna lät sig villigt utnyttjas av Caussidière till polistjänst för att beskydda parisarnas egendom, liksom de tillät Louis Blanc att medla i lönestrider mellan arbetare och mästare. Det var för dem en hederssak att bevara republikens borgerliga anseende i Europas ögon.

⁸ ”*Le Moniteur universel*” – fransk dagstidning, som utkom under detta namn från 1789 till 1868. Åren 1799-1814 och 1816-1868 var den officiellt regeringsorgan. I ”*Moniteur universel*” bekantgjordes i fastställd ordning regeringskungörelser, parlamentsrapporter och annat offentligt material.

⁹ Förklaring av Lamartine i deputeradekammaren den 24 februari 1848, offentliggjord i ”*Le Moniteur universel*” nummer 56 från den 25 februari 1848.

Republiken mötte inget motstånd, varken utifrån eller inifrån. Därmed var den avväpnad. Dess uppgift bestod inte längre i att revolutionärt omgestalta världen utan endast i att anpassa sig efter de borgerliga samhällsförhållandena. Den fanatism, varmed den provisoriska regeringen tog itu med denna uppgift, framgår tydligast av dess *finansiella dispositioner*.

Både den *offentliga krediten* och *privatkrediten* var naturligtvis skakade. Den *offentliga krediten* är beroende av tilliten till att staten låter sig exploateras av finansjudarna. Men den gamla staten fanns inte mer, och revolutionen var framförallt riktad mot finansaristokratin. Den senaste europeiska handelskrisens verkningar hade ännu inte ebbat ut. Alltjämt följde den ena bankrutten på den andra.

Privatkrediten var alltså lamslagen, cirkulationen var hämmad, produktionen hade stockat sig, innan februarirevolutionen bröt ut. Den revolutionära krisen stegrade den kommersiella. Och när *privatkrediten* är baserad på tilliten till att det borgerliga produktionsförhållandet och den borgerliga ordningen i hela sin omfattning är oantastad och oantastlig, hur måste då inte den revolution verka, som ifrågasatte den borgerliga produktionens grundval, proletarietets ekonomiska slaveri, och emot börserna ställde sfinxen i Luxembourg! Proletarietets resning, det är avskaffandet av den borgerliga krediten, ty det är avskaffandet av den borgerliga produktionen och dess ordning. Den offentliga krediten och *privatkrediten* är en ekonomisk termometer, med vilken man kan mäta en revolutions intensitet. *I samma grad som de sjunker, stiger revolutionens glöd och skaparkraft.*

Den provisoriska regeringen ville befria republiken från dess antiborgerliga fasad. Den måste därför först och främst försöka säkra denna nya statsforms *bytesvärde*, dess *kurs* på börserna. Med republikens notering på börserna steg *privatkrediten* givetvis på nytt. För att avlägsna själva *misstanken* om att den inte ville eller inte kunde uppfylla de förpliktelser, som den övertagit från monarkin, och för att stärka tron på republikens borgerliga moral och betalningsförmåga tog den provisoriska regeringen sin tillflykt till ett lika ovärdigt som barnsligt skryt. *Före* den lagliga betalningsterminen utbetalade de 5% 4½% och 4% i ränta till statens kreditorer. Borgarnas pondus stärktes, och kapitalisternas självkänsla vaknade plötsligt, när de såg, med vilken ängslig iver man försökte köpa deras förtroende.

Den provisoriska regeringens penningförlägenhet blev naturligtvis inte mindre av ett illusionstrick, som berövade den de kontanter den hade till sitt förfogande. De finansiella svårigheterna kunde inte längre döljas, och det blev *småborgare, tjänstefolk och arbetare*, som måste betala den angenäma överraskning, som regeringen hade berett statens kreditorer.

Sparkasseböcker på belopp över 100 francs spärrades, inga pengar fick betalas ut. Sparkassornas inestående pengar konfiskerades och förklarades i ett dekret vara en statsskuld, som inte skulle återbetalas. Därmed blev den redan tidigare betryckte *småborgaren* förbittrad på republiken. När han fick sina sparkasseböcker utbytta mot statsobligationer, blev han tvungen att gå till börserna för att söka sälja dessa, och så hamnade han direkt i klorna på börserna, vilka han hade bekämpat i februarirevolutionen.

Finansaristokratin, som härskade under julimonarkin, hade sin domkyrka i *banken*. Liksom börserna behärskade statskrediten, så behärskade *banken handelskrediten*.

Direkt hotad av februarirevolutionen, inte bara i sitt herravälde utan till hela sin existens, försökte *banken* redan från början att misskreditera republiken genom att stoppa all kreditgivning. Den sade plötsligt upp bankirernas, fabrikanternas och köpmännens krediter, en manöver som med nödvändighet slog tillbaka på *banken* själv, i den mån den inte genast åstadkom en motstöt. Kapitalisterna drog tillbaka de pengar, som de hade förvarade i bankvalven, och sedelinnehavarna störtade till bankkassorna för att få sedlarna inlösta i guld och silver.

Den provisoriska regeringen kunde tvinga banken till *bankrutt*, på legal väg, utan våldsamma åtgärder; den behövde bara förhålla sig passiv och överlämna banken åt dess öde. *Bankens bankrutt* – det skulle ha varit den syndaflod, som i ett svep spolade bort finansaristokratin, republikens mäktigaste och farligaste fiende, julimonarkins gyllene piedestal, från fransk jord. Och när banken väl gjort bankrutt, måste bourgeoisin själv betrakta det som ett sista förtvivlat räddningsförsök, om regeringen upprättade en nationalbank och ställde den nationella krediten under nationens kontroll.

Men den provisoriska regeringen dekreterade i stället *tvångskurs* för bankens sedlar. Och den gjorde mer än så. Den förvandlade alla provinsbanker till filialer under Banque de France, som på det sättet lade ut sitt nät över hela Frankrike. Sedan pantsattes *statens skogar* som säkerhet för ett lån, som banken beviljat den republikanska regeringen. Februarirevolutionen befäste och utvecklade således direkt det bankvälde, som den bl.a. hade till uppgift att störta.

Under tiden vändades den provisoriska regeringen under en börda av ökande budgetunderskott. Förgäves utsände den nödrop om patriotiska uppoffringar. Men endast arbetarna lämnade sina fattiga bidrag. Utomordentliga medel måste tillgripas; man måste utskriva en *ny skatt*. Men vem skulle beskattas? Börshajarna, bankkungarna, statskreditorerna, rentiererna, industriägarna? Det skulle inte vara något medel att göra republiken populär hos bourgeoisin. Det vore att sätta statskrediten och handelskrediten på spel, samtidigt som man med så stora uppoffringar och förödmjukelser försökte köpa bourgeoisins bevägenhet. Men någon måste punga ut. Vem skulle offras för den borgerliga krediten? Jo, det blev ”*Jacques le bonhomme*”, *bonden*.¹⁰ Den provisoriska regeringen skrev ut en tilläggsskatt på 45 centimes per franc på de fyra direkta skatterna. Regeringspressen inbillade parisproletariatet, att denna skatt företrädesvis skulle falla på de stora godsägarna, på innehavarna av de från restaurationen oktrojerade miljarderna.¹¹ Men i verkligheten drabbade den framförallt *bondeklassen*, d.v.s. den stora majoriteten av det franska folket. Bönderna *fick betala februarirevolutionens omkostnader*, och hos dem fann också kontrarevolutionen sitt viktigaste stöd. 45-centimes-skatten var en livsfråga för den franske bonden, och han gjorde den till en livsfråga för den franska republiken. För den franske bonden var *republiken* från detta ögonblick identisk just med denna *45-centimes-skatt*, och parisproletariatet betraktade han som slösaren, som roade sig på hans bekostnad. Medan revolutionen år 1789 hade börjat med att frigöra bönderna från feodalismens bördor, fick lantbefolkningen bekanta sig med 1848 års revolution i form av en ny skatt, som skulle hålla statsmaskineriet i gång utan att bringa kapitalet i fara. Det fanns bara *en* utväg att undanröja alla dessa bekymmer för den provisoriska regeringen och leda ut staten ur dess gamla spår – nämligen att *förklara staten bankrutt*. Man kan erinra sig, att Ledru-Rollin senare berättade i nationalförsamlingen, hur han med dygdig förfäran hade avvisat ett förslag i denna riktning av børsjuden Fould, den nuvarande franske finansministern. Fould hade räckt honom äpplet från kunskapens träd. När den provisoriska regeringen accepterade den växel, som det gamla borgerliga samhället hade dragit på staten, var den hjälplös i dess händer. Den hade blivit det borgerliga samhällets hårt ansatte gäldenär i stället för att stå framför det som en obeveklig fordringsägare, redo att inkassera mångåriga revolutionära skuldsedlar. Den måste stödja vacklande borgerliga förhållanden för att uppfylla förpliktelser, som bara kan fullgöras just under dessa förhållanden. Krediten blir dess livsvillkor, och koncessionerna till proletariatet, de löften man givit det, blir lika många *bojor*, som *måste* sprängas. Arbetarnas frigörelse blev – t.o.m. som en ren *fras* – en outhärdlig fara för den nya republiken, ty den var en ständig protest mot återställandet av krediterna, som är

¹⁰ *Jacques le bonhomme* – Jakob dumbom – var den franska lantadelns föraktfulla öknamn på bonden.

¹¹ *oktrojerade miljarderna* – det handlar om ett belopp, som av den franska kungamakten anvisades åt aristokraterna såsom kompensation för den egendom, som hade konfiskerats under 1789 års borgerliga revolution.

baserade på ett förbehållslöst erkännande av de bestående ekonomiska klassförhållandena. *Man måste alltså bryta med arbetarna.* Februarirevolutionen hade kastat ut armén ur Paris. Nationalgardet, d.v.s. bourgeoisin i dess olika grupperingar, utgjorde den enda makten. Ensam kände den sig emellertid inte vuxen att stå emot proletariatet. Även om den gjorde segt motstånd och uppställde hundratals olika hinder, måste den dock så småningom öppna sina led och låta beväpnade proletärer träda in i dessa. Det fanns alltså bara en utväg: *att ställa en del av proletariatet mot den andra.*

För detta ändamål bildade den provisoriska regeringen ett *mobilgarde* på 24 bataljoner, var och en på 1.000 man, av ungdomar i 15-20-årsåldern. De tillhörde mestadels *trasproletariatet*, som i alla storstäder bildar en från industriproletariatet tydligt avgränsad massa – en rekryteringsbas för tjuvar och förbrytare av alla slag, som lever på samhällets avskräde, människor utan bestämt yrke, lösdrivare, folk utan hem och härd. Denna kategori människor varierar hos olika folk, beroende på den allmänna kulturnivån hos den nation de tillhör, men typen har alltid lazzaronkaraktär.^{*} De rekryterades i sin mest påverkbara ålder, i stånd till de största hjältedåd och överspända offer, liksom till de gemenaste skurkstreck och den smutsigaste korrption. Regeringen betalade dem 1½ franc om dagen, d.v.s. den köpte dem. De fick också särskilda uniformer, vilket ännu mera markant avskilde dem från arbetarblusen. Till befäl hade de dels arméofficerare, dels unga bourgeoisöner, som de själva hade valt och vilkas vackra fraser om döden för fäderneslandet och hängivenheten för republiken verkade förledande.

Så stod nu framför parisproletariatet en här på 24.000 unga, kraftiga och oförvägna män, komna från proletärerens egen krets. Arbetarna hurrade, när gardet tågade genom Paris' gator. De tyckte sig i dessa gardister återse kämparna från barrikaderna. Arbetarna betraktade dem som *proletariatets* garde i motsats till det borgerliga nationalgardet. Misstaget var förlåtligt.

Förutom mobilgardet beslöt regeringen att också samla en industriell arbetararmé omkring sig. Minister Marie enrollade hundratusentals arbetare, som hade blivit utkastade på gatan på grund av krisen och revolutionen, i så kallade nationalverkstäder. Under detta lysande namn dolde sig långtråkigt, enformigt, improduktivt *jordarbete*, i vilket arbetarna utnyttjades för en lön av 23 sous^{**}. *Engelska workhouses*¹² men med arbetet förlagt utomhus – något annat var inte dessa nationalverkstäder. I dem trodde sig den provisoriska regeringen ha skapat *en andra proletärarmé mot arbetarna själva*. Men bourgeoisin tog fel beträffande nationalverkstäderna, liksom arbetarna hade misstagit sig om mobilgardet. *Regeringen hade skapat en upprorsarmé.*

Men *ett* mål hade man uppnått.

Nationalverkstäder – det var namnet på de folkverkstäder, som Louis Blanc propagerade för i Luxembourg. Maries verkstäder, som planerats i direkt *motsättning* till Luxembourg, gav på grund av det gemensamma namnet upphov till en intrig med förvecklingar, värdiga en spansk betjäntkomedi.¹³ Den provisoriska regeringen spred under hand ett rykte, att dessa nationalverkstäder var en uppfinning av Louis Blanc, och detta verkade så mycket trovärdigare, som Blanc, nationalverkstädernas förespråkare, var medlem av den provisoriska regeringen. Och i

* Lazzaroni kallade man i Italien avsigkomna element, trasproletärer. Dessa element utnyttjades ofta av förtryckarregerier för kontrarevolutionära ändamål.

** 1 sou = 5 centimes

¹² *workhouses* – Enligt den i England år 1834 antagna fattiglagen var bara en form av hjälp för de fattiga tillåten. De stängdes in i arbetshus och behandlades på samma sätt som tukthusfångar; folket kallade dessa hus ”fattigfångelse”.

¹³ I spanska komedier från 1500- och ännu mer från 1600-talet bytte ofta herre och betjänt sina roller, så att det uppstod förvirrade situationer och komiska förvecklingar. De mest betydande författarna till dessa talrika komedier är Lope de Vega och Calderon.

parisbourgeoisins delvis naiva, delvis avsiktliga förväxling, i den propagandamässigt understödda opinionen i Frankrike och ute i Europa var dessa workhouses ett första steg till förverkligandet av socialismen, som på så sätt kom att ställas vid skampålen.

Inte genom sitt innehåll men på grund av sitt namn var *nationalverkstäderna* proletarietets förkroppsligade protest mot den borgerliga industrin, den borgerliga krediten och den borgerliga republiken. Hela bourgeoisins hat koncentrerades på dem. Där hade borgarna också funnit den punkt, som de kunde rikta sina angrepp mot, så snart de blev starka nog att öppet bryta med februari-illusionerna. All *småborgarens* förargelse, allt hans missnöje riktades samtidigt mot dessa nationalverkstäder, bourgeoisins gemensamma måltavla. Med verklig förbittring räknade borgarna ut de summor, som de proletära dagdrivarna slukade, medan deras egen ställning för varje dag blev allt olidligare. En statspension för ett låtsasarbete, det är socialismen! knorrade de inom sig. Nationalverkstäderna, deklamationerna från Luxembourg, arbetarnas demonstrationståg genom Paris – i allt detta sökte bourgeoisin orsakerna till sitt elände. Och ingen var mer fanatiskt upprörd över kommunisternas påstådda intriger än småborgaren, som hjälplös stapplade fram vid konkursens brant. I den förestående närkampen mellan bourgeoisin och proletarietet låg alltså alla fördelar, alla avgörande poster, alla samhällets mellanskikt i bourgeoisins händer, och detta samtidigt som februarirevolutionens vågor brusade över hela kontinenten, och varje postgång medförde en ny revolutionsbulletin, än från Italien, än från Tyskland, än från det mest avlägsna Sydosteuropa – vilket allt höll folkets hänförelse vid liv och vittnade om en seger, som det redan hade förverkat.

Händelserna den 17 mars och den 16 april utgjorde förpostfäktningarna i de stora klasstrider, som ännu förelåg latent inom den borgerliga republiken.

Den 17 mars uppenbarades det tvetydiga i proletarietets situation, vilken inte medgav någon avgörande handling. Målet för dess demonstration hade från början varit att förmå den provisoriska regeringen att återvända till revolutionen, eventuellt att åstadkomma utslutning av de borgerliga regeringsmedlemmarna och framtvinga ett uppskov med valen till nationalförsamlingen och nationalgardet.¹⁴ Men den 16 mars genomförde den i nationalgardet representerade bourgeoisin en demonstration, riktad mot den provisoriska regeringen. Under ropet: A bas Ledru-Rollin!* trängde den fram till Hôtel de Ville. Och den 17 mars tvingades folket att ropa: Leve Ledru-Rollin! Leve den provisoriska regeringen! Arbetarna tvingades att ta parti *mot* borgerskapet och *för* den borgerliga republiken, eftersom denna föreföll att vara hotad. Folket stärkte den provisoriska regeringen i stället för att göra sig till herre över den. Den 17 mars gick upp i rök i en melodramatisk scen, och när parisproletariatet än en gång demonstrerade sin oerhörda styrka, var bourgeoisin inom och utanför den provisoriska regeringen fast beslutet att bryta ner den.

Den 16 april var ett *missförstånd*, som hade arrangerats av den provisoriska regeringen i samråd med bourgeoisin. Arbetarna hade i stort antal församlats på Marsfältet och i Hippodromen för att förbereda sina val till nationalgardets generalstab. Plötsligt spreds med blixstens hastighet genom hela Paris från den ena änden till den andra ett rykte, att arbetarna hade samlats beväpnade på Marsfältet under ledning av Louis Blanc, Blanqui, Cabet och Raspail för att marschera till Hôtel de Ville, störta den provisoriska regeringen och proklamera en kommunistisk regering. Genast beordrades högsta militära beredskap – Ledru-Rollin, Marrast och Lamartine stred senare om äran att ha tagit initiativet – och redan efter en timme står

¹⁴ Här avses valen till nationalgardets generalstab den 18 mars samt valen till nationalförsamlingen, som var utlysta till den 9 april. De parisarbetare som samlades kring Blanqui, Dézamy m.fl. yrkade på att valen skulle uppskjutas och hänvisade härvid till nödvändigheten av att först genomföra ett upplysningsarbete bland befolkningen.

* Ned med Ledru-Rollin!

100.000 man under vapen. Hôtel de Ville är på alla punkter besatt av nationalgardister, och ropen: Ned med kommunisterna! Ned med Louis Blanc, med Blanqui, med Raspail och med Cabet! ekar genom hela Paris. Den provisoriska regeringen uppvaktas av ett otal deputationer, alla redo att rädda fäderneslandet och samhället. Då arbetarna slutligen uppenbarar sig framför Hôtel de Ville för att överlämna en patriotisk kollekt, som hade insamlats på Marsfältet, får de till sin stora häpnad veta, att det borgerliga Paris har besekrat deras skuggfigurer i en välregisserad, försiktig skenfäktning. ”Det fruktansvärda attentatet” den 16 april blev en förevändning *att beordra armén tillbaka till Paris* – det egentliga syftet med den klumpigt arrangerade komedin – och en förevändning för de reaktionära federalistiska demonstrationerna i provinserna.

Den 4 maj sammanträdde den *nationalförsamling*, som hade utsetts genom de *direkta allmänna valen*. Den allmänna rösträtten ägde inte den magiska kraft, som republikaner av den gamla skolan hade väntat sig. De såg i hela Frankrike, åtminstone i det franska folkets majoritet, endast *medborgare* med samma intressen, samma uppfattning o.s.v. Sådan var deras *magiska föreställning* om folket. I stället för deras *inbillade* folk kom genom valen det *verkliga* folket fram i dagsljuset, d.v.s. representanter för de olika klasser, i vilka folket är uppdelat. Vi har sett, varför bonden och småborgaren måste rösta under ledning av den stridslystna bourgeoisin och de monarkivurmande storgodsägarna. Men även om den allmänna rösträtten inte var den undergörande trollstav, som inskränkta, republikanska småborgare hade inbillat sig, så ägde den en ojämförligt större förtjänst, nämligen att den släppte lös klasskampen, att den lät det småborgerliga samhällets olika mellanskikt i rask följd uppleva sina illusioner och besvikelser, att den hastigt placerade samtliga fraktioner av den exploaterande klassen i statens ledning, där de snart tappade sin bedrägliga maskering, medan monarkin med sin valbarhetsbegränsning endast lät vissa grupper av bourgeoisin kompromettera sig och lät de övriga hålla sig i bakgrunden, där de försågs med den gemensamma oppositionens helgongloria.

I den konstituerande nationalförsamling, som samlades den 4 maj, låg makten i händerna på *bourgeoisirepublikanerna*, republikanerna kring ”National”. T.o.m. legitimister och orleanister vågade från början endast uppträda maskerade som borgerliga republikaner. Endast i republikens namn kunde man ta upp kampen mot proletariatet. *Från den 4 maj, inte från den 25 februari, daterar sig republiken*, d.v.s. den av det franska folket erkända republiken; det är inte den republik, som parisproletariatet påtvingade den provisoriska regeringen, inte republiken med sociala institutioner, inte den drömbild, som hägrade för barrikadkämparna. Den av nationalförsamlingen proklamerade, den enda legitima republiken, är inte något revolutionärt vapen mot den borgerliga ordningen, utan tvärtom dess politiska återupprättelse, det politiska beståndet av det borgerliga samhället, kort och gott: *den borgerliga republiken*. Från nationalförsamlingens talarstolar förkunnades detta, och ekot genljöd i hela den republikanska och antirepublikanska borgarpresen.

Och vi har sett, hur februarirepubliken verkligen inte var och inte kunde vara något annat än en *borgerlig* republik, men hur den provisoriska regeringen under proletariatets omedelbara tryck tvingades att proklamera den som en *republik med sociala institutioner*, hur parisproletariatet ännu inte var i stånd att gå utanför den borgerliga republiken annat än i *fantasin*, i *inbillningen*, hur det överallt, när det verkligen kom till handling, handlades i dess tjänst, hur de löften man hade givit proletariatet blev ett outhärdligt hot mot den nya republiken, hur hela den provisoriska regeringens livsytringar sammanfattades i en oavbruten kamp mot proletariatets krav.

I nationalförsamlingen satt hela Frankrike till doms över parisproletariatet. Församlingen krossade genast februarirevolutionens sociala illusioner och proklamerade öppet den *borgerliga republiken*, ingenting annat än den borgerliga republiken. Från den

exekutivkommission, som den själv hade utnämnt, uteslöts snart proletarietets representanter: Louis Blanc och Albert. Nationalförsamlingen förkastade förslaget om ett särskilt arbetsdepartement och mottog med stormande bifallsrop minister Trélats deklARATION: ”Det gäller nu endast att återföra arbetet till dess gamla villkor.”

Men allt detta var inte tillräckligt. Arbetarna hade kämpat sig till februarirepubliken med bourgeoisins passiva bistånd. Proletärerna betraktade sig med rätta som februaris segerherrar, och de ställde segrarnas självsäkra krav. De måste besegras på gatan; man måste visa dem, att de var underlägsna, så snart de inte kämpade *med* utan *mot* bourgeoisin. Liksom det var nödvändigt för februarirepubliken att göra socialistiska eftergifter, när proletariatet tillsammans med bourgeoisin gick ut i kamp mot kungadömet, var ännu en strid nödvändig, för att republiken skulle slippa de socialistiska eftergifterna, för att den *borgerliga republiken* skulle kunna officiellt utformas som den härskande. Med vapen i hand måste bourgeoisin tillbakavisa proletariatets krav. Och den borgerliga republiken föddes egentligen inte ur februarisegern utan ur juninederlaget.

Proletariatet påskyndade avgörandet, då folket den 15 maj trängde in i nationalförsamlingen för att återerövra sitt revolutionära inflytande. Försöket misslyckades, och i stället hamnade arbetarnas mest energiska ledare i klorna på bourgeoisins fångknektar¹⁵. Il faut en finir! Det måste bli slut på det här! Med denna paroll gav nationalförsamlingen luft åt sin beslutsamhet att tvinga proletariatet till en avgörande kamp. Exekutivkommissionen utfärdade en rad utmanande dekret, såsom förbudet mot folksamlingar o.s.v. Arbetarna blev direkt utmanade, skymfades och förhånades från den konstituerande församlingens talarstol. Men den egentliga angreppspunkten var, som vi har sett, redan given, nämligen *nationalverkstäderna*. Den konstituerande församlingen var angelägen att utpeka dem för exekutivkommissionen, som bara väntade på att få höra sin egen plan uttalad som ett påbud från nationalförsamlingen.

Exekutivkommissionen började med att försvåra tillträdet till nationalverkstäderna, att förvandla daglönen till ackordslön och att deportera de arbetare, som inte var födda i Paris, till Sologne för att, som det hette, utföra jordarbeten. Dessa jordarbeten var bara en förskönande term, som skulle motivera deras deportation, vilket de besvikna arbetare som återvände kunde vittna om för sina kamrater. Den 21 juni kom slutligen ett dekret i ”Moniteur”, som bestämde, att alla ogifta arbetare med våld skulle drivas ut från nationalverkstäderna eller enrulleras i armén.

Arbetarna hade nu endast att välja mellan att svälta ihjäl eller slå sig fria. De svarade den 22 juni med det våldsamma uppror, då den första stora striden utkämpades mellan de båda klasser, i vilka det moderna samhället är uppdelat. Det var en kamp om den *borgerliga* ordningens bevarande eller förintelse. De slöjor, som dolt republikens verkliga ansikte, blev bortrivna.

Det är allmänt känt, hur arbetarna med exempellös tapperhet och klokhet, utan ledare, utan gemensam plan, utan resurser, till största delen utan vapen i fem dagar höll armén, mobilgardet, Paris' nationalgarde och det från landsorten inkallade nationalgardet i schack. Det är också känt, hur bourgeoisin med oerhörd brutalitet tog hämnd för dessa dagars dödsångest och massakrerade mer än 3.000 fångar.

---

¹⁵ Vid folkmassornas revolutionära uppträdande den 15 maj 1848, då parisarbetarna med Blanqui m.fl. i spetsen spelade huvudrollen, demonstrerade man för en ytterligare fördjupning av revolutionen och stöd åt den revolutionära rörelsen i Italien, Tyskland och Polen. Demonstranterna trängde in i nationalförsamlingens sessionssal och krävde att löftena om att förse arbetarna med mat och arbete och att inrätta ett arbetsdepartement skulle infrias. De försökte upplösa den konstituerande nationalförsamlingen och bilda en ny provisorisk regering. Folkresningen den 15 maj slogs ner och dess ledare – Blanqui, Barbès, Albert och Raspail – häktades.

De officiella företrädarna för den franska demokratin var så helt fångna i den republikanska ideologin, att de inte förrän flera veckor senare började ana junikampens betydelse. De var som bedövade av den krutrök, i vilken deras drömrepublik upplöstes.

Det omedelbara intryck, som underrättelsen om juninederlaget gjorde på oss, vill vi här med läsarens benägna tillåtelse söka skildra genom att citera en artikel i "Neue Rheinische Zeitung":

"Den sista officiella återstoden av februarirevolutionen, exekutivkommissionen, har dunstat bort som en dimbild inför händelsernas allvar. Lamartines fyrverkeripjäser har förvandlats till Cavaignacs brandraketer. Fraternité, broderskapet mellan de antagonistiska klasserna, av vilka den ena exploaterar den andra, detta fraternité, proklamerat i februari, skrivet med stora bokstäver på Paris' panna, på varje fängelse, varje kasern – dess sanna, oförfalskade, dess prosaiska uttryck är *inbördeskriget*, inbördeskriget i dess mest fruktansvärda form, kriget mellan arbetet och kapitalet. Detta broderskap flammade upp utanför alla fönster i Paris på kvällen den 25 juni, då bourgeoisins Paris var illuminerat, medan proletariats Paris brändes, förblödde och vred sig i plågor. Broderskapet varade precis så länge, som bourgeoisins intresse var förbrödrat med proletariats intresse. – Pedanter från den gamla revolutionära traditionen av år 1793, socialistiska systembyggare, folkets bönemän hos bourgeoisin, som fick tillstånd att hålla långa predikningar och att kompromettera sig så lång tid, som behövdes för att vyssja proletärerna till ro, republikaner, som ville ha hela den gamla ordningen kvar, med undantag för det krönte huvudet, dynastiska oppositionsmän, som tillfälligtvis understödde störtandet av en dynasti i stället för ett ministerskifte, legitimister, som inte vill lägga av livrét utan bara ändra dess snitt – sådana var de förbundskamrater, med vilkas stöd folket hade genomfört sin revolution. – Februarirevolutionen, det var den, *vackra* revolutionen, den allmänna sympatins revolution, därför att de motsättningar, som i den gemensamt vände sig mot kungamakten, slumrade *outvecklade*, endräktigt sida vid sida, därför att den sociala kamp, som utgjorde deras bakgrund, ännu endast ägde en fantasiexistens, frasens, ordets existens. *Junirevolutionen* är den *frånstötande* revolutionen, den osympatiska revolutionen, eftersom det här gäller saken i stället för frasen, eftersom republiken själv blottade odjurets huvud, när den slog av dess skyddande och fördöljande krona. – *Ordning!* var Guizots stridsrop. *Ordning!* skrek Sébastiani*, Guizots själsfrände, när Warszawa blev ryskt. *Ordning!* skriker Cavaignac, det brutala ekot från den franska nationalförsamlingen och den republikanska bourgeoisin. *Ordning!* dundrade hans kartescher, när de slet sönder proletärernas kroppar. Ingen av den franska bourgeoisins talrika revolutioner sedan 1789 var något attentat mot ordningen, ty de lät klassherraväldet, de lät arbetarnas slaveri, de lät den borgerliga samhällsordningen bestå, hur ofta detta herravälde och detta slaveris politiska form än skiftade. Juni hade angripit denna ordning. Ve över juni!" ("Neue Rheinische Zeitung" 29 juni 1848.)

Och "Ve över juni!" genljöd ekot från Europa.

Bourgeoisin påtvingade parisproletariatet juniupproret. Redan detta förhållande blev avgörande för dess misslyckande. Proletariats omedelbara behov drev det inte till att vilja störta bourgeoisin med våld, och det var inte heller vuxet denna uppgift. "*Le Moniteur*" måste officiellt meddela, att den tid var förbi, då republiken såg sig föranlåten att förverkliga proletariats illusioner, och först dess nederlag överbevisade det om sanningen att den minsta förbättring av dess ställning är och förblir en *utopi inom* den borgerliga republiken – en utopi, som blir en förbrytelse, så snart proletärerna söker förverkliga den. I stället för de formellt

---

* Under behandlingen av regeringens politik i samband med upproret i Polen, som just hade blivit krossat av det tsaristiska enväldet, fällde utrikesminister Sébastiani i september 1831 de beryktade orden: "I Warszawa härskar ordning." ("L'ordre règne à Varsovie").

överdrivna men innehållsmässigt blygsamma och egentligen borgerliga krav, som proletariatet ville tvinga februarirepubliken att uppfylla, trädde den djärva kampparollen: ”*Bourgeoisins störtande! Arbetarklassens diktatur!*”

I det proletariatet gjorde sin avrättningsplats till den borgerliga republikens födelseplats, tvingade det den att genast framträda i sin rena form som den stat, vars öppet deklarerade mål är att föreviga kapitalets herravälde och arbetets slaveri. Med blicken stadigt riktad mot den ärriga, oförsonliga och oöverbanneliga fienden – oöverbannelig, därför att hans existens är en förutsättning för dess eget liv – måste bourgeoisins herravälde, befriat från alla skrankor, omedelbart slå över i den *borgerliga terrorismen*. Eftersom proletariatet för tillfället hade avträtt från skådeplatsen och bourgeoisidiktaturen var officiellt erkänd, måste mellanskikten i det borgerliga samhället, småborgare och bönder, i samma mån som deras ställning blev svårare och deras motsättning till bourgeoisin skarpare, mer och mer ansluta sig till proletariatet. Liksom de tidigare hade sökt orsaken till sina olyckor i proletariatets uppgång, måste de nu söka den i proletariatets nederlag.

Om juniupproret överallt på kontinenten stärkte bourgeoisins självkänsla och gjorde det möjligt för den att öppet sluta förbund med den feodala kungamakten mot folket, vem blev då det första offret för detta förbund? Den kontinentala bourgeoisin själv. Juninederlaget hindrade den från att befästa sitt herravälde och hålla folket kvar på det första steget av den borgerliga revolutionen, delvis tillfredsställt, delvis missnöjt.

Slutligen avslöjade juninederlaget för Europas despotiska stormakter, hemligheten att Frankrike till varje pris måste upprätthålla freden utåt för att kunna föra klasskriget inom landet. Således blev de folk, som hade påbörjat kampen för sin nationella oavhängighet, prigsivna åt Rysslands, Österrikes och Preussens övermakt, men samtidigt blev dessa nationella revolutioners framtida utveckling berövad sin skenbara självständigheten, oavhängigheten av den stora sociala omvälvning, den blev beroende av den proletära revolutionens öde. Ungrarna skulle inte bli fria, inte polackerna, inte italienarna, så länge arbetarna förblev slavar!

På grund av den heliga alliansens seger fick Europa slutligen ett sådant utseende, att varje ny proletär resning i Frankrike omedelbart sammanfaller med ett *världskrig*. Den kommande franska revolutionen är tvungen att genast lämna sin nationella grundval och *erövra hela Europa*, ty endast där kan 1800-talets sociala revolution genomföras.

Först genom juninederlaget skapades alla de förutsättningar, under vilka Frankrike kan ta *initiativet* till en europeisk revolution. Först sedan den färgats i *junirevolutionärernas* blod blev trikolorn den europeiska revolutionens fana – *den röda fanan!*

Och vi ropar: *Revolutionen är död! – Leve revolutionen!*¹⁶

II. Den 13 juni 1849: Från juni 1848 till 13 juni 1849

Den 25 februari 1848 hade givit Frankrike *republiken*, den 25 juni påtvingade landet *revolutionen*. Och revolutionen betydde efter juni: *omstörtning av det borgerliga samhället*, medan det före februari hade gällt: *omstörtning av statsformen*.

Junikampen hade letts av bourgeoisins *republikanska* fraktion, och med segern tillföll statsmakten självfallet denna. Belägringstillståndet hade försett Paris med munkavle och lagt staden motståndslös för bourgeoisins fötter, och i landsorten rådde ett moraliskt

¹⁶ ”*Revolutionen är död! Leve revolutionen!*” Marx använder sig här för att karakterisera juninederlagets revolutionära dialektik av en formulering som påminner om en för det franska folket bekant ordlek, i vilken Frankrikes feodala monarki uttryckte sina anspråk på odödlighet: ”Le roi est mort! Vive le roi!” – ”Kungen är död! Leve kungen!”

belägringstillstånd: bourgeoisins hotfullt brutala segerstolthet och böndernas lössläppta egendomsfanatism. *Underifrån* hotade alltså ingen fara!

Samtidigt med arbetarnas revolutionära makt bröts också *de demokratiska republikanernas* inflytande, d.v.s. de republikaner, som motsvarade *småborgarnas* smak, företrädde i exekutivkommittén av Ledru-Rollin, i den konstituerande nationalförsamlingen av ”Berget”*, i pressen av ”Réforme”.¹⁷ Tillsammans med bourgeois-republikanerna hade de den 16 april konspirerat mot proletariatet och under junidagarna gemensamt bekämpat det. Så sprängde de själva den grundval, på vilken deras parti hade hävdats sig som en makt, ty småborgarna kan bara behålla en revolutionär ställning gentemot bourgeoisin, så länge proletärererna står bakom dem. Nu avlägsnades dessa. bourgeois-republikanerna bröt öppet den skenallians, som de motsträvt och opålitligt hade ingått med dem under den provisoriska regeringens och exekutivkommissionens period. Ringaktade och undanknuffade som förbundskamrater sjönk de ner till rollen av underordnade drabanter åt ”Trikoloren”, d.v.s. bourgeois-republikanerna, som de inte kunde utverka några eftergifter av, men vars herravälde de måste understödja, varje gång deras och därmed republikens existens ifrågasattes av den antirepublikanska bourgeoisin. De bägge fraktionerna orleanister och legitimister slutligen var från första början en minoritet i den konstituerande nationalförsamlingen. Före junidagarna vågade de bara framträda under borgerlig republikansk förklädning. Junisegern lät för ett ögonblick hela det borgerliga Frankrike hälsa Cavaignac som sin frälsare, och då kort efter junidagarna det antirepublikanska partiet åter avskilde sig som ett självständigt parti, vågade det endast mycket tveksamt och försiktigt sträcka ut sina tentakler på grund av militärdiktaturen och belägringstillståndet i Paris.

Sedan 1830 hade *bourgeoisins republikanska* fraktion, med sina författare, sina talesmän, sina kapaciteter och ambitioner, sina deputerade, generaler, bankirer och advokater grupperat sig omkring en tidning i Paris, kring ”National”. Denna hade även avläggare i landsorten. Klicken omkring ”National”, det var *trikolorrepublikens* dynasti. Den lade genast beslag på alla viktiga statliga poster, departementen, polisprefekturen, postdirektionen, prefektämbeten och de högre officersposter i armén, som hade blivit lediga. I spetsen för den verkställande makten stod dess general, *Cavaignac*, och dess chefredaktör, Marrast, blev den konstituerande nationalförsamlingens ständige president. I egenskap av ceremonimästare hade han också i sina salonger mottagningar för den hedervärda republikens gäster.

Även revolutionära franska författare har på grund av ett slags respekt för den republikanska traditionen befast villfarelsen, att rojalisterna skulle ha behärskat den konstituerande nationalförsamlingen. Den konstituerande församlingen blev snarare efter junidagarna en *företrädare utslutande för bourgeoisins republikanska fraktion*, och denna sida visade den desto mera bestämt, ju mera ”trikolorrepublikanernas” inflytande utanför församlingen försvagades. Om det gällde att bevara den borgerliga republikens *form*, så förfogade den över de demokratiska republikanernas röster. Om det gällde dess *inhåll*, så skilde den sig inte ens i uttryckssättet från bourgeoisins rojalistiska fraktioner, ty bourgeoisins intressen, de

---

* ”Berget” – La Montagne – kallades under revolutionen 1848 en grupp demokratiska och småborgerliga republikaner, först i den konstituerande, sedan i den lagstiftande nationalförsamlingen. Denna beteckning härstammade från 1789 års franska revolution, då man kallade konventets vänsterflygel för ”Berget”, därför att de i konventet satt på bänkarna längst bak, som låg högre än de andra. ”Berget” av år 1848 representerade däremot endast ett mellanskikt bland småborgarna och var endast en parodi på ”Berget” från den första franska revolutionens tid. – Ö.a.

¹⁷ ”La Réforme” – fransk dagstidning, organ för en politisk gruppering bestående av småborgerliga demokrater och republikaner med Ledru-Rollin i spetsen; till dem anslöt sig de småborgerliga socialisterna under ledning av Louis Blanc. ”La Réforme” utkom från 1843 till 1850 i Paris.

materiella betingelserna för dess klassherravälde och klassexploatering, utgör just den borgerliga republikens innehåll.

Det var alltså inte rojalismen utan bourgeoisi-republikanismen, som i liv och gärningar förverkligades i denna konstituerande församling, som till slut inte dog och inte heller blev dödad utan ruttnade bort.

Under hela sin regeringstid, så länge den spelade huvudrollen i statskomedin i scenens förgrund, uppfördes i fonden ett grymt skådespel: de oavbrutet pågående ståndrätterna, som dömde fångarna från juniupproret eller deporterade dem utan rättegång. Den konstituerande församlingen hade dock så mycken takt, att den tillstod, att junirevoltörerna inte var förbrytare, som avrättades, utan fiender, som utrotades.

Den konstituerande nationalförsamlingens första åtgärd var att tillsätta en *undersökningskommission*, som skulle utreda händelserna i juni och den 15 maj och fastställa de socialistiska och demokratiska partiledarnas roller i dessa händelser. Undersökningen var direkt riktad mot Louis Blanc, Ledru-Rollin och Caussidière. Bourgeoisi-republikanerna brann av otålighet att bli av med dessa rivaler. Tillfredsställandet av deras hämndbegär kunde inte anförtros åt någon lämpligare person än Monsieur *Odil Barrot*, tidigare ledare för den dynastiska oppositionen, den förkroppsligade liberalismen, en struntviktig nolla, den pedantiska ytligheten, som inte endast hade en dynasti att hämnas utan också skulle ställa de revolutionära tillräkenskap för en ministerpresidentpost, som gått om intet. En säker garanti för hans skoningslöshet. Denne Barrot blev alltså utnämnd till president för undersökningskommissionen, och han konstruerade en fullständig process mot februarirevolutionen, som sammanfattades sålunda: 17 mars *demonstration*, 16 april *sammansvärjning*, 15 maj *attentat*, 23 juni *inbördeskrig*! Varför utsträcktes inte hans lärda, kriminologiska forskningar till den 24 februari? ”*Journal des Débats*”¹⁸ svarade: ”Den 24 februari, det är *Roms grundläggning*.” Staternas ursprung förlorar sig i myter, som man tror på men inte bör diskutera. Louis Blanc och Ceussidière utlämnades till domstolen. Nationalförsamlingen fullföljde det arbete med sin egen utrensning, som den hade påbörjat den 15 maj.

Den plan till kapitalbeskattning – i form av en in-teckningsskatt – som den provisoriska regeringen hade utarbetat och som Goudchaux tagit upp på nytt, förkastades av den konstituerande församlingen; den lag, som inskränkte arbetstiden till 10 timmar, avskaffades, och gäldstugan infördes åter. Den betydande del av den franska befolkningen, som varken kunde läsa eller skriva, utestängdes från rätten att bli medlem i en jury. Varför inte också från rösträtten? Man återinförde tidningsutgivarnas skyldighet att ställa borgen och inskränkte föreningsrätten. -

Men i sin iver att återge de gamla borgerliga förhållandena deras gamla garantier och sopa bort alla spår av revolutionens vågor stötte bourgeoisi-republikanerna på ett motstånd, som hotade med en oväntad fara.

Ingen kämpade mer fanatiskt under junidagarna för att försvara äganderätten och återupprätta krediten än Paris' småborgare – kafévärddar, restaurangägare, krögare, småhandlare, krämare, hantverkare o.s.v. Butiksfolket hade samlats och marscherat mot barrikaderna för att på nytt få i gång cirkulationen från gatan till butiken. Men bakom barrikaderna stod kunder och gäldenärer, och framför stod fordringsägarna. Och när barrikaderna hade rivits ner, arbetarna krossats och handlarna segerrusiga återvänt till sina butiker, fann de ingången barrikaderad av

¹⁸ Ur ledarartikeln i ”*Journal des Débats*” den 28 augusti 1848.

”*Journal des Débats politiques et littéraires*” – fransk borgerlig dagstidning, som grundades 1789 i Paris. Under julimonarkin var den som regeringstidning organ för den orleanistiska bourgeoisin. Under revolutionen 1848 företrädde tidningen den kontrarevolutionära bourgeoisins uppfattning, det s.k. Ordningspartiet.

en egendomens räddare, ett officiellt ombud för krediten, som höll fram hotelsebrev mot dem: Förfallen växel! Förfallen hyra! Förfallen revers! Förfallen butik! Förfallen butiks innehavare!

Rädda privategendomen! Men huset, som de bodde i, var inte deras egendom; butiken, som de skötte, var inte deras egendom; varorna, som de sålde, var inte deras egendom. Varken affärsrörelsen eller den tallrik de åt på eller den säng de sov i tillhörde dem längre. För dem gällde det tvärtom *att rädda denna egendom* åt husägaren, som hade hyrt ut huset, åt bankiren, som hade diskonterat växeln, åt kapitalisten, som hade förskotterat pengarna, åt fabrikanten, som hade lämnat butiksägaren varor till försäljning, åt grossisterna, som hade lämnat hantverkarna råvaror på kredit. *Återupprätta krediten!* Men krediten, som hade återkommit förstärkt, visade sig vara en levande och nitälskande gud, vilken jagade gäldenären, som inte kunde betala, bort från hans fyra väggar med hustru och barn, prissgav hans skenbara egendom åt kapitalet och kastade honom själv i gäldstugan.

Fyllda av fruktan insåg småborgarna, att de, när de slog ner arbetarna, motståndslöst hade överlämnat sig själva i sina fordringsägares händer. Deras bankrutt, som sedan februari varit kronisk och skenbart ignorerats, låg efter juni i öppen dag.

Deras *nominella ägodelar* hade lämnats orörda, så länge det gällde att driva ut dem på slagfältet *i egendomens namn*. Nu, sedan det stora mellanhavandet med proletariatet var reglerat, kunde också den lilla affären med krämarna avslutas. I Paris uppgick summan av förfallna papper till 20 miljoner francs, i landsorten till över 11 miljoner. Mer än 7.000 affärsinnehavare i Paris hade inte betalat sin hyra sedan februari. När nu nationalförsamlingen hade företagit en undersökning om *de politiskt skyldiga* fram till februari, så krävde nu småborgarna för sin del en undersökning av *de borgerliga skulderna* fram till den 24 februari. De samlades massvis i börshallen och krävde hotfullt, att varje köpman, som kunde bevisa, att han hade tvingats inställa sina betalningar på grund av den stagnation, som revolutionen hade förorsakat, och att hans affärsställning varit solid den 24 februari, skulle få förlängd kredit genom handelsrättslig dom, och att fordringsägarna skulle åläggas att beräkna sina tillgodohavanden mot en rimlig ränta. Denna fråga behandlades av nationalförsamlingen i form av ett lagförslag, som kallades ”den vänskapliga överenskommelsen”. Församlingen var nära att ge vika, då man plötsligt fick veta, att tusentals kvinnor med sina barn, anhöriga till revolutionärerna, just höll på att samlas vid Porte St. Denis för att förbereda en petition om amnesti.

Vid åsynen av de återuppståndna vålnaderna från juniupproret försvann småborgarnas karskhet, under det att församlingen återvann sin obevekliga hållning. Den föreslagna vänskapliga överenskommelsen mellan kreditorer och gäldenärer förkastades på alla avgörande punkter.

Sedan alltså småborgarnas demokratiska representanter i nationalförsamlingen hade stötts tillbaka av bourgeoisins republikanska representanter, fick denna parlamentariska brytning sin borgerliga, konkreta ekonomiska betydelse, i det att småborgarna som gäldenärer utlämnades åt bourgeoisin som fordringsägare. En stor del av småborgarna blev fullständigt ruinerade, och de övriga fick endast möjlighet att fortsätta affärsverksamheten på sådana villkor, att de blev kapitalets livegna. Den 22 augusti 1848 förkastade nationalförsamlingen ”den vänskapliga överenskommelsen”; den 19 september samma år, mitt under belägringstillståndet, blev prins Louis Bonaparte och fången från Vincennes, kommunisten Raspail, invalda som representanter för Paris. Bourgeoisin valde däremot den judiske börsmäklaren och orleanisten Fould. Alltså kom från alla sidor samtidigt en öppen krigsförklaring mot den konstituerande nationalförsamlingen, mot den republikanska bourgeoisin, mot Cavaignac.

Man behöver inte närmare utreda, hur de parisiska småborgarnas massbankrutter sträckte sina efterverkningar långt utöver kretsen av de omedelbart drabbade och än en gång måste störa det borgerliga varuutbytet, medan budgetunderskottet åter ökade på grund av kostnaderna för juniupproret; och hur statens inkomster ständigt sjönk på grund av den hämmade produktionen, den minskade konsumtionen och den avtagande importen. Cavaignac och nationalförsamlingen kunde inte ta sin tillflykt till något annat botemedel än ett nytt lån, vilket gjorde dem ännu mera beroende av finansaristokratin.

Hade småborgarna skördat bankrutten och den juridiska likvidationen som junisegerns frukter, så fick Cavaignacs janitscharer, *mobilgardet*, sin lön i skökornas mjuka armar och mottog såsom ”samhällets unga räddare” hyllningar av alla slag i salongerna hos Marrast, denne trikolorens riddare, som samtidigt spelade rollen av den hedervärda republikens Amphitryon* och dess trubadur. Emellertid blev *armén* förbittrad över att samhället gynnade mobilgardet och att det hade högre lön. Nu försvann också de nationella illusioner, varmed bourgeois-republikanerna under Louis Philippes tid hade förstått att knyta en del av armén och bondeklassen till sig genom sin tidning ”*National*”. Den medlarroll, som Cavaignac och nationalförsamlingen spelade i *Norditalien* för att tillsammans med England förråda det till Österrike – denna enda dag av herravälde tillintetgjorde tidningen Nationals aderton oppositionsår. Ingen regering kunde vara mindre nationell än den, som ”*National*” understödde, ingen mera beroende av England, och under Louis Philippe levde den på att dagligen travestera den romerske senatorn Catos valspråk: ”*Carthaginem esse delendam*”**; ingen kunde överträffa ”*National*” i fjäsk för Den heliga alliansen, och av en Guizot hade tidningen begärt, att Wienfördraget skulle annulleras. Det var en historiens ironi, att Bastide, ”*Nationals*” förutvarande utrikesredaktör, blev Frankrikes utrikesminister, så att han fick vederlägga alla sina tidningsartiklar i alla sina ämbetsskrivelser.

Ett ögonblick hade armén och bondeklassen trott, att de utländska krigsföretagen och ”äran” hade kommit på dagordningen samtidigt med militärdiktaturen. Men Cavaignac, det var inte sabelns diktatur över det borgerliga samhället, det var bourgeoisins diktatur med hjälp av sabeln. Och soldaten behövde nu endast vara diktaturens polis. Cavaignacs stränga drag av gammalrepublikansk resignation dolde hans enfaldiga kryperi för det borgerliga ämbetets förödmjukande betingelser. *L'argent n'a pas de maître!* Pengarna har ingen herre! Detta det tredje ståndets gamla valspråk idealiserade han, liksom överhuvud hela den konstituerande församlingen, som översatte det till politiskt språk: Bourgeoisin har ingen konung, den rätta formen för dess herravälde är republiken.

Och att utarbeta denna *form*, att tillverka en republikansk *författning*, däri bestod den konstituerande nationalförsamlingens ”stora organiska verk”. Att förvandla den kristna kalendern till en republikansk, att döpa om den helige Bartolomeus till den helige Robespierre, det ändrar inte mera på väder och vind, än denna författning förändrade eller skulle förändra det borgerliga samhället. Där den gick längre än till *kostymförändringar*, protokollförde den endast redan existerande förhållanden. Så registrerade den högtidligen den existerande republiken, den existerande rösträtten, den existerande suveräna nationalförsamlingen, som efterträtt de två inskränkt konstitutionella kamrarna. Så registrerade och reglerade den existensen av Cavaignacs diktatur, i det den ersatte det orörliga oansvariga ärftliga kungadömet med ett rörligt valkungadöme, nämligen ett fyraårigt presidentskap. Så upphöjde den också till grundlag den existerande utomordentliga maktbefogenhet, med vilken nationalförsamlingen efter förskräckelsen den 15 maj och den 25 juni av omsorg om sin egen säkerhet hade utrustat presidenten. Resten av författningen var ett arbete av terminologisk art.

* Amphitryon – efter hjälten i Molières skådespel med samma namn. Här i betydelsen artig värd. – Ö.a.

** ”Kartago måste förstöras!”

De rojalistiska skyltarna på den gamla monarkins maskineri togs bort och ersattes med republikanska. Marrast, tidigare chefredaktör för ”National”, nu författningens chefredaktör, löste, inte utan talang, denna akademiska uppgift.

Den konstituerande församlingen liknade den ämbetsman i Chile, som ville fastare reglera äganderättsförhållandena genom att upprätta ett register över all mark, i samma ögonblick som ett underjordiskt muller redan förebådade det vulkanutbrott, som skulle slunga i väg själva jorden under hans fötter. Medan församlingen i teorin avgränsade de former, i vilka bourgeoisins herravälde fick sitt republikanska uttryck, hävdade den sig i verkligheten bara genom att upphäva alla regler med sitt våld sans phrase*, med *belägringstillståndet*. Två dagar innan författningsarbetet började, proklamerade den konstituerande församlingen, att belägringstillståndet skulle fortfa. Tidigare hade författningar utarbetats och antagits, när samhällsomvälvningen hade nått en vilopaus, när de nyskapade klassförhållandena hade stadgat sig och de rivaliserande fraktionerna inom den härskande klassen sökte en kompromiss, som gjorde det möjligt att fortsätta den inbördes kampen och samtidigt utestänga den utmattade folkmassan från den. Denna författning sanktionerade däremot inte någon social revolution, den sanktionerade det gamla samhällets tillfälliga seger över revolutionen.

I det första författningsutkastet¹⁹, skrivet före junidagarna, fanns ännu ”*le droit au travail*”, rätten till arbete, den första tafatta formel, i vilken proletariatets revolutionära krav sammanfattades. Den förändrades till *droit à l'assistance*, rätt till offentligt understöd, och vilken modern stat försörjer inte i en eller annan form sina fattiga? Rätten till arbete är i borgerlig mening en orimlighet, en ynkelig, from önskan; men bakom rätten till arbete står makten över kapitalet, bakom makten över kapitalet står tillägnelsen av produktionsmedlen, deras underkastelse under den förenade arbetarklassen, alltså avskaffandet av lönarbetet, av kapitalet och dess växelförhållanden. Bakom ”*rätten till arbete*” stod juniupproret. Den konstituerande församlingen, som faktiskt ställde det revolutionära proletariatet hors la loi, utanför lagen, måste för principens skull rensa bort *dess* formulerade krav ur konstitutionen, lagarnas lag, och uttala sitt anathema över ”*rätten till arbete*”. Men det stannade inte vid detta. Liksom Platon landsförvisade diktarna från sin republik, så förvisade den konstituerande församlingen för evig tid från sin republik – *den progressiva skatten*. Och den progressiva skatten är inte bara en borgerlig åtgärd, som kan genomföras i större eller mindre skala inom de bestående produktionsförhållandenas gränser; den var det enda medel, som kunde binda det borgerliga samhällets mellanskikt till den ”hedervärda” republiken för att reducera statsskulden, för att hålla bourgeoisins antirepublikanska majoritet i schack. I samband med att ”vänskapsfördraget” förkastades, hade trikolorrepublikanerna faktiskt offrat småborgarna för bourgeoisin. Detta isolerade faktum upphöjde de nu till princip genom att lagfästa förbudet mot progressiv skatt. De jämställde detta borgerliga reformkrav med proletärerens revolution. Men vilken klass återstod då som stöd för deras republik? Storbourgeoisin. Och den var till största delen antirepublikansk. När den utnyttjade republikanerna kring ”National” för att återställa och befästa de tidigare ekonomiska levnadsförhållandena, så ämnade den också utnyttja dessa samhälleliga förhållanden till att återupprätta de politiska former, som motsvarade dessa. Redan i början av oktober såg sig Cavaignac nödsakad att göra Dufaure och Vivien, tidigare Louis Philippes ministrar, till ministrar i republiken, hur mycket de virriga puritanerna i hans eget parti än knorrade och bråkade.

Medan trikolorförfattningen förkastade varje kompromiss med småborgarna och inte förmådde knyta någon ny samhällsgrupp till den nya statsformen, skyndade den sig i stället att

* våld sans phrase – det obeslöjade våldet.

¹⁹ *Författningsutkastet* utarbetades av en kommission och framlades inför nationalförsamlingen den 19 juni 1848 av Armand Marrast. Det offentliggjordes i ”*Moniteur universel*” nr 172 den 20 juni 1848. I ”*Neue Rheinische Zeitung*” nr 24 den 24 juni 1848 publicerades en tysk översättning av detta författningsutkast.

återupprätta den traditionella oangripligheten för en kår, i vilken det gamla statsskicket hade sina envisaste och mest fanatiska försvarare. Den fastställde som konstituerande lag *domarnas oavsättlighet*, som den provisoriska regeringen hade ifrågasatt. Den *enda* kung, som de hade avsatt, återuppstod massvis i dessa laglighetens oavsättliga inkvisitorer.

Den franska pressen har lämnat en mångsidig redogörelse för motsägelserna i den av Monsieur Marrast utarbetade författningen, t.ex. att det fanns två suveräner vid sidan av varandra: nationalförsamlingen och presidenten o.s.v.

Denna författnings väsentliga paradox består emellertid i detta: de klasser proletariatet, bönderna och småborgarna – vars sociala slaveri den skall upprätthålla, får genom den allmänna rösträtten den politiska makten. Och den klass – bourgeoisin – vars gamla samhällliga makt den sanktionerar, förlorar de politiska garantierna för denna makt. Författningen tvingar in bourgeoisins politiska herravälde under demokratiska betingelser, som när som helst kan hjälpa de fientliga klasserna till seger och hota grunden för det borgerliga samhället självt. Av den ena sidan förväntas, att den inte skall gå vidare från den politiska frigörelsen till den sociala; av den andra, att den inte fortsätter från den sociala restaurationen till den politiska.

Dessa motsägelser bekymrade inte bourgeois-republikanerna i nämnvärd grad. I samma mån som de upphörde att vara *oumbärliga* – och *oumbärliga* var de bara några veckor efter sin seger som det gamla samhällets förkämpar mot det revolutionära proletariatet – krympte de ihop från ett *parti* till ett *kotteri*. Och författningen, den betraktade de som en stor *intrig*. Vad den skulle befästa, var framförallt kottetiets herravälde. Cavaignac skulle fortsätta att vara president, och den lagstiftande församlingen skulle utgöra en fortsättning på den konstituerande. Folkmassornas politiska makt räknade de med att kunna reducera till en fiktion, och med denna fiktiva makt skulle de kunna spela tillräckligt övertygande för att hos majoriteten av bourgeoisin behålla dilemmat från junidagarna: ”*Nationals*” *regering eller anarki*.

Det författningsarbete, som hade påbörjats den 4 september, avslutades den 23 oktober. Den 2 september hade den konstituerande församlingen beslutat att inte upplösa sig, förrän de grundlagar, som skulle komplettera författningen, hade utfärdats. Inte desto mindre beslöt den nu att låta sin alldeles egna nyskapelse, presidenten, tillträda sitt ämbete redan den 10 december, långt innan gränserna för dess egna befogenheter hade blivit slutgiltigt fixerade. Så säker var man på att i detta konstitutionsmissfoster kunna hälsa sin egen son. För säkerhets skull bestämdes, att om ingen av presidentkandidaterna uppnådde två miljoner röster, så skulle valet övergå från nationen till den konstituerande församlingen.

Fruktlösa bemödanden! Den första dag, som konstitutionen praktiserades, var den sista dagen för den konstituerande församlingens herravälde. I valurnorna låg deras dödsdom. De sökte där ”sin egen son” och fann ”kejsarens brorson”. Saulus Cavaignac slog en miljon röster, men David Napoleon slog sex miljoner. Cavaignac var sexdubbelt besegrad.²⁰

Den 10 december var *bondeupprorets* dag. Först från denna dag daterar de franska bönderna februarirevolutionen. Symbolen som uttryckte deras inträde i den revolutionära rörelsen, klumpigt-förslaget, skurkaktigt naivt, tölpaktigt-sublimt, en utspekulerad vidskepelse, en patetisk burlesk, en genialt-enfaldig anakronism, ett världshistoriskt upptåg, en hieroglyf, som ett civiliserat förstånd inte kunde tolka – denna symbol bar omisskännerligen den klassens fysiologi, som representerade barbariet inom civilisationen. Republiken hade gett sig tillkänna hos dem genom *skatteindrivaren*, nu gav de sig tillkänna hos republiken genom

²⁰ Enligt den bibliska legenden besegrade Saul, judarnas förste konung, i kampen mot filistéerna ettusen fiender, medan hans vapendragare och skyddsling David besegrade tiotusen.

kejsaren. Napoleon var den ende person, som helt hade representerat den år 1789 nyskapade bondeklassens intressen och fantasi. När den skrev hans namn på republikens fana, förklarade den utåt krig och inåt att den gjorde sina klassintressen gällande. Napoleon var för bönderna inte en person, utan ett program. Med fanor och klingande spel drog de till valurnorna ur ropet: plus d'impôts, à bas les riches, à bas la république, vive l'Empereur. Inga flera skatter, ned med de rika, ned med republiken, leve kejsaren! Bakom kejsaren dolde sig bondekriget. Den republik, som de röstade ner, var *de rikas republik*.

Den 10 december var böndernas statskupp, som störtade den sittande regeringen. Och efter denna dag då de tagit en regering och givit en annan åt Frankrike, var deras ögon oavvänt riktade mot Paris. Efter att för ett ögonblick ha varit aktiva hjältar i det revolutionära dramat, kunde de inte mer trängas tillbaka till körens passiva roll.

De övriga klasserna gjorde sitt för att göra böndernas valseger fullständig. För *proletariatet* betydde valet av Napoleon, att Cavaignac avsattes, att den konstituerande församlingen störtades, att den borgerligt-republikanska riktningen leder nederlag, att junisegern omintetgjordes. För *småbourgeoisin* var Napoleon gäldenärens herravälde över fordringsägaren. För *storbourgeoisins* flertal var valet av Napoleon den öppna brytningen med den fraktion, som de för en tid måste utnyttja sig av mot revolutionen, men som blev outhärdlig för dem så snart denna fraktion försökte befästa sin tillfälliga position och göra den konstitutionell. Napoleon i stället för Cavaignac – det var för dem också monarkin i stället för republiken, början till den rojalistiska restaurationen, den lätta antydning av huset Orleans, den under violen dolda liljan.²¹ *Armén* slutligen röstade på Napoleon mot mobilgardet, mot fredsidyllen, för kriget.

Så kom det sig – som ”Neue Rheinische Zeitung” uttryckte det – att den enfaldigaste mannen i Frankrike fick den mångfaldigaste betydelse.²² Just för att han inte var någonting kunde han betyda allting – bara inte sig själv. Hur olika betydelse namnet Napoleon än hade för de olika klasserna, skrev de alla med detta namn på röstsedeln: Ned med partiet kring ”National”, ned med Cavaignac, ned med den konstituerande församlingen, ned med den borgerliga republiken. Minister Dufaure förklarade det offentligt i den konstituerande församlingen, när han sade: den 10 december är det nya 24 februari.

Småborgerskap och proletariat hade röstat en bloc* för Napoleon för att rösta *mot* Cavaignac och genom att hålla samman rösterna frånrycka den konstituerande församlingen det slutgiltiga avgörandet. Men den mest medvetna delen av båda klasserna ställde också upp egna kandidater. Napoleon var *kollektivnamnet* för alla de mot den borgerliga republiken förbundna partierna. *Ledru-Rollin* och *Raspail* var *egennamnen* – den förste för det demokratiska småborgerskapet, den andre för det revolutionära proletariatet. Rösterna för Raspail skulle – det förklarade arbetarna och deras socialistiska talesmän högt – vara en ren demonstration, lika många protester mot varje president, d.v.s. mot författningen som sådan, lika många röster mot Ledru-Rollin, den första handling med vilken proletariatet som självständigt parti bröt med det demokratiska partiet. Detta parti däremot – det demokratiska småborgerskapet och dess parlamentariska representant, ”Berget” – behandlade Ledru-Rollins kandidatur med allt det allvar, som det hade den högtidliga vanan att dupera sig självt med. Detta var för övrigt deras sista försök att ställa upp som självständigt parti mot proletariatet. Inte bara det republikanskt-borgerliga partiet utan även det demokratiska småborgerskapet och dess Berg blev slaget den 10 december.

²¹ *Liljan* var den bourbonska monarkins vapenmärke, medan *viol* var bonapartisternas emblem.

²² Marx anspelar på ett meddelande från Paris den 18 december, som hade publicerats under pseudonymen Ferdinand Wolff i ”Neue Rheinische Zeitung” nr 174 den 21 december 1848.

* en bloc – i klump.

Frankrike ägde nu vid sidan av ett *Berget en Napoleon*, ett bevis för att båda endast var livlösa karikatyrer av den storartade verklighet vars namn de bar. Louis Napoleon med kejsarhatten och örnen gjorde inte en ömkligare parodi på den gamle Napoleon än ”Berget” med dess från 1793 lånade fraser och demagogiska poser gjorde på det gamla ”Berget”. Den traditionella övertron på 1793 försvann således med den traditionella övertron på Napoleon. Revolutionen kunde inte lyckas i sitt uppsåt förrän den hade fått sitt *eget, egentliga* namn och det kunde den först när den moderna revolutionära klassen, industriproletariatet, trädde dominerande i förgrunden. Man kan säga, att den 10 december fick Berget att tappa hakan och börja tvivla på sitt förstånd, emedan valet detta datum likt ett grovt skämt avbröt den klassiska analogin med ett gapskratt.

Den 20 december nedlade Cavaignac sitt ämbete och den konstituerande församlingen proklamerade Louis Napoleon som republikens president. Den 19 december, den sista dagen av dess envælde, förkastade den konstituerande församlingen förslaget om amnesti för deltagarna i juniupproret. Att återkalla dekretet av den 27 juni, varigenom den utan rättegång dömt 15.000 upproriska till deportation, vore inte det liktydigt med att återkalla junislaget?

Odilon Barrot, Louis Philippes siste minister, blev Louis Napoleons förste. Liksom Louis Napoleon daterade sitt tillträde inte från den 20 december utan från ett senatsbeslut 1804, fann han en statsminister som daterade sin ministär inte från den 20 december utan från ett kungligt dekret av den 24 februari. * Som Louis Philippes legitime arvtagare mildrade Louis Napoleon regeringsskiftet genom att bibehålla den gamla regeringen, som för övrigt inte haft tid att blamera sig, emedan den aldrig hunnit fungera.

Ledarna för de rojalistiska fraktionerna rådde honom till detta val. Anföraren för den gamla dynastiska oppositionen, som omedvetet hade bildat övergången till republikanerna kring ”National”, var ännu lämpligare till att medvetet bilda övergången från den borgerliga republiken till monarkin.

Odilon Barrot var ledare för det enda av de gamla oppositionspartierna, som i sin ständiga men fruktlösa kamp om regeringstaburetterna ännu inte slitit ut sig. I snabb takt slungade revolutionen alla de gamla oppositionspartierna efter varandra upp på statens högsta topp, så att de inte bara i handling utan också i ord skulle tvingas förneka och ta tillbaka sina gamla fraser och slutligen förenade i en vedervärdig blandning kastas på historiens skräphög av folket. Och inte heller Odilon Barrot, denna inkarnation av den borgerliga liberalismen, som under 18 år dolt sin gemenhet och andliga tomhet under en mask av högtidlig värdighet, förskonades från detta öde.²³ När den alltför iögonfallande kontrasten mellan nuets tistlar och det förgångnas lagrar förskräckte honom själv, återvann han med en enda blick i spegeln sin ministervärdighet och självuppskattning. Det som strålade emot honom ur spegeln var Guizot, som han alltid avundats och som alltid mästrat honom, Guizot i egen hög person men Guizot med Odilons olympiska panna. Han märkte inte åsneöronen.²⁴

Barrot av den 24 februari uppenbarades först i Barrot av den 20 december. Till honom, orleanisten och voltairianen, anslöt sig som ecklesiastikminister – legitimisten och jesuiten Falloux.

Några dagar senare överlämnades inrikesministeriet till malthusianen Léon Faucher. Rätten, religionen, den politiska ekonomin! Regeringen Barrot omfattade allt detta och dessutom en

* Inför det folkuppror, som höll på att bryta ut i februari 1848, hade Louis Philippe den 23 februari avskedat regeringen Guizot och den 24 februari utnämnt regeringen Odilon Barrot.

²³ Omvandlat citat ur Laurence Sternes roman ”The Life and Opinions of Tristram Shandy, Gentleman”. Band 1, kapitel 11.

²⁴ *Midasöron* – åsneöron, som Apollo enligt antik sägen lät växa ut på den frygiske kungen Midas' huvud.

förening av legitimister och orleanister. Endast bonapartisten saknades. Ännu dolde Bonaparte sin lust att bli en ny Napoleon. Soulouque spelade ännu inte Toussaint Louverture.²⁵

Partimännen kring ”National” utrensades omedelbart från alla de höga poster, som de inrättat sig på. Polisprefekturen, postdirektionen, riksåklagarämbetet, borgmästarposten i Paris – alla platser besattes med monarkins gamla kreatur. Legitimisten Changarnier erhöll det förenade överkommandot över nationalgardet i Seinedepartementet, mobilgardet och första militärdivisionens linjetrupper. Orleanisten Bugeaud utnämndes till överbefälhavare över alptrupperna. Detta ämbetsmannaskifte pågick oavbrutet under Barrots regering. Hans första regeringshandling var att återinsätta den gamla rojalistiska administrationen. I ett nu förvandlades den officiella scenen – kulisser, kostymer, språk, skådespelare, typer, statister, sufflörer, partiernas ställning, dramats motiv, konfliktens innehåll, hela situationen. Endast den förhistoriska konstituerande församlingen befann sig hela tiden på sin plats. Men från det ögonblick nationalförsamlingen installerat Bonaparte, Bonaparte installerat Barrot och Barrot Changarnier, trädde Frankrike ut ur det republikanska konstituerandets och in i den konstituerade republikens period. Och vad skulle man göra med en konstituerande församling i en konstituerad republik? Sedan jorden skapats återstod för dess skapare endast att ta sin tillflykt till himmelen. Den konstituerande församlingen var fast besluten att inte följa hans exempel. Nationalförsamlingen var den sista tillflyktsorten för de borgerliga republikanernas parti. När nu varje stödjepunkt i den exekutiva makten berövats dem, återstod dem då inte den konstituerande allmakten? Att under alla omständigheter försvara sin suveräna ställning och från den återerövra den förlorade terrängen var deras första tanke. Regeringen Barrot skulle trängas ut av regeringen ”National”, den rojalistiska personaluppsättningen måste omedelbart utrymma administrationens palats och trikolorpersonalen skulle på nytt triumferande tåga in. Nationalförsamlingen beslöt att störta regeringen och regeringen erbjöd ett tillfälle till angrepp, som den konstituerande församlingen inte kunde ha funderat ut bättre själv. Vi erinrar oss att för bönderna betydde Louis Bonaparte: inga fler skatter! Sex dagar hade han suttit på presidentstolen och den sjunde dagen, den 27 december, föreslog hans regering, att *saltskatten skulle bibehållas* – den skatt som den provisoriska regeringen beslutat avskaffa. Saltskatten delar med vinskatten privilegiet att vara det gamla franska skattesystemets syndabock, särskilt i lantbefolkningens ögon. Regeringen Barrot kunde inte lägga i munnen på böndernas utkorade ett mer bitande epigram till väljarna än: *saltskatten återinförs!* Med saltskatten miste Bonaparte sin revolutionära sälta – bondeupprorets Napoleon upplöste sig som en dimfigur. Kvar blev endast den store obekante i den rojalistiska bourgeoisins intriger. Och inte utan avsikt gjorde regeringen Barrot denna taktlösa och djupt sårande handling till presidentens första regeringshandling.

Den konstituerande församlingen grep för sin del begärligt det dubbla tillfället att störta regeringen och att framställa sig som försvarare av böndernas intressen mot böndernas utkorade. Den förkastade finansministerns förslag, reducerade saltskatten till en tredjedel av dess tidigare belopp, ökade således ett budgetunderskott på 560 miljoner med ytterligare 60 miljoner och inväntade efter detta *misstroendevotum* lugnt regeringens avgång. Så litet förstod den av den nya värld, som omgav den, och av sin egen förändrade ställning. Bakom regeringen stod presidenten och bakom presidenten stod 6 miljoner, som i valurnorna lagt ned lika många misstroendevota mot den konstituerande församlingen. Den konstituerande församlingen gav nationen dess misstroendevotum tillbaka. Ett löjeväckande utbyte! Den

²⁵ *Soulouque, Faustin* – president i republiken Haiti, proklamerade sig den 26 augusti 1849 som kejsare Faustin I, beryktad för sin okunnighet, grymhet och fåfänga. Den antibonapartistiska pressen tilldelade president Louis Bonaparte detta namn.

Toussaint-Louverture, ledare för de haitiska negrernas revolutionära rörelse, som under den franska revolutionen i slutet av 1700-talet kämpade mot det spanska och engelska herraväldet.

glömde att dess votum hade förlorat sin tvångskurs. Förkastandet av saltskatten fick endast Bonapartes och hans regerings beslut att ”*avsluta*” den konstituerande församlingen att mogna. Den långvariga duell började, som fyller den senare hälften av den tid som den konstituerande församlingen existerade. Den 29 januari, den 21 mars och den 8 maj, de stora dagarna i denna kris, är lika många förelöpare till den 13 juni.

Fransmännen, t.ex. Louis Blanc, har uppfattat den 29 januari som början till en konstitutionell motsättning, motsättningen mellan en suverän, oavsätlig nationalförsamling, som framgått ur allmänna val, och en president, som formellt var ansvarig inför den men i verkligheten inte bara var utsedd genom allmänna val och i sin person förenade alla de röstande, som i nationalförsamlingen var fördelade på de enskilda medlemmarna och därigenom hundrafalt splittrade, utan också hade full bestämmanderätt över den verkställande makten, över vilken nationalförsamlingen bara svävade som en moralisk makt. Denna tolkning av den 29 januari förväxlar kampens språk på talarstolen, i pressen och i klubbarna med dess verkliga innehåll. Louis Bonaparte mot den konstituerande församlingen, det var inte den ena sidan av den konstitutionella makten mot den andra, det var inte den verkställande makten mot den lagstiftande, det var själva den konstituerade borgarrepubliken mot redskapen för dess konstituering, mot den revolutionära borgarfraktionens äregiriga intriger och ideologiska krav. Denna fraktion som hade grundlagt den borgerliga republiken och nu till sin förvåning fann, att dess konstituerade republik såg ut som en restaurerad monarki och nu med maktspråk ville hålla kvar den konstituerande perioden med dess villkor, illusioner, språk och personer och hindra den mogna borgarrepubliken att träda fram i sin fullständiga och säregna utformning. Liksom den konstituerande nationalförsamlingen företrädde Cavaignac, som var beroende av den, företrädde Bonaparte den från honom ännu inte åtskilda lagstiftande nationalförsamlingen, d.v.s. den konstituerade borgarrepublikens nationalförsamling.

Valet av Bonaparte kunde förstas först sedan man i stället för detta *enda* namn satte in dess mångsidiga betydelse, när det återupprepades vid valet till den nya nationalförsamlingen. Den 10 december hade upphävt den gamlas mandat. De som möttes den 29 januari var alltså inte presidenten och nationalförsamlingen i en och *samma* republik utan det var nationalförsamlingen i en republik i vardande och presidenten i en redan vorden republik, två makter som förkroppsligade helt olika perioder i republikens livsprocess. På ena sidan den lilla republikanska fraktionen av bourgeoisin, som ensam kunde proklamera republiken, som med hjälp av gatustriderna och skräckväldet kunde avvärja det revolutionära proletariatet och som i författningen kunde skissera grunddragen av sina idéer – och på den andra sidan bourgeoisins hela rojalistiska massa, som ensam kunde härska i denna konstituerade borgarrepublik, som kunde stryka de ideologiska tillbehören i konstitutionen och som kunde förverkliga de nödvändiga förutsättningarna för proletariatets underkuvande genom sin lagstiftning och sin administration.

Det oväder som bröt lös den 29 januari hade laddat upp sig under hela januari månad. Den konstituerande församlingen ville med sitt misstroendevotum tvinga Barrots regering att avgå. Regeringen Barrot föreslog däremot konstituerande församlingen att ge sig själv ett definitivt misstroendevotum, att besluta sig för självmord, att dekretera *sin egen upplösning*. Rateau, en obskyr deputerad, ställde den 6 januari på regeringens order detta förslag till den konstituerande församlingen. Samma församling, som redan i augusti hade beslutat att inte upplösa sig förrän den hade utfärdat en hel rad administrativa lagar, som skulle komplettera konstitutionen. Den regeringsvänlige Fould sade rent ut till församlingen att dess upplösning var nödvändig ”*för att återställa den störda krediten*”. Och störde den inte krediten, då den förlängde provisoriet och med Barrot ännu en gång ifrågasatte Bonaparte och med Bonaparte den konstituerade republiken? Barrot, den olympiske, som hade blivit en rasande Roland inför utsikten att efter knappt två veckors njutning se sig frånrövad den äntligen uppnådda

statsministerposten, vilken redan en gång hade uppskjutits för honom ett decennium, d.v.s. tio månader av republikanerna. Barrot dundrade mot tyrannerna i denna eländiga församling. Hans mildaste uttryck var: ”med er är ingen framtid möjlig”. Och verkligen, de representerade nu bara det förflutna. ”Ni är inte i stånd till att ge republiken de institutioner, som är nödvändiga för att säkra den”, tillfogade han ironiskt. Och sannerligen! Deras borgerliga energi hade brutits genom det oförsonliga motsatsförhållandet till proletariatet, samtidigt som deras republikanska omåttlighet fått ett nytt uppsving, sedan de hade kommit i motsättning till rojalisterna. Således var de av två skäl oförmögna att ge bourgeoisirepubliken, som de inte längre kunde förstå, dess nödvändiga och passande institutioner.

Genom Rateaus förslag frammanade regeringen samtidigt en *petitionsstorm* över hela landet, och dagligen kom mängder av kärleksbrev till den konstituerande församlingen, från Frankrikes alla vinklar och vrår, i vilka den mer eller mindre kategoriskt anmodades att *upplösa sig* och upprätta sitt testamente. Den konstituerande församlingen åstadkom i sin tur motpetitioner i vilka den lät sig uppmanas att bli kvar i livet. Valkampen mellan Bonaparte och Cavaignac förnyades som petitionskamp för eller emot nationalförsamlingens upplösning. Petitionerna skulle vara kommentarer i efterhand till valet den 10 december. Denna agitation fortsatte genom hela januari månad.

I konflikten mellan församlingen och presidenten kunde den förra inte hänvisa till de allmänna valen som sitt ursprung, ty man appellerade från den till den allmänna rösträtten. Den kunde inte stödja sig på någon regelrätt makt, ty det rörde sig om kampen mot den lagliga makten. Den kunde inte störta regeringen genom misstroendevotum, vilket den försökte även den 6 och 26 januari, ty regeringen begärde inte deras förtroende. Det återstod bara *en* möjlighet, *upproret*. Stridskrafterna i upproret var den *republikanska delen av nationalgardet, mobilgardet* och det revolutionära proletariatets centrum, *klubbarna*. Mobilgardisterna, dessa hjältar från junidagarna, utgjorde i december de republikanska bourgeoisifraktionernas organiserade stridskraft, på samma sätt som *nationalverkstäderna* hade utgjort det revolutionära proletariatets stridskraft under junidagarna. Liksom den konstituerande församlingens exekutivkommission riktade sitt brutala angrepp mot nationalverkstäderna, när proletariatets krav hade blivit outhärdliga, så riktade Bonapartes regering sitt angrepp mot mobilgardet, då det måste göra slut på de republikanska bourgeoisifraktionernas krav, som hade blivit outhärdliga. Den förordnade att *mobilgardet skulle upplösas*. Hälften av manskapet avskedades och ställdes på gatan, den andra hälften fick i stället för en demokratisk organisation en monarkisk, och deras sold sänktes till den nivå som var vanlig för linjetrupporna. Mobilgardisterna fann sig vara i samma ställning som junirevoltörerna, och varje dag såg man i tidningarna *offentliga bekännelser*, i vilka de erkände sin skuld från juni och bönföll proletariatet om förlåtelse. Och *klubbarna*? Från det ögonblick då den konstituerande församlingen ifrågasatte Barrot och med honom presidenten, och med presidenten den konstituerade bourgeoisirepubliken, och därmed bourgeoisirepubliken överhuvudtaget, samlades alla februarirepublikens konstituerande element nödvändigtvis omkring den, alla partier som ville omstörta den bestående republiken och med en våldsam återställningsprocess forma den till en republik för sina klassintressen och principer. Det skedda var utplånat, den revolutionära rörelsens kristalliseringsprocess hade börjat på nytt. Den republik, som man stred om, var åter den obestämda republiken från februaridagarna, vilkens närmare utformning varje parti ansåg vara sin egen angelägenhet. Partierna intog för ett ögonblick sina gamla försvarsställningar utan att hysa samma illusioner som i februari. Triolor-republikanerna kring ”National” sökte åter stöd hos de demokratiska republikanerna kring ”La Réforme” och trängde fram dem i förgrunden av den parlamentariska kampen. De demokratiska republikanerna sökte sig till de socialistiska republikanerna

– den 27 januari förkunnade ett offentligt manifest²⁶ deras försoning och förening – och förberedde åt sig i klubbarna sin revolutionära bas. Den regeringsvänliga pressen behandlade med rätta trikolorrepublikanerna kring ”National” som de återuppståndna juniupprorsmännen. För att hävda sig som de ledande i bourgeoisirepubliken, ifrågasatte de denna republiks existens. Den 26 januari föreslog minister Faucher en lag om föreningsrätten, vars första paragraf ljöd: ”*Klubbarna förbjudas*”. Han yrkade på att detta förslag såsom brådslande omedelbart skulle upptagas till debatt. Församlingen förkastade hans yrkande, och dagen därpå ingav Ledru-Rollin ett förslag med 230 underskrifter* om att regeringen skulle ställas till ansvar för att den kränkt författningen. Att ställa regeringen till ansvar för kränkning av författningen trots att detta antingen endast kunde avslöja de dömandes vanmakt, nämligen om beslutet fattades av församlingens majoritet, eller bli en vanmäktig protest mot denna majoritet av dem som framförde anklagelsen, sådan var den stora revolutionära trumf, som det senfödda Berget spelade ut vid detta tillfälle och sedan vid varje höjdpunkt av krisen. Stackars Berget dignade under tyngden av sitt namn!

Blanqui, Barbés, Raspail och flera andra hade försökt att spränga den konstituerande församlingen, genom att i spetsen för proletariatet tränga in i sessionssalen. Barrot förberedde en moralisk 15 maj för samma församling, då han skulle diktera dess självupplösning och stänga sessionssalen. Samma församling hade uppdragit åt Barrot att leda undersökningen mot de anklagade efter händelserna den 15 maj, och nu, just när han framträdde mot dem som en royalistisk Blanqui, medan de sökte bundsförvanter i klubbarna bland de revolutionära proletärererna i Blanquis parti, – just då pinade den obeveklige Barrot dem med ett förslag att fångarna från maj inte skulle dömas av en jurydomstol utan hänvisas till den av ”Nationals” parti uppfunna högsta domstolen, la haute cour. Märkvärdigt hur den uppjagade rädslan för att förlora en ministerportfölj kunde åstadkomma en sådan snilleblix, värdig en Beaumarchais, i huvudet på en Barrot! Nationalförsamlingen antog efter lång tvekan hans förslag. Inför männen från majattentatet återfick den sin normala karaktär.

När den konstituerande församlingen blev tvingad att göra *uppror* mot presidenten och ministrarna, så tvingades presidenten och ministären till statskupp mot den konstituerande församlingen, eftersom de inte hade någon laglig möjlighet att upplösa den. Men den konstituerande församlingen hade skapat konstitutionen och konstitutionen hade skapat presidenten. Genom statskuppen rev presidenten sönder konstitutionen och utplånade sin republikanska rättstitel. Han måste då stödja sig på den imperialistiska** rättstiteln; men den imperialistiska rättstiteln väckte den orleanistiska*** till liv, och båda bleknade inför den legitimistiska****. Vid den legala republikens undergång kunde bara dess yttersta motpol, den legitimistiska monarkin, stiga fram, vid denna tidpunkt då det orleanistiska partiet ännu bara var de besegrade från februari och Bonaparte ännu endast segraren från den 10 december, och då båda ännu bara mot den egenmäktigt utropade republiken kunde framhålla sina egenmäktigt antagna monarkiska titlar. Legitimisterna var säkra på att tillfället var deras och konspirerade fullt öppet. I general Changarnier kunde de hoppas att finna sin *Monk*. Den²⁷ *vita monarkins* framryckning förkunnades lika öppet i deras klubbar som den *röda republikens* i proletärerernas.

²⁶ Texten till *manifestet den 27 januari 1849* publicerades i ”Neue Rheinische Zeitung” nr 209 den 31 januari 1849.

* Den konstituerande församlingen hade 750 medlemmar.

** Bonaparte, Napoleon I.

*** Orleon, Louis Philippe 1830-48. Trikoloren var hans flagga liksom Napoleons.

**** Bourbon, siste konungen Karl X 1824-30, som ansågs vara den *legitimima* konungaätten. Dess flagga var vit.

²⁷ Den engelska generalen George *Monk* återupprättade 1660 Stuartdynastin med hjälp av de honom underställda regeringstrupperna.

Genom ett framgångsrikt undertryckt uppror skulle regeringen kunna undgå alla svårigheter. ”Lagligheten dödar oss”, ropade Odil Barrot. Ett uppror skulle tillåta, att man under hänvisning till statens välgång upplöste den konstituerande församlingen och kränkte konstitutionen i dess eget intresse. Odilon Barrots brutala uppträdande i nationalförsamlingen, förslaget om upplösning av klubbarna, den uppseendeväckande händelsen, då 50 trikolor-prefekter avsattes och royalister fick deras tjänster, upplösningen av mobilgardet och Changarniers misshandel av dess chef, återinsättandet av den redan under Guizot omöjliga professor Lherminiers, det tysta acceptandet av legitimisternas skryt – allt detta var uppfordringar till uppror. Men upproret svarade inte. Det väntade på signal från den konstituerande församlingen och inte från regeringen.

Äntligen kom den 29 januari, den dag avgörandet skulle träffas om Mathieus (de la Drôme) krav på att det förslag om församlingens upplösning som framlagts av Rateau skulle förkastas. Legitimister, orleanister, bonapartister, mobilgardet, Berget, klubbarna, alla konspirerade denna dag, var och en lika mycket mot den föregivne fienden, som mot de föregivna bundsförvanterna. Högt till häst mönstrade Bonaparte en del av trupperna på Concordeplatsen. Changarnier uppförde ett skådespel med ett uppåtdrag av strategiska manövrer*, den konstituerande församlingen fann plötsligt den byggnad där den hade sina sammanträden besatt av militär. Församlingen, medelpunkten för alla förhoppningar, farhågor, förväntningar, för jäsning, spänningar och sammansvärjningar som korsade varandra, denna församling, modig som ett lejon, vacklade inte ett ögonblick nu när den hörde suset av historiens vingslag närmare än någonsin. Den liknade en kämpe, som inte bara fruktar för att bruka sina egna vapen, utan också känner sig förpliktad att hålla motståndarens vapen oskadade. Med dödsförakt underskrev den sin egen dödsdom och antog med en liten modifikation Rateaus förslag**. Själv i belägringstillstånd satte den gränser för sin konstituerande verksamhet, vars nödvändiga betingelse hade varit belägringstillstånd i Paris. Den hämnades sig själv på ett passande sätt, genom att dagen efter besluta om en undersökning av regeringens handlande, som hade injagat en sådan skräck den 29 januari. Berget bevisade sin brist på energi och politiskt förstånd genom att låta sig utnyttjas som den som ropade på strid i detta stora intrigspel. ”Nationals” parti hade gjort sitt sista försök att i den konstituerade republiken hävda det maktmonopol som det hade haft under republikens tillblivelseperiod. Det hade blivit slugare.

Rörde det sig i januarikrisen om den konstituerande församlingens existens, så rörde sig krisen den 21 mars om konstitutionens existens, i det ena fallet om nationalförsamlingens personer, i det andra om dess ideal. Det är väl inte nödvändigt att antyda, att de hedervärda republikanerna sålde sina mest upphöjda ideologiska känslor billigare än den världsliga njutningen av regeringsmakten.

Den 21 mars stod Fauchers lagförslag mot föreningsrätten på dagordningen: *förbudet mot klubbarna*. Författningens artikel 8 garanterade alla fransmän rätt att bilda föreningar. Förbudet mot klubbarna var alltså en otvetydig kränkning av konstitutionen, och församlingen skulle själv kanonisera skändningen av dess okränkbarhet. Klubbarna, – det var det revolutionära proletariats samlingspunkter, de platser där man konspirerade. Nationalförsamlingen hade själv förbjudit arbetarna att sammansluta sig mot bourgeoisin. Och klubbarna, vad var det annat än en sammanslutning av hela arbetarklassen mot hela borgarklassen, utbildandet av en arbetarstat mot bourgeoisistaten? Var det inte lika många konstituerande församlingar för proletariatet och lika många kampberedda arméavdelningar för revolutionen? Vad

* Changarnier hade högsta befälet över trupperna i Paris.

** Församlingen antog ett tilläggsförslag, som gick ut på, att den skulle upplösa sig, så snart den hade utarbetat lagar om presidentens och ministrarnas ansvarighet och om valrätten.

konstitutionen framför allt skulle konstituera var bourgeoisins herravälde. Konstitutionen kunde alltså uppenbarligen med föreningsrätt bara förstå sådana föreningar, som var överens med bourgeoisins herravälde, d.v.s. den borgerliga ordningen. När den av teoretisk anständighet uttryckte sig i allmänna vändningar, var det då inte regeringens och församlingens uppgift att tolka den och använda den för det speciella tillfället? Klubbarna hade ju på grund av belägringstillståndet faktiskt varit förbjudna under republikens tidigaste förhistoriska epok, måste då inte också den ordnade, konstituerade republiken förbjuda dem i sin lag? Trikolorepublikanerna hade inte något annat att sätta upp mot denna prosaiska uttolkning än konstitutionens högtravande fraser. En del av dem, Pagnerre, Duclerc m.fl. röstade för regeringen och gav den på det sättet majoritet. Sedan diskussionen om förbudet mot klubbarna hade avslutats drog sig den andra delen med ”ärkeängeln” Cavaignac och ”kyrkofadern” Marrast i spetsen tillbaka till en annan sammanträdeslokal tillsammans med Ledru-Rollin och Berget – ”för att rådgöra”. – Detta lamslog församlingen, som då inte hade tillräckligt många medlemmar närvarande för att bli beslutsmässig. I rättan tid kom herr Crémieux, som deltog i mötet, att tänka på att denna handling kunde leda direkt till kamp på gatorna och att man nu inte skrev februari 1848 utan mars 1849. ”Nationals” parti, plötsligt upplyst, gick tillbaka till nationalförsamlingens sessionssal, och efter kom ”Berget”, som ännu en gång hade låtit sig narras, eftersom det ständigt plågades av revolutionärt begär, ständigt jagade efter konstitutionella möjligheter, men ständigt kände sig mera hemma bakom bourgeoisirepublikanerna än framför det revolutionära proletariatet. På det sättet spelade man komedin. Och den konstituerande församlingen hade själv dekreterat, att kränkningen av författningens bokstav var det enda som överensstämde med dess andemening.

Det återstod nu bara *en* fråga, som skulle ordnas, nämligen den konstituerade republikens förhållande till den europeiska revolutionen, *dess utrikespolitik*. Den 8 maj 1849 rådde en ovanlig upphetsning i den konstituerande församlingen, vars tid skulle vara ute om några få dagar. Den franska arméns angrepp på Rom, nederlaget, som romarna tillfogade den, dess politiska nedrighet och militära blamage, den franska arméns lönnmord på den italienska republiken, den andre Napoleons första italienska fälttåg stod på dagordningen. Berget hade ännu en gång spelat ut sin stora trumf, Ledru-Rollin hade lagt fram på talmannens bord den oundvikliga anklagelseakten mot regeringen om kränkning av författningen, denna gång gällde anklagelsen också Bonaparte.

Motivet från den 8 maj upprepades den 13 juni. Låt oss klargöra vad expeditionen till Rom innebar.

Cavaignac hade redan i mitten på november 1848 sänt en krigsflotta till Civita Vecchia* för att beskydda påven, taga honom ombord och segla honom till Frankrike. Påven skulle välsigna den hedervärda republiken och säkra Cavaignacs val till president. Med påvens hjälp skulle Cavaignac få prästerna i sitt nät, med prästerna bönderna och med bönderna presidentämbetet. Samtidigt med att Cavaignacs expedition i första hand var valreklam, var den en protest och ett hot mot den romerska revolutionen. Den innehöll fröet till Frankrikes intervention till förmån för påven.

Denna intervention för påven tillsammans med Österrike och Neapel beslutades när Bonaparte och hans regering höll sin första konselj den 23 december. Falloux i regeringen, det var detsamma som påven i Rom och det Rom som var påvens. Bonaparte behövde inte påven för att bli president, men han behövde ha påvemakten kvar för att hålla sig kvar som

---

* Civita Vecchia-italiensk hamn och fästning i närheten av Rom. Påven hade den världsliga makten i Kyrkostaten, Romerska republiken (under några år av Napoleon I ansluten till Frankrike). Strid mellan påven och folket uppstod tidigt. Den 24 nov. 1848 flydde påven till fästningen Gaeta. De radikala, under ledning av Mazzini, inkallade en konstituerande församling och utropade republik den 9 februari 1849.

böndernas president. Deras lättrogenhet hade gjort honom till president. Förlorade de sin tro så förlorade de sin lättrogenhet, förlorade de påven så förlorade de tron. Och vad ansåg de förenade legitimisterna och orleanisterna, som härskade i Bonapartes namn! Innan kungen återinsattes måste den makt återupprättas, som gör kungarna heliga. Bortsett från deras rojalism: utan det gamla Rom, som var underkastat hans världsliga makt, skulle det inte finnas någon påve, utan påve ingen katolicism, utan katolicism ingen fransk religion, och vad skulle det bli av det gamla franska samhället utan religion? Den inteckning, som bonden har i den himmelska egendomen, är en garanti för de inteckningar, som bourgeoisin har i bondens jordiska egendom. Den romerska revolutionen var alltså ett attentat mot egendomen och den borgerliga ordningen lika ohyggligt som junirevolutionen. Den återupprättade bourgeoisimakten i Frankrike krävde återupprättande av den påvliga makten i Rom. Slutligen så slog man också de franska revolutionärernas allierade, när man slog de romerska revolutionärerna. De kontrarevolutionära klassernas allians inom den konstituerade franska republiken kompletterades helt nödvändigt med ett förbund mellan den franska republiken, den heliga alliansen, Neapel och Österrike. Regeringens beslut den 23 december var inte någon hemlighet för den konstituerande församlingen. Redan den 8 januari hade Ledru-Rollin interPELLERAT regeringen angående detta. Regeringen hade förnekat saken, och nationalförsamlingen hade övergått till dagordningen. Trodde den på regeringens förnekande? Vi vet, att den under hela januari sysslade med att ge regeringen misstroendevotum. Men när det hör till regeringens roll att ljuga, så hör det till församlingens roll att låtsas att den tror på lögnerna och därmed rädda det republikanska skenet.

Emellertid var Piemont besekrat, Karl Albert hade avgått, den österrikiska armén stod utanför Frankrikes gräns. Ledru-Rollin interPELLERADE våldsamt. Regeringen bevisade, att den bara hade fortsatt Cavaignacs politik och att Cavaignac bara hade fortsatt den provisoriska regeringens d.v.s. Ledru-Rollins politik. Denna gång inhöstade den ett förtroendevotum från nationalförsamlingen och blev bemyndigad att temporärt besätta en lämplig plats i Norditalien, för att få en stödjepunkt för fredsunderhandlingarna med Österrike om det sardinska områdets okränkbarhet och den romerska frågan. Som bekant avgöres Italiens öde på Norditaliens slagfält. Rom hade därför fallit med Lombardiet och Piemont, eller också måste Frankrike förklara Österrike och därmed den europeiska kontrarevolutionen krig. Ansåg nationalförsamlingen plötsligt att regeringen Barrot var det gamla välfärdsutskottet? Eller att den själv var konventet? Varför alltså denna militära ockupation av en plats i Norditalien? Under dessa genomskinliga slöjor gömde man expeditionen mot Rom.

Den 14 april seglade 14.000 man under Oudinots befäl till Civita Vecchia, den 16 april beviljade nationalförsamlingen regeringen en kredit på 1.200.000 francs till tre månaders underhåll av en invasionsflotta i Medelhavet. Således gav den regeringen alla medel för att intervensera i Rom, medan den föreställde sig att regeringen intervenerade mot Österrike. Den såg inte vad regeringen gjorde, den hörde bara vad den sade. En sådan tro fanns icke i Israel, konstituerande församlingen hade kommit i den situationen att den inte tillät sig att veta vad den konstituerade republiken måste göra.

Den 8 maj utspelades äntligen de sista scenerna i komedin, då församlingen begärde skyndsamma åtgärder av regeringen för att återföra den italienska expeditionen till det uppdrag, som den ursprungligen hade fått. Bonaparte lät samma afton publicera ett brev i "Moniteur"⁸ i vilket han uttryckte det allra största erkännande för Oudinot. Den 11 maj förkastade nationalförsamlingen anklagelseakten mot samme Bonaparte och hans regering. Och Berget tog den parlamentariska komedin tragiskt för att själv få spela rollen av Fouquier-Tinville, i stället för att riva sönder detta nät av bedrägeri. Hur förrådde det inte under den lånade konventslejonhuden det medfödda småborgerliga kalvskinnet!

Den senare hälften av konstituerande församlingens tid kan sammanfattas på detta sätt: Den 29 januari erkände den att de rojalistiska bourgeoisifraktionerna är de naturliga ledarna för den republik, den själv hade konstituerat, den 21 mars, att kränkningen av författningen är dess förverkligande, och den 11 maj: att den med storståtliga fraser förkunnade passiva alliansen mellan den franska republiken och de kämpande folken betydde aktiv allians med den europeiska kontrarevolutionen.

Denna eländiga församling lämnade nu scenen. Två dagar innan årsdagen för dess födelse, den 4 maj, hade den tillfredsställelsen att avslå motionen om amnesti för juniupprorsmännen. Men dess makt var bruten. Dödligt hatad av folket, bortstött, misshandlad och med förakt kastad åt sidan av bourgeoisin vars verktyg den varit, tvingad att under den senare hälften av sin livsepok desavuera den första, berövad sina republikanska illusioner, utan några segrar i det förgångna, utan förhoppningar om framtiden, bit för bit bortdöende, balsamerade den sina egna kvarlevor genom att ständigt återropa junisegern, i minnet återuppleva den och bekräfta den genom ett ständigt återupprepat fördömande av de fördömda. En vampyr, som levde av juniupprorsmännens blod!

Den efterlämnade stadsskulden hade ökats med utgifterna i samband med juniupproret, med saltskattens bortfall, med skadeersättningarna, som den hade tilldelat plantageägarna när negerlaveriet upphävdes, med kostnaderna för expeditionen mot Rom, med bortfallet av vinskatten, som den dock återinförde då den låg i sina sista krampryckningar, liksom en skadeglad åldring, lycklig över att kunna påbörja sin väntande arvinge en komprometterande hedersskuld.

Från början av mars hade agitationen för den *lagstiftande nationalförsamlingen* börjat. Två huvudgrupper stod mot varandra, *ordningspartiet* och det *demokratiskt socialistiska* eller *röda partiet*. Mellan dem stod *författningstvännerna*, under vilket namn trikolor-republikanerna kring "National" sökte föreställa ett parti. Ordningspartiet skapades omedelbart efter juni-dagarna, men först när händelserna den 10 december gjorde det möjligt för dem att stöta ut kottet kring "National", bourgeoisirepublikanerna, avslöjades hemligheten med dess existens: *orleanister* och *legitimister* i *koalition till ett parti*. Bourgeoisiklassen var delad i två stora fraktioner, som omväxlande hade haft maktmonopol, de *stora godsägarna* under den *restaureerade monarkin*, *finansaristokratin* och *industribourgeoisin* under *julimonarkin*. Inom den ena fraktionen samlades de förhärskande intressena kring det kungliga namnet *Bourbon*, i den andra omkring det kungliga namnet *Orleans – en namnlös republik* var det enda rike där dessa båda fraktioner i en samtidig maktställning kunde hävda sina gemensamma klassintressen utan att uppgiva sin ömsesidiga rivalitet. När bourgeoisirepubliken nu endast var den samlade bourgeoisiklassens fullständiga och klart framträdande herravälde kunde den då vara annat än legitimisternas och orleanisternas gemensamma klassmakt, *restaurationens och julimonarkins syntes?* Bourgeoisirepublikanerna kring "National" representerade inte någon stor, på en ekonomisk grundval vilande fraktion av sin klass. De hade bara den betydelsen och historiska uppgiften, att de under monarkin i motsättning till de två bourgeoisifraktioner, som var och en bara kunde förstå sin egen speciella regim, hade gjort bourgeoisiklassens allmänna herravälde gällande *republikens namnlösa rike*, som de idealiserade och smyckade med antika arabesker, och i vilket de framför allt hälsade sitt eget kottetis herravälde. Om "National"-partiet måste tvivla på sitt förstånd, då det såg de förenade royalisterna i spetsen för den republik, som det hade grundlagt, så tog dessa royalister inte mindre fel, när de bedömde resultatet av sitt förenade herravälde. De förstod inte, att när var och en av deras fraktioner var rojalistisk som självständigt parti, så blev produkten av deras kemiska förbindelse nödvändigtvis *republikansk*, då den vita och den blå monarkin måste neutralisera varandra i trikolorrepubliken. Motsättningen till det revolutionära proletariatet och till de övergångsklasser, som mer och mer samlades sig med detta som centrum, tvingade

vart och ett av ordningspartiets fraktioner att uppbjuda sina förenade krafter, och för att bevara organisationen av dessa förenade krafter måste var och en av ordningspartiets fraktioner mot den andra fraktionens högmögda anspråk och restaurationslust göra det gemensamma herravälde, d.v.s. bourgeoisimaktens *republikanska form* gällande. Således ser vi, hur dessa rojalister, som från början tror på en omedelbar restauration och senare bevarar den republikanska formen trots att de synbarligen skummar av raseri och endast har skällsord över för den, till slut erkänner att det endast är i republiken, som de kan samarbeta och att de skjuter upp restaurationen till en obestämd framtid. Själva njutningen av det gemensamma regerandet stärkte var och en av de två fraktionerna och gjorde den ännu mer obenägen och oförmögen att underordna sig den andra, d.v.s. att restaurera monarkin.

Ordningspartiet proklamerade i sitt valprogram direkt bourgeoisiklassens herravälde, d.v.s. upprätthållandet av livsbetingelserna för dess makt: *egendomen, familjen, religionen och ordningen!* Den framställde naturligtvis sitt klassherravälde som civilisationens herravälde och som den nödvändiga förutsättningen för den materiella produktionen såväl som för de samhällsförhållanden som denna skapat. Ordningspartiet förfogade över väldiga penningssummor, det organiserade sina lokalföreningar över hela Frankrike, det hade alla de gamla samhällets ideologer i sin tjänst, det disponerade den bestående regeringsmaktens inflytande, det hade en armé av oavlönade vasaller i hela massan av småborgare och bönder, som ännu stod långt från den revolutionära rörelsen och betraktade de stora rikedomarnas främsta företrädare som de naturliga representanterna för sin lilla egendom och sina små fördomar, det var representerat av ett otal småkungar över hela landet, som kunde bestraffa förkastandet av dess kandidater som uppror, kunde avskeda de rebelliska arbetarna, de motsträviga bonddrängarna, tjänstefolk, affärsbiträden, järnvägstjänstemän och kontorister, alla dessa borgerliga underordnade funktionärer. Det kunde slutligen här och där upprätthålla illusionen att de republikanska medlemmarna i den konstituerande församlingen hade hindrat Bonaparte av den 10 december från att uppenbara sina undergörande krafter. När vi har behandlat ordningspartiet har vi inte talat om bonapartisterna. De utgjorde inte någon riktig fraktion av bourgeoisiklassen, utan bara en samling gamla vidskepliga invalider och unga vantrogna äventyrare. – Ordningspartiet segrade i valet och fick en stor majoritet i den lagstiftande församlingen.

Mot den förenade kontrarevolutionära bourgeoisiklassen måste naturligtvis de redan revolutionära delarna av småborgarna och bondeklassen förena sig med de revolutionära proletariatet. Vi har sett hur småborgarnas demokratiska talesmän i parlamentet, d.v.s. Berget, tvingades över till proletariatets socialistiska talesmän genom parlamentariska nederlag, och hur de verkliga småborgarna utanför parlamentet genom den vänskapliga överenskommelsen, genom bourgeoisins brutala hävdande av sina intressen och genom bankrutten tvingades över till det verkliga proletariatet. Den 27 januari hade Berget och socialisterna firat sin försoning, vid den stora februaribanketten 1849 upprepade de sitt beslut om samarbete. Det sociala och det demokratiska partiet, arbetarnas och småborgarnas partier förenades till det *socialdemokratiska partiet*, till det *röda partiet*.

Den franska republiken, som ett ögonblick hade förlamats av den dödsångest, som följde efter junidagarna, hade upplevt en rad feberaktiga sinnesrörelser sedan den 19 oktober, den dag då belägringstillståndet upphävdes. Först kampen om presidentposten, så presidentens kamp med den konstituerande församlingen, kampen om klubbarna och processen i Bourges²⁸, som i motsats till de medelmåttiga gestalterna, som presidenten, royalistkoalitionen, de hedervärda

²⁸ *Processen i Bourges* – I Bourges hölls från den 7 mars till den 3 april 1849 en process mot deltagarna i resningen den 15 maj 1848 (se not 15). Blanqui dömdes till tio års isoleringscell, Barbés och Albert till livstids deportation, de Flotte, Sobrier och Raspail till fängelsestraff av varierande längd, Louis Blanc, Caussidière, Huber m.fl. till landsförvisning.

republikanerna, det demokratiska Berget och proletärernas socialistiska doktrinärer utgjorde, lät de verkliga proletära revolutionärerna framstå som förhistoriska jättar, som bara en syndaflod kan lämna efter sig på samhällets yta, eller som bara kan visa sig just före en social syndaflod. Sedan kom också valagitationen, avrättningen av Bréa-mördarna²⁹, de pågående processerna mot pressen, regeringens hårda polisingripanden mot banketterna, de fräcka royalistiska provokationerna, uppsättningen av bilder av Louis Blanc och Caussidière på skampålen, den oavbrutna kampen mellan den konstituerade republiken och den konstituerande församlingen, som varje ögonblick trängde revolutionen tillbaka till dess utgångspunkt, som från ett ögonblick till ett annat förvandlade segraren till besegrad, den besegrade till segrare och åstadkom häftiga omsvängningar i partiets och klassers ställning, det som skilde dem och det som band dem samman. Den europeiska kontrarevolutionens snabba framsteg, den ärofulla ungerska kampen, de tyska resningarna, expeditionen till Rom, den franska arméns skymfliga nederlag utanför Rom – i denna virvel av tilldragelser, i denna plågsamma historiska oro, i denna dramatiska ebb och flod av revolutionär lidelse, förhoppningar och besvikelse måste klasserna i det franska samhället räkna sina utvecklingsperioder i veckor, där de tidigare hade räknat halva århundraden. En betydande del av bönderna och provinserna hade blivit revolutionära. Det var inte bara besvikelsen över Napoleon, det röda partiet bjöd dem innehåll i stället för ett namn, i stället för illusionen om skattefrihet återbetalning av den miljard, som hade betalats till legitimisterna, reglering av hypoteken och upphävande av alla ockerräntor.

Till och med armén hade smittats av revolutionsfebern. Genom att rösta på Bonaparte hade den röstat för seger, och han gav dem nederlag. I honom hade de givit sin röst till den lille korpralen, i vilken en stor revolutionär fältherre döljer sig, men han gav dem tillbaka de stora generaler som bara är pedantiska korpraler. Det kunde inte vara något tvivel om att det röda partiet, d.v.s. det förenade demokratiska partiet, måste, även om det inte kunde segra, dock få stora triumfer, att Paris, armén och en stor del av provinserna skulle rösta för det. *Ledru-Rollin*, Bergets ledare, valdes av fem departementen, ingen ledare från ordningspartiet, inte någon från det egentliga proletära partiet uppnådde en sådan seger. Detta val avslöjar hemligheten med det demokratiskt-socialistiska partiet: Proletariatet, som efter det fruktansvärda fysiska nederlaget i juni var tvunget att vinna sin återupprättelse genom intellektuella segrar, de övriga klassernas utvecklingsnivå gjorde det ännu inte möjligt att uppnå en revolutionär diktatur, utan det måste kasta sig i armarna på sin frigörelses doktrinärer, de socialistiska sektstiftarna. Berget, som var det demokratiska småborgarskapets förkämpe måste å ena sidan förena sig med proletariatets socialistiska doktrinärer, samtidigt som det från andra sida samlade bakom sig de revolutionära bönderna, armén och provinserna. Berget, kom således att ta kommandot över de samlade revolutionära krafterna, och hade vid överenskommelsen med socialisterna undanröjt alla motsättningar inom det revolutionära partiet. Under den sista hälften av den konstituerande församlingens tid representerade Berget dess republikanska patos och därför hade dess försyndelser under den provisoriska regeringens tid, under exekutivkommissionen och under junidagarna blivit glömda. I samma mån som "National"-partiet enligt sin natur lät sig undertryckas av den rojalistiska regeringen, växte partiet Berget, som under "National"-partiets enväldiga period hade skjutits åt sidan, och gjorde sig gällande som revolutionens parlamentariska företrädare. I verkligheten hade inte "National"-partiet andra invändningar mot de rojalistiska fraktionerna än ärekränkande personliga anmärkningar och idealistiska floskler. Berget däremot representerade en tydligt avgränsad samhällsgrupp mellan bourgeoisie och proletariat, vars materiella intressen krävde demokratiska institutioner. Mot Cavaignac och Marrast

²⁹ General *Bréa*, som hade befälet över en truppstyrka när parisproletariatets juniuppror slogs ned, dödades den 25 juni 1848 av upprorsmän utanför Fontainebleau. Som en följd härav avrättades två av de upprorska.

representerade Ledru-Rollin och Berget därför revolutionens sanning och utifrån övertygelsen om denna viktiga ställning ökades deras mod, ju mer den revolutionära energins yttringar begränsade sig till parlamentariska utfall, till anklagelseakter, hotelser, högljutt tal och ytterligheter, som inte drevs längre än till fraser. Bönderna befann sig i samma läge som småborgarna, de ställde ungefär samma sociala krav. Samtliga mellanskikt i samhället, såvitt de hade drivits in i den revolutionära rörelsen, måste därför betrakta Ledru-Rollin som sin hjälte. Ledru-Rollin var det demokratiska småborgarskapets personlighet. Mot ordningspartiet måste först de halvt konservativa, halvt revolutionära och helt utopiska reformatörerna av denna ordning drivas fram i spetsen.

”National”-partiet, konstitutionens vänner till varje pris, de äkta och oförfalskade republikanerna blev fullständigt slagna vid valet. En obetydlig minoritet sändes till den lagstiftande kammaren, deras mest ökända ledare försvann från skådeplatsen, själve Marrast, chefredaktören och den hedervärda republikens Orfeus.

Den 28 maj sammanträdde den lagstiftande församlingen, den 11 juni upprepades kollisionen från 8 maj. Ledru-Rollin ingav i Bergets namn en anklagelseskraft mot presidenten och regeringen för kränkning av författningen och för bombardemanget mot Rom. Liksom den konstituerande församlingen den 11 maj förkastade nu den lagstiftande församlingen den 12 juni anklagelseskraften. Men denna gång drev proletariatet Berget ut på gatorna, dock inte till gatustrider, utan till demonstrationståg. Det räcker med att säga att Berget stod i spetsen för denna rörelse, för att förstå att den blev besegrad, och att juni 1849 var en löjlig och ovärdig karikatyr av juni 1848. Det stora återståget den 13 juni fördunklades bara av Changarniers ännu större skryt om slaget*, denne store man som ordningspartiet fört fram. Varje tidsepok behöver sina stormän, och om den inte finner dem, så uppfinner den dem, som Helvetius säger.

Den 20 december fungerade ännu bara en del av den konstituerade republikens ledning, presidenten, den 28 maj började den andra delen, *den lagstiftande församlingen*, sitt arbete. I juni 1848 hade bourgeoisirepubliken, medan den var i färd med att konstituera sig, mejslat in sitt namn i historiens födelseregister genom ett ohyggligt slag mot proletariatet, i juni 1849 gjorde den konstituerade bourgeoisirepubliken det samma genom en obeskrivlig komedi med småborgerskapet. Juni 1849 var nemeses för juni 1848. I juni 1849 besegrades inte arbetarna, men de småborgare fälldes, som stod emellan dem och revolutionen. Juni 1849 var inte den blodiga tragedien mellan lönarbete och kapital, utan ett skådespel, ömkligt och fullt av intriger, mellan fordringsägare och gäldenärer. Ordningspartiet hade segrat, det hade makten och måste nu visa vad det var.

III. Följderna av den 13 juni 1849: Från 13 juni 1849 till 10 mars 1850

Den 20 december hade den konstitutionella republikens janushuvud ännu bara visat ett ansikte, den exekutiva maktens ansikte med L. Napoleons utslätade drag. Den 28 maj visade den sitt andra ansikte, *det lagstiftande*, översållat med de ärr, som restaurationens och julimonarkins orgier hade efterlämnat. Med den lagstiftande nationalförsamlingen var den *konstitutionella republikens* styrelse fullt utbildad, d.v.s. den republikanska statsform, i vilken bourgeoisiklassens herravälde är konstituerat, alltså det gemensamma herraväldet av de två stora rojalistiska fraktionerna, som utgör den franska bourgeoisin: de förenade legitimisterna och orleanisterna, *ordningspartiet*. Medan den franska republiken således blev de förenade rojalistiska partiernas egendom, företog den europeiska koalitionen av kontrarevolutionära makter ett allmänt korståg mot marsrevolutionens sista tillflyktsorter. Ryssland föll in i

---

* General Changarnier var högste befälhavare för trupperna i Paris. Om denna händelse se sid. 54-64 i Marx: Louis Bonapartes adertonde Brumaire.

Ungern, Preussen marscherade mot riksförfattningshären och Oudinot bombarderade Rom. Den europeiska krisen närmade sig uppenbarligen en avgörande vändpunkt, hela Europas intresse riktade sig mot Paris och hela Paris riktade sitt intresse mot den *lagstiftande församlingen*.

Den 11 juni besteg Ledru-Rollin dess talarstol. Han höll inte något tal, han formulerade en anklagelse mot regeringen, naket, enkelt, sakligt, koncentrerat, våldsamt.

Angreppet på Rom är ett angrepp på författningen, angreppet på den romerska republiken är ett angrepp på den franska republiken. Författningens artikel V³⁰ lyder: ”Den franska republiken använder aldrig sina stridskrafter mot något folks frihet” – och den franske presidenten använder den franska armén mot Roms frihet. Författningens paragraf 54 förbjuder den exekutiva makten att förklara något som helst krig utan nationalförsamlingens instämmande. Den konstituerande församlingens beslut den 8 maj anmodar uttryckligen regeringen att så snart som möjligt avpassa den romerska expeditionen efter det ursprungliga beslutet. Den förbjuder alltså lika uttryckligt kriget mot Rom – och Oudinot bombarderar Rom. Så återopade Ledru-Rollin själva författningen som vittne mot Bonaparte och hans ministrar. Mot församlingens rojalistiska majoritet utslungade han, författningens riddare, den hotfulla förklaringen: ”Republikanerna kommer att utkräva respekt för författningen med alla medel, även med vapenmakt”.³¹ ”Med vapenmakt!” återskallade ekot hundrafaldigt från Berget. Majoriteten svarade med ett fruktansvärt tumult, nationalförsamlingens president kallade Ledru-Rollin till ordningen, Ledru-Rollin upprepade sin utmanande förklaring och lade till sist fram en anklagelseakt på talmannens bord med förslag om att ge Napoleon och hans ministrar misstroendevotum. Men nationalförsamlingen beslutade med 361 röster mot 203 att övergå från Roms bombardemang till dagordningen.

Trodde Ledru-Rollin att han kunde slå nationalförsamlingen med författningen, presidenten med nationalförsamlingen?

Författningen förbjöd visserligen varje angrepp på ett främmande folks frihet, men vad den franska armén angrep i Rom var enligt regeringen inte ”friheten” utan ”anarkins despotism”. Hade Berget trots alla sina erfarenheter i den konstituerande församlingen inte förstått att tolkningen av konstitutionen inte tillkom dem som hade utarbetat den utan dem som hade accepterat den? Att dess ordalydelse måste uttolkas i dess livsduglig betydelse och att den borgerliga betydelsen var dess enda livsdugliga? Att Bonaparte och nationalförsamlingens rojalistiska majoritet var författningens givna uttolkare, liksom prästen är den givna uttolkaren av bibeln och domaren den givne uttolkaren av lagen? Skulle den nationalförsamling, som pånyttfötts i det allmänna valet, känna sig bunden av den döda konstituerande församlingens testamentariska förordnande, den församling mot vars levande vilja ministären Odilon Barrot hade brutit? När Ledru-Rollin återopade den konstituerande församlingens beslut från den 8 maj, glömde han att samma församling den 11 maj hade förkastat hans första förslag att ge Bonaparte och regeringen misstroendevotum, att den hade frikänt presidenten och hans ministrar, att den hade godkänt angreppet på Rom som ”författningssenligt”, att han bara vädjade till en domstol som redan hade avkunnat sin dom, att han slutligen vädjade från den republikanska konstituerande församlingen till den rojalistiska lagstiftande? Konstitutionen själv kallar upproret till hjälp, när den i en särskild paragraf uppmanar varje medborgare att beskydda den. Ledru-Rollin stödde sig på denna paragraf. Men är inte samtidigt de offentliga maktorganen det organiserade skyddet för konstitutionen, och kränkningen av författningen,

³⁰ Artikel V hänför sig till den inledande delen av ”Constitution de la République française”; artiklarna i huvudtexten numrerades med arabiska siffror.

³¹ Till innehållet samma yttrande föll Ledru-Rollin under den franska nationalförsamlingens session den 11 juni 1849, vars stenografiska protokoll publicerades i ”Moniteur universel” nr 163 den 12 juni 1849.

börjar den inte först i det ögonblick då den ena av författningens offentliga maktorgan gör uppror mot det andra? Och republikens president, republikens regering, republikens nationalförsamling befann sig i det mest harmoniska samförstånd.

Vad Berget försökte den 11 juni var ”*ett uppror inom det rena förnuftets gränser*”, d.v.s. ett rent *parlamentariskt uppror*. Församlingens majoritet skulle, skrämmd av utsikten till en beväpnad resning av folkets massa, bryta med Bonaparte och ministrarna och därmed bryta sin egen makt och betydelsen av sitt eget val. Hade inte den konstituerande församlingen på samma sätt försökt att ogiltigförklara Bonapartes val, då den så hårdnackat krävde regeringen Barrot-Falloux' avgång?

Från konventets tid saknades det inte förebilder för parlamentariska uppror, som plötsligt och grundligt hade ändrat förhållandet mellan majoritet och minoritet – och skulle inte det unga Berget lyckas med det som hade lyckats för det gamla? Inte heller tycktes de rådande förhållandena ogynnsamma för ett sådant företag. Oron bland folket i Paris hade nått en betänkelig höjdpunkt, armén var inte välvilligt stämd mot regeringen, om man skulle döma efter hur den röstat, majoriteten i den lagstiftande församlingen var ännu alltför oerfaren för att ha konsoliderat sig och dessutom bestod den av gamla herrar. Om ett parlamentariskt uppror lyckades för Berget, skulle det omedelbart kunna ta hand om statsrodret. Det demokratiska småborgerskapet önskade å sin sida som alltid ingenting hellre än att se kampen mellan det förflutnas vålnader i parlamentet utkämpas i höjden över sina huvuden. Men genom ett parlamentariskt uppror skulle både småborgarna och deras representant Berget uppnå sitt stora mål, att bryta bourgeoisins makt, utan att släppa lös proletariatet, eller på annat sätt låta det skymta i perspektivet, så att proletariatet skulle kunna utnyttjas utan att bli farligt.

Efter nationalförsamlingens votum den 11 juni ägde en sammankomst rum mellan några av Bergets medlemmar och ombud från de hemliga arbetarföreningarna. De senare krävde att man skulle slå till redan samma kväll. Berget avvisade bestämt denna plan. Dess medlemmar ville inte för något pris lämna ledningen ifrån sig, de misstänkte sina förbundna lika mycket som sina fiender – och med rätta. Minnet av upprorsdagarna i juni 1848 genomströmmade nu parisproletariatet mera levande än någonsin. Men det var kedjat till alliansen med Berget. Detta representerade de flesta departementen, det hade ett visst inflytande över armén, det rådde över den demokratiska delen av nationalgardet, det hade småhandlarnas moraliska stöd. Att börja upproret omedelbart och mot Bergets vilja, det betydde för arbetarna, bland vilka många hade dött i kolera och många hade jagats ut ur Paris på grund av den stora arbetslösheten, att de till ingen nytta skulle upprepa junidagarna från 1848 utan att vara i den situation som då hade tvingat dem till den förtvivlade kampen. Arbetarnas ombud gjorde det enda rationella. De förpliktigade Berget att *kompromettera* sig, d.v.s. att gå utöver den begränsade parlamentariska kampen om dess misstroendevotum skulle förkastas. Hela den 13 juni intog proletariatet samma skeptiskt iakttagande hållning och väntade ett allvarligt engagerat, oåterkalleligt handgemäng mellan det demokratiska nationalgardet och armén, för att då kunna störta sig ut i kampen och föra revolutionen utöver det småborgerliga mål som var uppsatt för den. Den proletära kommun, som skulle sättas in vid sidan av den officiella regeringen, om man segrade, hade redan bildats. Parisarbetarna hade lärt av den blodiga juni 1848, som hade varit en hård skola.

Den 12 juni ställde minister Lacrosse själv förslag i lagstiftande församlingen om att man genast skulle gå över till diskussion av anklagelsen mot regeringen. Denna hade under nattens lopp träffat alla förberedelser både till försvar och angrepp; nationalförsamlingens majoritet var beslutet att driva den rebelliska minoriteten ut på gatan, minoriteten kunde inte längre vika undan, tärningen var kastad, med 377 röster mot 8 förkastades anklagelsen. Berget, som

hade avstått från att rösta, störtade nu mullrande in i den ”fredliga demokratis” propagandacentraler, tidningen *La Démocratie pacifique*'s³² redaktionslokaler.

När Berget lämnade parlamentsbyggnaden bröts dess styrka, liksom jättesonen Antaeus styrka bröts när han förlorade kontakten med jorden.* Hade Berget varit Simson** i församlingen var dess medlemmar nu bara filistéer i ”den fredliga demokratis” lokaler. Där utspann sig en lång, larmande och hållningslös debatt. Berget var beslutet att framtvinga respekt för konstitutionen med alla medel, ”*bara inte med vapenmakt*”. I detta beslut understöddes de av ett manifest³³ och av en deputation från ”författningsvännerna”. ”Författningens vänner” kallade sig ruinerna av kottetiet kring ”National”, det bourgeoisirepublikanska partiet. Medan sex av deras kvarvarande representanter i församlingen hade röstat *mot*, de andra *för* att förkasta anklagelsen mot regeringen, medan *Cavaignac* ställde sin sabel till ordningspartiets förfogande, grep den största delen av kottetiet, som stod utanför parlamentet, begärligt möjligheten att komma ur sin politiska pariställning och tränga sig in i det demokratiska partiets led. Skulle de inte också vara de naturliga banérförarna för detta parti, som gömde sig bakom deras slagord, deras *princip*, bakom *konstitutionen*?

Ända till daggryningen varade Bergets krystningar. Det födde ”en proklamation till folket”, som morgonen den 13 juni intog en mer eller mindre undanskymd plats i två socialistiska tidningar.³⁴ Den förklarade att presidenten, ministrarna och den lagstiftande församlingens flertal stod ”*utanför författningen*” (hors la constitution) och uppfordrade nationalgardet, armén och slutligen också folket ”att resa sig”. ”*Leve författningen!*” var den paroll som den utstötte, en paroll som inte betydde annat än ”*Ned med revolutionen!*”

Som svar på Bergets konstitutionella proklamation kom den 13 juni en så kallad *fredlig demonstration* av småborgare, d.v.s. en gatudemonstration från Chateau d'Eau, genom boulevarderna, huvudsakligen obehäpnade nationalgardister blandade med medlemmar från de hemliga arbetarsektionerna, som vällde fram under ropet: ”*Leve författningen!*” Mekaniskt, oengagerat och skuldmedvetet utstöttes det av deltagarna i tåget och återkastades som ett ironiskt eko av folket, som myllrade på trottoarerna, i stället för att svälla ut till en dånande åska. Den mångstämmiga sången kom inte från hjärtat. Då tåget tveksamt svängde förbi det hus där ”författningsvännerna” hade sina möten och en lejd författningshärold visade sig på husets gavel, vilt svängande sin höga hatt medan han med kraftiga lungor lät slagordet ”*Leve författningen*” dimpa ner som hagel i huvudet på de förbitående, då tycktes de själva ett ögonblick överväldigas av situationens komik. Det är bekant hur tåget, då det kom till mynningen av rue de la Paix, blev högst oparlamentariskt mottaget på boulevarderna av Changarniers dragoner och jägare, hur det blixtnabbt spred sig åt alla håll och sparsamt lät höra ropet ”till vapen” i enlighet med parollen från den 11 juni i parlamentet.

³² I den byggnad där redaktionen för fourieristernas dagstidning var inrymd, ”*La Démocratie pacifique*”, som utkom från 1843 till 1851 i Paris, redigerad av Considérant, hölls på kvällen den 12 juni 1849 ett möte för de deputerade från Berget. Mötesdeltagarna tillbakavisade ett förslag att gripa till vapen och beslöt att inskränka sig till en fredlig demonstration.

* Antaeus – ur grekiska mytologin – fick sin styrka genom att beröra sin moder jorden, lyftes upp av Herkules och förlorade sin styrka.

** Simson – gamla testamentet – stred med filistéerna. Blev kraftlös när hans hår klipptes.

³³ I sitt manifest, som offentliggjordes den 13 juni 1849 i nr 206 av tidningen ”*Le Peuple*”, uppmanade författningsvännernas demokratiska förening Paris' borgare att samla sig till en fredlig demonstration för att protestera mot exekutivens ”oförskämda ingrepp”.

³⁴ Marx tar denna bild från en episod i den grekiske diktaren Atheneus bok ”*De lärds gästabud*”, där det heter: ”... och Tachos, egypternas konung, såg lakedamoniernas konung, som var kort till växten och hans förbundne, och sade till honom: 'Berget hade födslovärkar; Zeus greps av fruktan. Men berget födde en mus.' ”

Bergets proklamation publicerades i tidningarna ”*La Réforme*” och ”*La Démocratie pacifique*” samt i Proudhons organ ”*Le Peuple*” den 13 juni 1848.

Flertalet av Bergets medlemmar som samlats i rue de Hazard skingrades, när denna våldsamma upplösning av det fredliga demonstrationståget, dunkla rykten om mord på obehövade borgare på boulevarderna och växande gatutumult tycktes visa att ett uppror närmade sig. *Ledru-Rollin* räddade i spetsen för en liten skara deputerade Bergets ära. Under beskydd av Paris' artilleri, som hade församlat sig i Palais National, begav de sig till Hantverks- och industrimuséet, dit också den femte och sjätte legionen av Nationalgardet skulle bege sig. Men Bergets medlemmar väntade förgäves på den femte och sjätte legionen; dessa försiktiga nationalgardister lämnade sina representanter i sticket, parisartilleriet själv hindrade folket från att bygga barrikader, ett kaotiskt virrvarr gjorde varje beslut omöjligt, linjetrupporna ryckte fram med fällda bajonetter, en del av representanterna togs till fånga, andra lyckades fly. Så slutade den 13 juni.

Medan den 23 juni 1848 var det revolutionära proletariats uppror, var den 13 juni 1849 de demokratiska småborgarnas uppror; vart och ett av dessa uppror var det *klassiskt rena* uttrycket för den klass som bar upp det.

Bara i Lyon kom det till en hårdnackad, blodig konflikt. Här, där den industriella bourgeoisin och det industriella proletariatet står mot varandra utan mellanled, där arbetarrörelsen inte som i Paris är omsluten och bestämd av den allmänna rörelsen, förlorade den 13 juni i den efterföljande kampen sin ursprungliga karaktär. Var gnistan från den 13 juni eljest slog ner i provinserna tände den inte – *en kornblix*.

Den 13 juni avslutades *den konstitutionella republikens första livsperiod*, den hade börjat sin normala existens den 28 maj 1849 med den lagstiftande församlingens session. Hela denna inledande period är fylld av den larmande kampen mellan ordningspartiet och Berget, mellan bourgeoisin och småborgerskapet som förgäves motsatte sig befästheten av den bourgeoisirepublik, som det själv oavbrutet hade konspirerat för i den provisoriska regeringen och i exekutivkommissionen och för vilken det i junidagarna fanatiskt hade kämpat mot proletariatet. Den 13 juni bryter dess motstånd och gör de förenade rojalisternas *lagstiftande diktatur* till ett fullbordat faktum. Från detta ögonblick är nationalförsamlingen ingenting annat än ett *välfärdsutskott för ordningspartiet*.

Paris hade satt presidenten, ministären och nationalförsamlingens flertal i *åtalstillstånd*, dessa försatte nu Paris i *belägringstillstånd*. Berget hade förklarat majoriteten av den lagstiftande församlingens medlemmar ”*utanför författningen*”, nu överlämnade majoriteten Berget till högsta domstolen för författningsbrott och landsförvisade allt som ännu fanns av livskraft inom partiet³⁵. Det blev decimerat så att det bara blev en kropp utan huvud och hjärta. Minoriteten hade gått så långt som till att försöka ett *parlamentariskt uppror*, majoriteten upphöjde sin *parlamentariska despotism* till lag. Den dekreterade en ny *förhandlingsordning*, som förnekade friheten i talarstolen och gav nationalförsamlingens talman befogenhet att vid överträdelse av ordningsreglerna censurera talaren, ålägga honom böter, dra in hans traktement, utesluta honom ur församlingen för viss tid eller bestraffa honom med arrest. Över Bergets kropp hängdes riset i stället för svärdet. Resten av Bergets deputerade hade för att rädda sin ära massvis begärt sitt utträde ur partiet. Genom dessa handlingar påskyndades ordningspartiets upplösning. Det måste falla sönder i sina ursprungliga beståndsdelar från det ögonblick, då det inte mer fanns ens skenet av en motståndare, som tvingade det till sammanhållning.

Samtidigt med att de demokratiska småborgarna berövades sin *parlamentariska* makt, blev de berövade sin *väpnade* makt genom upplösningen av Paris' artilleri och nationalgardets

³⁵ Den 10 augusti 1849 antog nationalförsamlingen en lag, enligt vilken ”anstiftarna och medhjälparna till sammansvärjningen och attentatet den 13 juni” skulle ställas inför domstol för högmålsbrott.

* Ledru-Rollin hörde till de utvisade. Se sid. 59 i Louis Bonapartes 18:e Brumaire.

åttonde, nionde och tolfte legioner. Storfinansens legion däremot, som den 13 juni hade överfallit Boulés och Roux' tryckerier, slagit sönder maskinerna, förstört de republikanska tidningarnas redaktionslokaler och villkorligt fängslat redaktörer, sättare, tryckare, expeditörer och springpojkar, fick uppmuntrande tillrop från nationalförsamlingens talarstol. Över hela Frankrike fortsattes upplösandet av de nationalgarden, som var misstänkta för republikanism.

Ny presslag, ny föreningslag, ny lag om *belägringstillstånd*, fängelserna i Paris överfyllda, de politiska flyktingarna bortjagade*, alla tidningar till vänster om "National" indragna, Lyon och de fem kringliggande departementen prisgivna åt militärdespotismens brutala chikaner**, rättegångar överallt, den så ofta rensade ämbetsmannakåren rensad ännu en gång – det var den segerrika reaktionens oundvikliga, alltid återkommande *trivialiteter*, efter massakrerna och deportationerna i juni bara värda att nämnas därför att de denna gång inte utspelades enbart i Paris utan också i departementen, inte riktades enbart mot proletariatet utan också mot medelklassen.

Hela församlingens lagstiftande verksamhet under månaderna juni, juli och augusti upptogs av arbetet med att utforma lagar för undertryckande, som regeringen godtyckligt kunde använda för att förklara belägringstillstånd och som innebar att pressen fick en ännu hårdare munkavle och föreningsrätten fullständigt tillintetgjordes.

Emellertid karakteriseras denna epok inte av den *faktiska* utan av det *principiella* utnyttjandet av segern, inte av nationalförsamlingens beslut utan av motiveringen för dessa beslut, inte av saken utan av frasen, inte endast av frasen utan av den betoning och de gester som livar upp frasen. Det *rojalistiska sinnelaget* i hänsynslösa och oförskämda uttalanden, det föraktfulla, nedlåtande smädandet av republiken, det koketta och frivola skvallret om restaurationens ändamål, med ett ord den skrytsamma kränkningen av den *republikanska anständigheten* ger denna period en säregen ton och färgning. Leve författningen! var stridsropet för de *besegrade* från den 13 juni. *Segeherrarna* var alltså frigjorda från det författningmässiga, d.v.s. republikanska språkets hyckleri. Kontrarevolutionen lade under sig Ungern, Italien och Tyskland och den trodde att restaurationen redan stod för dörren i Frankrike. Det utspann sig en verklig konkurrens mellan dem som hade varit ledande i de olika fraktionerna inom ordningspartiet om att bäst dokumentera sin rojalism i "Moniteur" och bekänna de liberala synder, som de möjligen hade gjort sig skyldiga till under republiken, ange dem och be om förlåtelse inför gud och människor. Ingen dag förgick utan att februarirevolutionen från nationalförsamlingens talarstol förklarades vara en offentlig olycka, utan att en eller annan legitimistisk provinslantjunkare högtidligt konstaterade att han aldrig hade erkänt republiken, utan att någon av julimonarkins fega desertörer och förrädare berättade om påtänkta hjältedåd, som bara Louis Philippes människokärlek eller något annat missförstånd hade hindrat honom från att utföra. Det beundransvärda med februarirevolutionen var inte det segrande folkets ädelmod utan rojalisternas självupppoffring och måttfullhet, som hade gjort folkets seger möjlig. En folkrepresentant föreslog att en del av de pengar, som var avsedda till understöd åt de sårade från februarirevolutionen, skulle skänkas till *municipalgardisterna*, som under dessa dagar ensamma hade gjort sig förtjänta av fäderneslandets tacksamhet. En annan ville resa en ryttarstaty av hertigen av Orléans på Karusellplatsen. Thiers kallade konstitutionen ett stycke smutsigt papper. Efter varandra uppträdde i talarstolen orleanister som ångrade sina konspirationer mot det legitima kungadömet, legitimister som förebrådde sig själva att de hade påskyndat kungadömet störtande genom att sätta sig upp mot den illegitime konungen. Thiers som ångrade att han hade intrigerat mot Molé, Molé som ångrade att han hade

---

* Bland de bortjagade politiska flyktingarna var Marx själv, utvisad den 24 augusti, som efter denna tid bosatte sig i London.

** Efter arbetarupproret i Lyon i samband med den 13 juni förklarades Lyon och de fem departementen i belägringstillstånd.

intrigerat mot Guizot, Barrot som ångrade att han hade intrigerat mot dem alla tre. Ropet: ”Leve den socialdemokratiska republiken!” förklarades vara okonstitutionellt, ropet: ”Leve republiken!” förföljdes som socialdemokratiskt. På årsdagen av slaget vid Waterloo förklarade en representant: ”Jag är mindre rädd för preussarnas invasion än för de revolutionära flyktingarnas återkomst till Frankrike”.³⁶ Klagomål över den terrorism som rådde i Lyon och departementen däromkring besvarade Baraguay d'Hilliers med: ”Jag föredrar den vita terrorn framför den röda.” (J'aime mieux la terreur blanche que la terreur rouge.)³⁷ Och församlingen applåderade varje kvick replik mot republiken, mot revolutionen, mot konstitutionen, för kungadömet, för den heliga alliansen, som föll från talarnas läppar. Varje kränkning av även den minsta republikanska formalitet, t.ex. tilltalsordet medborgare, hänförde ordningens riddare.

Den franska arméns seger i Rom^{*}, de röda eminensernas³⁸ intåg och i deras kölvatten inkquisitionen och munkterrorismen fogade nya triumfer till junisegern. Fyllnadsvalet i Paris den 8 juli, som företogs under inflytande av belägringstillståndet, samtidigt som en stor del av proletariatet var utestängd från valurnorna, ökade ordningspartiets segerrus.

Äntligen i mitten av augusti bestämde rojalisterna att nationalförsamlingen skulle ta två månaders ferier. Delvis för att ledamöterna skulle få bevista de just pågående departementsrådets sammanträden, delvis för att alla var utmattade efter de många månadernas propagandistiska vältalighetsorgier. Gräddan av legitimister och orleanister, som Molé och Changarnier, lät sig med genomskinlig ironi utnämnas till ställföreträdare för nationalförsamlingen och *republikens väktare* i en kommission med 25 medlemmar. Ironin var djupare än de anade. De, som av historien dömts att hjälpa till med att störta kungadömet som de älskade, var av den också bestämda att bevara den republik som de hatade.

När den lagstiftande församlingen ajournerades, avslutades den konstitutionella republikens andra livsperiod, dess rojalistiska slyngelålder.

Belägringstillståndet i Paris hade upphävts, pressens aktivitet hade åter börjat. Under den tid de socialdemokratiska tidningarna hade haft utgivningsförbud, under den period när undertryckningslagarna utarbetades och det rojalistiska spektaklet pågick, blev ”Le Siècle”,³⁹ de *monarkistiskkonstitutionella småborgarnas* gamla litterära representant, *republikaniserad*, blev ”La Presse”,⁴⁰ det gamla litterära språkröret för de *borgerliga reformatorerna*, *demokratiserad*, och ”National”, det gamla klassiska organet för den *republikanska bourgeoisin*, *socialiserad*.

De *hemliga föreningarna* växte i omfång och styrka i samma mån som de *offentliga klubbarnas* verksamhet omöjliggjordes. De industriella *arbetarsammanslutningarna*, tillåtna såsom rena handelsföreningar, men utan ekonomisk betydelse, blev politiska bindemedel inom proletariatet. Den 13 juni hade huggit av de officiella huvudena på de olika halvrevolutionära partierna, nu hade massorna vunnit sitt eget huvud. Ordningens riddare

³⁶ Se referatet från nationalförsamlingens session den 19 juni 1849, publicerat i ”Monituer universel” nr 171 den 20 juni 1849.

³⁷ Se referatet från nationalförsamlingens session den 7 juli 1849, publicerat i ”Moniteur universel” den 8 juli 1849.

* Rom föll för en fransk här under Oudinot den 3 juli 1849.

³⁸ *Röda eminenser* – en av påven Pius IX utsedd kommission, bestående av tre kardinaler, som med stöd av den franska armén upprättade en reaktionär regim i Rom efter det att den romerska republiken slagits ned.

³⁹ ”Le Siècle” – fransk dagstidning, som utkom från 1836 till 1939 i Paris. Under 1840-talet återspeglade den uppfattningarna inom den del av småborgerskapet som begränsade sig till att kräva måttfulla konstitutionella reformer.

⁴⁰ ”La Presse” – fransk dagstidning som utkom från 1836 i Paris. 1848/49 stödde den de borgerliga republikanerna, senare bonapartisterna. 1836-1857 var Émile de Girardin redaktör för tidningen.

hade skrämt folk med profetior om den röda republikens fador, men de gemena excesser, de barbariska gräsligheter som utövades av den segrande kontrarevolutionen i Ungern, i Baden och i Rom tvättade den ”röda republiken” vit. Och de otillfredsställda mellanklasserna i det franska samhället började finna den röda republikens förhoppningar och dess eventuella skräck bättre än den röda monarkin med dess skräck och faktiska hopplöshet. En socialist kunde inte göra mer revolutionär propaganda än *Haynau*. Varje förmåga efter sin förtjänst!

Emellertid utnyttjade Louis Bonaparte nationalförsamlingens ferie till att företa furstliga resor i provinserna, de mest brinnande legitimisterna drog på pilgrimsfärd till Ems till den helige Ludwigs barnbarn,⁴¹ och ordningspartiets representanter intrigerade i departementsråden, som just hade börjat sina sammanträden. Det gällde att förmå dem att uttala det som nationalförsamlingens flertal ännu inte vågade, *kravet om omedelbar revision av författningen*. Författningen fastslog att den kunde revideras först år 1852 av en speciellt för detta inkallad nationalförsamling. Men om flertalet av departementsråden uttalade sig i denna riktning, måste då inte nationalförsamlingen offra konstitutionens jungfrulighet för Frankrikes önskan? Nationalförsamlingen hyste samma förväntningar på dessa provinsråd som nunnorna i Voltaires *Henriade* på Panduren*. Men om nationalförsamlingens utsända liknade Potifars hustru, så spelade de flesta provinsråden Josef och ville inte förstå den påträngande insinuationen. Författningsrevisionen omintetgjordes genom själva det redskap som skulle åstadkomma den, röstningen i departementsråden. Frankrikes röst och, väl att märka, det borgerliga Frankrikes, hade talat mot revisionen.

I början av oktober samlades den lagstiftande församlingen igen – men hur förändrad. Dess fysiologi var en annan. Departementsrådets oväntade motvilja mot att begära författningsrevision hade hänvisat den till att hålla sig inom författningens gränser för den tid som författningen anvisade. Orleanisterna hade blivit misstrogna på grund av legitimisternas vallfärd till Ems, legitimisterna hade blivit misstänksamma på grund av orleanisternas förhandlingar med London,⁴² båda fraktionernas tidningar hade underblåst elden och hållit de båda tronpretendenternas anspråk i jämviktsläge. Orleanister och legitimister morrade gemensamt över bonapartisternas intriger, som framträdde i de furstliga resorna, i presidentens mer eller mindre genomskinliga frigörelseförsök och i de bonapartistiska tidningarnas anspråksfulla språk. Louis Bonaparte förargade sig över nationalförsamlingen, som ansåg endast den orleanistiska konspirationen berättigad, och över regeringen, som ständigt förrådade honom inför denna nationalförsamling. Slutligen var regeringen själv splittrad i frågan om den romerska politiken och om den av minister Passy föreslagna *inkomstskatten*, som de konservativa högljutt förklarade vara socialistisk. Ett av ministären Barrots första förslag till den lagstiftande församlingen, när den samlats på nytt, var ett krav om beviljande av 300.000 francs till betalning av *hertiginnan av Orleans'* årliga änkepension. Nationalförsamlingen beviljade det och fogade en total summa på 7 miljoner francs till den franska nationens skuldregister. Medan så Louis Philippe med framgång fortsatte att spela rollen som ”pauvre honteux”, fattig men hederlig, vågade regeringen inte framföra en begäran om löneförhöjning åt Bonaparte och församlingen syntes inte heller vara böjd för att ge honom den. Och Bonaparte vacklade som alltid i dilemmat: Aut Caesar aut Clichy!***

⁴¹ *Ludvig den heliges barnbarn* – greve Chambord (som kallade sig Henrik V), fransk tronpretendent, tillhörde en gammal gren av bourbon-dynastin. Greve Chambord ägde flera residens i Tyskland, däribland Wiesbaden och Ems.

* Panduren – ungerskt infanteri i österrikisk tjänst, som hade namn efter staden Pandur i Ungern.

⁴² I Claremont i närheten av London levde Louis-Philippe sedan han flytt från Frankrike efter februarirevolutionen.

** Antingen kejsartronen eller Clichy (Clichy – fängelse för bankrutta, skuldsatta som inte kunde betala, ”gäldstuga” i Paris).

Under behandlingen av regeringens kreditfordran på nio miljoner francs till *kostnaderna för den romerska expeditionen* ökade spänningen mellan å ena sidan Bonaparte och å andra sidan regering och nationalförsamling. Louis Bonaparte hade nämligen under församlingens ferier låtit publicera ett brev till sin ordonnansofficer Edgar Ney i tidningen "Moniteur", i vilket han yrkade på att den påvliga regeringen skulle ge författningsmässiga garantier. Påven hade för sin del utsänt en proklamation "motu proprio",⁴³ i vilken han tillbakavisade varje inskränkning i det återinförda påvliga herraväldet. Bonapartes brev avslöjade med avsiktlig indiskretion regeringens förehavanden, så att han kunde framträda inför folkets blickar som ett välvilligt geni, misskänt och undertryckt i sitt eget hus. Det var inte första gången han koketterade med "en fri själs hemliga vingslag".⁴⁴ Thiers, 25-mannakommissionens rapportör, ignorerade fullständigt Bonapartes vingslag och nöjde sig med att översätta den påvliga proklamationen till franska. Inte regeringen, men Victor Hugo försökte rädda presidenten med en dagordning i vilken nationalförsamlingen skulle uttala sitt instämmande i hans brev. *Allons donc! Allons donc!* Ut, försvinn! Under detta vanvördiga och lättfärdiga utrop begravnade majoriteten Hugos yrkande. Presidentens politik? Presidentens brev? Presidenten själv? *Allons donc! Allons donc!* Vem fan tar herr Bonaparte på allvar? Tror Ni, herr Victor Hugo, att vi tror att Ni tror på presidenten? *Allons donc! Allons donc!*

Slutligen påskyndades brytningen mellan Bonaparte och nationalförsamlingen av diskussionen om *tillstånd för de kungliga släkterna Bourbon och Orleans att återvända*. Då regeringen inte tog detta initiativ, ställde en släkting till presidenten, son till den avsatte kungen av Westfalen, förslaget, vars egentliga mål var att ge de legitimistiska och orleanistiska tronpretendenterna likvärdig ställning eller än hellre placera dem en bit *under* den bonapartistiske tronpretendenten, som ju åtminstone var innehavare av statens högsta ämbete.

Napoleon Bonaparte var vanvördig nog att göra *tillståndet för kungafamiljerna att återvända och amnesti för revolutionärerna i juniupproret* till delar av samma förslag. Majoritetens indignation tvingade honom snabbt att göra avbön för denna slyngelaktiga sammankoppling av heligt och skändligt, av kunglig ras och proletärt yngel, av samhällets fixstjärnor och av dess lysmaskar, och att ge vart och ett av förslagen den rang som tillkom det. Församlingen tillbakavisade energiskt förslaget om att kungafamiljerna skulle få återvända och *Barryer*, legitimisternas Demosthenes, lämnade inte rum för något tvivel om betydelsen av detta votum. Det man syftar till är att degradera tronpretendenterna! Man vill beröva dem deras helgongloria, det sista majestätiska som de har bevarat, *landsflyktens majestät!* Vad skulle man tänka om den pretendent, utropade Barryer, som glömde sin furstliga börd och kom hit för att leva som vanlig privatperson! Tydligare kunde det inte sägas till Louis Bonaparte att han inte hade vunnit något med sin närvaro, att medan de förenade rojalisterna behövde honom här i Frankrike som *neutral man* på presidentstolen, så måste de tronpretendenter, som man allvarligt räknade med, hållas dolda för profana blickar av landsflyktens dimslöjor.

Den 1 november svarade Louis Bonaparte den lagstiftande församlingen med ett budskap som i tämligen barska ordalag meddelade att ministären Barrot var avskedad och en ny ministär utnämnd. Regeringen Barrot-Falloux var den rojalistiska koalitionen regering, regeringen d'Hautpoul var Bonapartes regering, presidentens organ över den lagstiftande församlingen, en *regering av Bonapartes hantlangare*.

⁴³ "Motu proprio" (av egen drift) – begynnelseorden i särskilda påvliga budskap, som utfärdades utan kardinalernas samråd och som vanligen gällde kyrkostatens inrikespolitiska och administrativa angelägenheter. I detta fall åsyftas påven Pius IX:s budskap av den 12 september 1849.

⁴⁴ Efter en rad ur Georg Herweghs dikt "Aus den Bergen".

Bonaparte var inte längre den helt *neutrale mannen* från den 10 december 1848. Hans innehav av den exekutiva, verkställande makten hade grupperat en rad intressen omkring honom, kampen mot anarkin tvingade ordningspartiet att själv öka hans inflytande och om han *inte längre* var populär, så var ordningspartiet *impopulärt*. Kunde han inte hoppas att tvinga orleanister och legitimister till att erkänna den *neutrale presidenten* genom att utnyttja deras inbördes rivalitet och nödvändigheten av den ena eller andra monarkins återupprättande?

Den 1 november 1849 börjar den konstitutionella republikens tredje livsperiod, den period som slutar med den 10 mars 1850. Nu börjar inte bara det regelmässiga spelet mellan de konstitutionella institutionerna, som Guizot beundrar så mycket, bråket mellan den verkställande och den lagstiftande makten. Mot de förenade orleanisternas och legitimisternas restaurationslystnad representerar Bonaparte anspråken på sin verkliga makt: republiken. Mot Bonapartes restaurationslystnad representerar ordningspartiet anspråken på sina två gruppers gemensamma herravälde: republiken. Mot orleanisterna representerar legitimisterna, mot legitimisterna orleanisterna status quo: republiken. Dessa fraktioner av ordningspartiet, som var för sig i all hemlighet har sin egen kung och sin egen restauration, framhäver båda mot rivalernas usurpations- och upprorslust bourgeoisins gemensamma herravälde, den form i vilken de enskilda kraven förblir neutraliserade – *republiken*.

Liksom Kant gör republiken såsom den enda rationella statsformen till ett postulat av det praktiska förnuftet, vars förverkligande aldrig kan uppnås men vars uppnående man eftersträvar och bevarar i medvetandet som ett mål, på samma sätt gör rojalisterna med *kungadömet*.

Så blev den konstitutionella republiken, som hade växt fram ur bourgeoisirepublikens händer som en tom ideologisk formel, i de förenade rojalisternas händer till en innehållsrik, levande form. Och Thiers hade mer rätt än han anade, när han sade: ”Vi rojalister är den konstitutionella republikens verkliga upprätthållare.”

Koalitionsregeringens fall och upprättandet av Bonapartes hantlangarregering har ännu en betydelse. Hans finansminister hette *Fould*. Fould som finansminister, det är lika med ett officiellt prisgivande av den franska nationalrikedomen till börsen, börsens förvaltning av statsegendomen i börsens intresse. Med Foulds utnämning annonserade finansaristokratin sin restauration i ”*Moniteur*”. Denna restauration fullföljde de övriga restorationerna, den bildar en länk i den konstitutionella republikens utvecklingskedja. Louis-Philippe hade aldrig vågat göra en verklig börshaj till finansminister. Liksom hans kungadöme var den idealiska symbolen för den högsta bourgeoisins intressen, så måste de privilegierade intressena i hans ministerier bära ideologiskt intetsägande namn. Bourgeoisirepubliken framhöll överallt det som de olika monarkierna, den legitimistiska likaväl som den orleanistiska, hade hållit undanskymt i bakgrunden. Det som de hade gjort abstrakt, gjorde den konkret. I stället för helgonnamnen sattes de härskande klassintressenas borgerliga egennamn.

Hela vår framställning har visat hur republiken ända från första dagen av sin existens befäste finansaristokratin i stället för att störta den. Men de koncessioner som gavs den, var något ödesbestämt som man underkastade sig utan att vilja gå längre. Med Fould gick regeringsinitiativet tillbaka till finansaristokratin. Man kan fråga sig hur den förenade bourgeoisin kunde bära och fördrå finansens herravälde, som under Louis Philippe berodde på att de flesta bourgeoisifraktionerna var utestängda eller underordnade?

Svaret är enkelt.

För det första bildar finansaristokratin själv en avgörande del av den rojalistiska koalitionen, vars gemensamma regeringsmakt heter republiken. Är inte rojalisternas ledare och kapaciteter finansaristokratins gamla förbundna och medskyldiga? Är den inte själv

orleanismens gyllene falang? Vad legitimisterna angår, så har de redan under Louis Philippe deltagit i praktiskt taget alla börs-, gruv- och järnvägsspekulanternas orgier. Överhuvudtaget är den stora jordegendomens förbindelse med storfinanserna ett *normalt faktum*. Bevis: *England*, även *Österrike*.

I ett land som Frankrike, där den nationella produktionens storlek är oproportionerligt underordnad i förhållande till nationalskulden storlek, där statens inkomster är spekulations mest betydande föremål och börserna utgör huvudmarknaden för kapitalplaceringar, som vill förmeras på ett improduktivt sätt, i ett sådant land måste en otalig mängd personer från alla borgerliga eller halvborgerliga klasser vara delaktiga i statsskulden, i spelet på börserna, i finansvärlden. Alla dessa underordnade deltagare, finner de inte sitt naturliga stöd och sina befattningshavare i den fraktion, som helt och hållet representerar dessa intressen i deras kolossala omfång?

Att statens förmögenhet övergår till storfinanserna, vad är orsaken till detta? Den stadigt växande statsskulden. Och statsskulden? Att statens utgifter ständigt är större än dess inkomster, ett missförhållande som samtidigt är både orsak till och verkan av statslånesystemet.

För att undgå denna skuldsättning måste staten antingen inskränka sina utgifter, d.v.s. förenkla regeringsorganismen, inskränka den, regera så litet som möjligt, sysselsätta så liten personal som möjligt, ha minsta möjliga förbindelse med det borgerliga samhället. Denna väg kunde inte användas av ordningspartiet, vars allsidiga närvaro genom statsorganerna måste tillta i samma grad som dess makt och livsbetingelserna för den klass, som det representerade, hotades från flera sidor. Man kan inte minska polispersonalen i samma mån som angreppen på person och egendom tilltar.

Eller staten måste försöka att slippa ifrån skulden och åstadkomma en snabb men övergående jämvikt i budgeten genom att lägga *extraordinära skatter* på de förmögaste klassernas skuldror. För att hindra att nationalrikedomen exploaterades av börserna skulle ordningspartiet offra sin egen rikedom på fosterlandets altare? Så dum är man inte!

Alltså utan fullständigt revolutionära förändringar ingen revolution i den franska statshushållningen. Med statshushållningen hänger statsskulden oundvikligen samman, och med statens skuldsättning oundvikligen handeln med statsskulden, statens fordringsägare, bankirernas, penninghandlarnas och börshajarnas herravälde. Bara en fraktion av ordningspartiet, nämligen fabrikanterna, var direkt med om att störta finansaristokratin. Vi talar inte om de mellanstore eller mindre industriidkarna, vi talar om fabrikantintressenas regenter, som under Louis Philippe hade bildat den breda basen för den dynastiska oppositionen. Det är utan tvivel i deras intresse att minska produktionskostnaderna, alltså att minska de skatter, som ingår i produktionen, alltså minska statsskulden vars räntor ingår i skatterna, alltså att stjälp finansaristokratin.

I England – och de största franska fabrikanterna är småborgare i jämförelse med sina engelska rivaler – finner vi verkligen fabrikanterna, en Cobden, en Bright, i spetsen för korståget mot bank- och börsaristokratin. Varför inte i Frankrike? I England är industrin förhärskande, i Frankrike lantbruket. I England behöver industrin frihandel, i Frankrike skyddstullar, nationellt monopol vid sidan av de andra monopolerna. Den franska industrin behärskar inte den franska produktionen, de franska industriidkarna behärskar därför inte den franska bourgeoisin. För att kunna driva igenom sina intressen mot de övriga fraktionerna av bourgeoisin kan de inte som engelsmännen ställa sig i spetsen för rörelsen och samtidigt driva sina klassintressen till det yttersta. De måste slå följe med revolutionen och tjäna intressen, som står i motsättning till deras egna klassintressen som helhet. I februari hade de felbedömt sin ställning, februarihändelserna gjorde dem klokare. Och vem är mera direkt hotad av

arbetarna än arbetsköparen, den industrielle kapitalisten? Därför blev i Frankrike fabrikanten oundvikligt den mest fanatiska medlemmen av ordningspartiet. Att finansaristokratin minskade hans *profit*, vad var det mot att proletariatet upphävde profiten?

I Frankrike gör småborgarna det som industribourgeoisin normalt borde göra, arbetarna gör det som normalt skulle vara småborgarnas uppgift och arbetarnas uppgift, vem löser den? Ingen. I Frankrike blir den inte löst, i Frankrike blir den bara proklamerad. Den blir ingenstans löst innanför de nationella gränserna⁴⁵, klasstriderna inom det franska samhället övergår till ett världskrig, där nationerna står mot varandra. Lösningen, den börjar först i det ögonblick när proletariatet genom världskriget drivs till att ta ledningen för det folk som behärskar världsmarknaden, ledningen för England. Den revolution, som här inte finner sin avslutning men sin organisatoriska början, kommer inte att ha ett snabbt förlopp. Det nuvarande släktet liknar de judar som Moses förde genom öknen. Det måste inte bara erövra en ny värld utan måste också gå under för att dess plats ska intas av människor som är den nya världen vuxna.

Låt oss vända tillbaka till Fould!

Den 14 november 1849 besteg Fould nationalförsamlingens talarstol och redogjorde för sitt finanssystem: Försvarstal för det gamla skattesystemet! Bibehållande av vinskatten! Upphävande av Passys inkomstskatt!

Passy var inte heller revolutionär, han var en av Louis Philippes gamla ministrar. Han hörde till puritanerna i Dufaures styrka och var en av de intimaste förtrogna till Teste, julimonarkins syndabock.* Även Passy hade prisat det gamla skattesystemet och föreslagit att vinskatten skulle bibehållas, men han hade samtidigt avslöjat statsunderskottet. Han hade förklarat att en ny skatt, inkomstskatten, var nödvändig om man ville undvika statsbankrutt. Fould, som hade anbefallt en statsbankrutt när Ledru-Rollin var statsminister, anbefallde nu den lagstiftande församlingen statsunderskott. Han utlovade besparingar, vilkas innehåll senare visade sig vara att till exempel utgifterna minskades med 60 miljoner och den löpande skulden ökade med 200 miljoner – taskspelarkonster med sifferuppställningen, med summorna i räkenskapsredovisningen, som alla till sist mynnade ut i nya lån.

Under Fould uppträdde finansaristokratin, till sammans med de övriga missunnsamma bourgeoisifraktionerna, naturligtvis inte så skamlöst korrumpert som under Louis Philippe. Men systemet var för det första detsamma, ständigt växande skulder och fördöljande av underskottet. Och med tiden framträdde det gamla börssvindleriet alltmer obeslöjat. Bevis: lagen om järnvägen till Avignon, statspapperens mystiska svängningar, som en tid var samtalsämne i hela Paris, och slutligen Foulds och Bonapartes misslyckade spekulationer om valen den 10 mars.

---

⁴⁵ Slutsatsen att proletariatets revolution bara kan segra samtidigt i de utvecklade kapitalistiska länderna och att en segerrik revolution är omöjlig i ett land fick sin klaraste utformning i Friedrich Engels' arbete "Kommunismens grunder" (1847). (se *Marx-Engels Werke*, band 4, sid. 361-380) Den var riktig under den förmonopolistiska kapitalismens period. Under de nya historiska betingelser som gällde under den monopolkapitalistiska perioden kom Lenin fram till en ny slutsats. Han utgick från den av honom upptäckta lagen om kapitalismens ojämna ekonomiska och politiska utveckling under imperialismens epok och drog därav slutsatsen att den socialistiska revolutionen är möjlig i några länder eller till och med i ett enstaka land och att en gemensam seger för revolutionen i alla länder eller i de flesta länder är omöjlig. Denna nya teori formulerades först i Lenins artikel [Om parollen Europas förenta stater](#) (1915).

* Den 8 juli 1847 började inför Pärkammaren i Paris processen mot Parmentier och general Cubiéres, anklagade för att ha mutat ämbetsmän för att få en saltverkskoncession, och mot den dåvarande ministern för offentliga arbeten, Teste, för att ha mottagit dessa mutor. Den senare gjorde under rättegången ett självmordsförsök. Alla blev dömda till höga böter, Teste dessutom till tre års fängelse. (Anmärkning av Engels till utgåvan från 1895.)

Med den officiella restaurationen av finansaristokratin måste det franska folket snart stå inför ett nytt 24 februari.

Den konstituerande församlingen hade i ett anfall av fiendskap mot sina arvtagare avskaffat vinskatten för nådens år 1850. Men avskaffande av gamla skatter kunde inte betala nya skulder. Creton, en idiot från ordningspartiet, hade redan före lagstiftande församlingens ferie ställt förslag om att vinskatten skulle bibehållas. Fould tog upp detta förslag i regeringens namn och den 20 december 1849, på årsdagen av Bonapartes utnämning till president, dekreterade nationalförsamlingen *vinskattens återinförande*.

Den främste talesmannen för detta återinförande var ingen finansman, det var jesuitledaren *Montalembert*. Hans resonemang var slående enkelt: skatten är det modersbröst från vilket regeringen får sin näring. Regeringen är ett redskap för att undertrycka, det är auktoritetens organ, det är armén, det är polisen, det är ämbetsmännen, domarna, ministrarna, *prästerna*. Att angripa skatten, det är ett anarkistiskt angrepp på ordningens vaktposter, som beskyddar det borgerliga samhällets materiella och andliga produktion mot de proletära vandalerna. Skatten, det är den femte guden vid sidan av egendomen, familjen, ordningen och religionen. Och vinskatten är utan tvivel en skatt, till och med inte någon vanlig, utan en gammaldags, monarkiskt sinnad, en respektabel skatt. Vive l'impôt des boissons! Three cheers and one cheer more! Leve skatten på dryckerna! Tre hurran och ännu ett!

När den franske bonden målar fan på väggen, målar han honom i skatteindrivarens skepnad. Från det ögonblick när Montalembert upphöjde skatten till gud, blev bonden gudlös, ateist, och kastade sig i armarna på djävulen, socialismen. Ordningens religion hade förlorat honom. Jesuiterna hade förlorat honom. Bonaparte hade förlorat honom. Den 20 december 1849 hade oåterkalleligt komprometterat den 20 december 1848. "Farbroderns brorson" var inte den förste i familjen som blev slagen av vinskatten, denna skatt som enligt Montalembert hade förebådat revolutionsovädret. Den verkliga, den store Napoleon förklarade på St. Helena, att vinskattens återinförande hade bidragit mera till hans fall än något annat, ty den hade fjärrmat bönderna i Sydfrankrike från honom. Redan under Louis XIV var denna skatt folkhatets främsta objekt (se Boisguilleberts och Vaubans skrifter). Den avskaffades av den första revolutionen, men Napoleon återinförde den i modifierad form år 1808. Då restaurationen drog in i Frankrike var inte bara kosackerna dess förtrupp utan också löftena om att vinskatten skulle avskaffas. Adeln behövde naturligtvis inte hålla sina löften till den skattepliktiga, rättslösa massan. Julirevolutionen 1830 lovade vinskattens avskaffande. Det var inte dess maner att göra vad den sade och säga vad den gjorde. Februarirevolutionen 1848 lovade vinskattens avskaffande, som den lovade allt. Konstituerande församlingen, slutligen, som ingenting lovade, antog som nämnts en testamentarisk förordning om att vinskatten skulle försvinna den 1 januari 1850. Men precis 10 dagar före detta datum bestämde den lagstiftande församlingen att den skulle vara kvar. Det franska folket jagade ständigt denna lag, men när det hade vräkt ut den genom dörren såg det den komma tillbaka in genom fönstret.

Det allmänna hatet mot vinskatten kan förklaras av att den i sig förenar hela det franska skattesystemets djävulskheter. Metoden för dess indrivande är förhatlig och den fördelas på ett sätt som gynnar aristokratin. Med tio procent på alla viner, både de enklaste och de dyrbaraste, får man ett geometriskt förhållande där skatten ökar i samma mån som konsumentens betalningsförmåga avtar, en omvänt progressiv skatt. Den provocerar också direkt till förgiftning av den arbetande klassen, eftersom den verkar som en premie på förfalskade och plagierade viner. Den minskar konsumtionen, eftersom den leder till att tullstationer finns vid portarna till alla städer med mer än 4000 invånare. Den förvandlar sålunda varje stad till ett främmande land med skyddstullar mot det franska vinet. De stora vinhandlarna och ännu mer de små krögarna, vilkas inkomster är direkt beroende av vinförbrukningen, är alla uttryckliga motståndare till vinskatten. Och slutligen inskränker

vinskatten, genom att minska förbrukningen, avsättningsmarknaden för produktionen. Medan den gör arbetarna i städerna ur stånd att betala vinet, gör den vinodlarna ur stånd att sälja det. Och Frankrike har en vinodlande befolkning på ungefär 12 miljoner. Därför förstår man det allmänna folkhatet och man förstår särskilt odlarnas fanatism gentemot vinskatten. Dessutom såg de i dess återinförande inte någon enstaka mer eller mindre tillfällig händelse. Bönderna har sitt eget sätt att historiskt överleva, som ärvs från far till son, och i denna historiska skola viskas det att varje regering lovar att avskaffa vinskatten, så länge den vill bedra bönderna, och bibehåller eller återinför den, när den har bedragit bönderna. Med vinskatten prövar bonden regeringens bouquet, dess tendens. Vinskattens återinförande den 20 december betydde: *Louis Bonaparte är som de andra*, men han var inte som de andra, han var *uppfinring av bönderna*, och med miljoner av underskrifter på petitioner mot vinskatten tog de tillbaka sina röster, som de ett år tidigare hade gett ”brorsonen”.

Lantbefolkningen, mer än två tredjedelar av hela den franska befolkningen, består till största delen av så kallade fria *jordägare*. Den första generationen, som vid revolutionen 1789 befriades från feodalismen, hade inte betalat något för jorden. Men de följande generationerna betalade i form av *jordpris* vad deras halvt livegna förfäder hade betalat i form av räntor, tionde, dagsverken o.dyl. Ju mer befolkningen växte och jordens uppdelning tilltog, desto högre blev priset på jordlotterna, ty efterfrågan på dem växte allt eftersom de blev mindre. Men i samma mån som priset steg, vare sig bonden köpte jorden direkt eller tillräknades den som kapital vid arvsdelning, i samma mån steg oundvikligt *böndernas skuldsättning*, d.v.s. *hypoteken*. Den skuldbörda som vilar på jorden och den fasta egendomen heter nämligen *hypotek*, pantsedel för jorden. På de moderna jordlotterna ackumuleras *hypoteken* liksom *privilegierna* gjorde på de medeltida jordstyckena. – Å andra sidan: i samhällen där småbruket är förhärskande är jorden ett rent *produktionsinstrument* för ägaren. Men ju mer jorden delas upp i smålotter, desto mindre blir dess fruktbarhet. Användningen av maskiner för driften, arbetsdelningen, de höga kultiveringskostnaderna som anläggning av dränerings- och bevattningskanaler, allt detta försvåras därför att de *improduktiva kostnaderna* för brukningen växer i samma förhållande som uppdelningen av själva produktionsinstrumentet. Och detta gäller oavsett om jordägaren har kapital eller ej. Men ju mer uppdelningen fortskrider, desto mer utgör jordlotten med dess obetydliga ägodelar hela småbrukarens kapital, desto mer bortfaller möjligheten att satsa kapital i jordbruket, desto mer saknar torparen jord, pengar och utbildning för att använda det jordbrukstekniska framåtskridandet, desto mer går jordbruket tillbaka. Till sist minskar *nettoutbytet* i samma mån som *bruttoförbrukningen* växer, i samma mån som bondens hela familj genom sin egendom hålls borta från annat yrkesarbete utan att dock vara i stånd att leva av den.

I samma förhållande som befolkningen och med den uppdelningen av jorden tilltar, *fördyras alltså produktionsmedlet*, jorden, och i samma förhållande avtar dess *avkastning*, *förfaller jordbruket och skuldsättes bonden*. Och det som var verkan blir nu också orsak. Varje generation lämnar den nästa mer skuldsatt, varje generation startar under ogynnsammare och vanskligare förhållanden än den föregående. Hypotekslånen framkallar nya hypotekslån, och när det blir omöjligt för bonden att erbjuda sin jordlott i pant för en *ny skuld*, d.v.s. belasta den med nya hypotek, råkar han i klorna på *ockraren* och desto högre blir ockerräntan.

Så har det gått till att den franske bonden i form av *räntor* på de *hypotek*, som finns på hans jord, och i form av räntor till *ockrarlånen utan hypotek* inte bara avstår från jordräntan, inte bara avstår industriprofiten, kort sagt inte bara avstår *hela nettoutbytet* till kapitalisten, utan dessutom *en del av arbetslönen*, att han alltså sjunker ner till samma nivå som en arrendator på Irland* – och allt detta under förevändning att han *äger sin jord*.

---

* Se Kapitalet I.

Denna process påskyndades i Frankrike genom att *skattebördan* ständigt växte liksom *rättsomkostnaderna*, som dels direkt framkallades av själva de formaliteter varmed den franska lagstiftningen omger jordegendom, dels av de otaliga konflikterna rörande de olika jordlotterna, som överallt begränsade och genomkorsade varandra, dels av böndernas processraseri. Deras ägandebegär övergick till en fanatisk envishet när det gällde att driva igenom den inbillade äganderätten, vilket i själva verket inskränkte *äganderätten*.

Enligt en statistisk uppställning från 1840 belöpte sig det franska jordbrukets bruttoproduktion till 5.237.178.000 francs. Härifrån avgår 3.552.000.000 francs i bearbetningskostnader, inberäknat kostnaderna för de arbetande människornas konsumtion. Kvar blir en nettoproduktion på 1.685.178.000 francs, från vilken avgår 550 miljoner i hypoteksräntor, 100 miljoner till rättsväsendet, 350 miljoner i skatter och 107 miljoner i inskrivningsavgifter, stämpelavgifter, hypotekstaxa m.m. Kvar blir en tredjedel av nettoprodukten, 538 miljoner; fördelat på befolkningen blir det inte ens 25 francs per huvud⁴⁶. I denna beräkning är naturligtvis varken ockraren, som står utanför hypotekslånet, eller kostnaden för advokat och dylikt inräknade.

Man förstår den franske bondens ställning, när republiken hade fogat nya bördor till de gamla. Man ser att exploateringen av bönderna bara till sin *form* skiljer sig från exploateringen av industriproletariatet. Den som exploaterar är densamma, *kapitalet*. Den enskilde kapitalisten exploaterar den enskilde bonden genom hypoteket och ockraren. Kapitalistklassen exploaterar bondeklassen genom *statsskatterna*. Bondens äganderätt är den talisman, med vilken kapitalistklassen hittills trollbundet honom, den förevändning den använt för att hetsa upp honom mot det industriella proletariatet. Endast kapitalets fall kan få bonden att resa sig, endast en antikapitalistisk, en proletär regering kan avskaffa hans ekonomiska elände, hans sociala förnedring. Den *konstitutionella republiken* är hans förenade utsugares diktatur, den *socialdemokratiska*, den *röda republiken* är de med honom förbundnas diktatur. Och vågskålen stiger och sjunker allt efter vilken valsedel bonden lägger i valurnan. Han bestämmer själv över sitt öde. – Så talade socialisterna i pamfletter, kalendrar, flygblad och skrifter av alla de slag. Men han förstod bättre ordningspartiets motpropaganda, som från sitt håll vände sig till honom med en brutal uppfattning och grovt överdriven framställning av socialisternas avsikter och idéer, de slog an den rätta strängen och kittlade bondens lystnad efter den förbjudna frukten. Allra tydligast talade emellertid bondeklassens egna erfarenheter, när den använt rösträtten, och de besvikelser som med revolutionerande hastighet slag på slag hade störtat över den. *Revolutionerna är historiens lokomotiv*.

Den gradvisa omvälvning som skett med bönderna yttrade sig på olika sätt. Den visade sig redan i valen till den lagstiftande församlingen, den visade sig i belägringstillståndet i de fem departement som gränsar till Lyon, den visade sig några månader efter den 13 juni, när departementet Gironde i stället för den tidigare presidenten för *Chambre introuvable** valde en representant för Berget, den visade sig den 20 december 1849 i valet av en röd deputerad i stället för en avliden legitimist i departementet *du Gard*,⁴⁷ detta legitimisternas förlovade land, scenen för de hemska våldsdåden mot republikanerna 1794 och 1795, centrum för den vita terrorn år 1815, där liberaler och protestanter mördades offentligt. Denna revolutio-

⁴⁶ I stället för 538 miljoner skulle stå 578.178.000. Uppenbarligen har ett tryckfel insmugit sig i sifferangivelsen. Skillnaden ändrar emellertid inte proportionerna och har ingen inverkan på den allmänna slutledningen; i båda fallen blir nettoprodukten per innevärdare mindre än 25 francs.

* Så heter i historien den deputeradekammare, som valdes omedelbart efter att Napoleon störtats för andra gången, år 1815, och som var fanatiskt ultraroyalistisk och reaktionär. (Anmärkning av Engels i utgåvan från 1895.)

⁴⁷ I departementet Gard hölls fyllnadsval, då deputeraden de Beaune, en legitimist, hade dött. Bergets kandidat Favaune valdes med absolut majoritet (20.000 röster av 36.000).

nering av den stationäraste klassen framträdde tydligast efter vinskattens återinförande. Regeringens förordningar och lagar under januari och februari 1850 är nästan uteslutande riktade mot *departementen* och *bönderna*. Det mest slående beviset för deras framåtskridande.

Hauptouls cirkulär, genom vilket gendarmen utnämndes till prefektens, underprefektens och framförallt märens inkvisitor, genom vilket spioneriet organiserades ända in i minsta krypin i den avlägsnaste landsförsamling; *lagen mot lärarna*, vilka var en tillgång för bönderna som deras talesmän, uppfostrare och tolkar, en lag genom vilken dessa den lärda klassens proletärer underkastades prefekternas godtycke* och jagades från den ena kommunen till den andra; *lagförslaget mot borgmästarna*, som fick avsättningshotet hängande över sig som ett damoklessvärd, vilket gjorde att de som bondekommunernas presidenter varje ögonblick riskerade att ställas mot republikens president och ordningspartiet; *ordern*, som förvandlade Frankrikes 17 militärdistrikt till 4 paschaliks⁴⁸ och påtvingade fransmännen kasernen och bivacken som samlingslokal; *undervisningslagen*, med vilken ordningspartiet proklamerade franska folkets omedvetenhet och våldsamma fördumning som sin livsbetingelse under en regim med allmän valrätt – vad var alla dessa lagar och förordningar? Förtvivlade försök att återerövra departementen och departementens bönder för ordningspartiet.

Som *undertryckningsåtgärder* betraktade var de usla metoder, som motverkade sitt mål. De stora förordningar, t.ex. om bibehållandet av vinskatten och 45-centimesskatten, det hånfulla avslaget på böndernas petitioner om återbetalning av miljarden o.s.v., alla dessa hårda slag från lagstiftarna träffade bönderna bara en gång, i stort, från centrum och utåt, men de här uppräknade lagarna och förordningarna gjorde angreppet och motståndet till att allmänt samtalsämne i varje hus, de inympade revolutionen i varje by, de *lokaliserade revolutionen i böndernas medvetande*.

Å andra sidan, bevisar då inte dessa Napoleons förslag, som antogs av nationalförsamlingen, enigheten mellan de båda makterna i den konstitutionella republiken, så länge det handlade om att undertrycka anarkin, d.v.s. alla klasser som satte sig upp mot bourgeoisidiktaturen? Hade inte *Bonaparte* strax efter sitt barska budskap försäkrat den lagstiftande församlingen om sin hängivenhet för ordningen genom det budskap som omedelbart följde från *Carlier*,⁴⁹ denna smutsigt gemena karikatyr av Fouché, liksom Louis Bonaparte var den platta karikatyren av Napoleon?

Undervisningslagen visar oss alliansen mellan de unga katolikerna och de gamla voltairianerna**. Kunde den förenade bourgeoisins herravälde vara annat än den jesuitvänliga restaurationens och den frisinnade julimonarkins gemensamma despotism? De vapen som den ena bourgeoisifraktionen hade fördelat bland folket mot den andra i deras inbördes kamp om övertaget, måste de inte tas ifrån folket nu då det var motståndare till deras förenade diktatur? Intet har upprört de parisiska småhandlarna mera än *jesuitismens* koketta prål, inte ens förkastandet av den vänskapliga överenskommelsen.

* Lagen trädde i kraft den 13 december 1849. Med hänvisning till den kunde prefekten villkorligt avsätta lärare och döma dem till disciplinstraff.

⁴⁸ För att kunna utöva tryck på väljarna vid fyllnadsvalet till den lagstiftande församlingen, vilka skulle äga rum den 10 mars 1850, delade regeringen in Frankrike i fem stora militärområden, varvid Paris och de angränsande departementen omgavs av de övriga fyra områdena. I spetsen för dessa ställdes de mest ökända reaktionärer. Den republikanska pressen kallade dessa områden paschaliks för att anspela på dessa generalers oinskränkta makt, som påminde om de turkiska paschornas despotiska makt.

⁴⁹ *Bonapartes budskap* – budskap från president Louis Bonaparte till den lagstiftande församlingen den 31 oktober 1849, i vilket han annonserade ministären Barrots avsked och bildandet av en ny ministär ("Moniteur universel" nr 305 den 1 november 1849). I ett *budskap den 10 november 1849* manade den återutnämnde polisprefekten Carlier om bildande av en "social liga mot socialismen" för att skydda "religion, arbete, familj, egendom och regeringstrohet" ("Moniteur universel" nr 315 den 11 november 1849).

** Voltairianer – efter den franske filosofen Voltaire, som var fritänkare och bekämpade kyrkan.

Under tiden fortsatte sammanstötningarna mellan ordningspartiets olika fraktioner såväl som mellan nationalförsamlingen och Bonaparte. Det passade inte nationalförsamlingen, att Bonaparte strax efter sin statskupp, efter att ha skaffat sig sin egen bonapartistiska regering, kallade till sig monarkins ”invalider”, som nu hade blivit utnämnda till prefekter, och meddelade dem att deras författningsstridiga agitation för hans återval till president var ett villkor för att de skulle få behålla sina ämbeten, att Carlier firade sin utnämning till polisprefekt med att upplösa en legitimistisk klubb, att Bonaparte lät utge en egen tidning ”Le Napoleon”,⁵⁰ som för offentligheten avslöjade presidentens hemliga begär, medan hans ministrar måste förneka dem i den lagstiftande församlingens talarstol. Ännu mindre gillade församlingen att regeringen envist satt kvar, trots att den fått flerfaldiga misstroendevota. Den tyckte inte om försöket att vinna underofficerarnas gunst med ett dagligt lönetillägg på fyra sous och proletariatets gunst med ett plagiat av Eugène Sues *Mysterier*, en Hederslånbank.* Slutligen gillade den inte att Bonaparte helt oförskämt lät regeringen ställa ett förslag om att deportera de överlevande junirevolutionärerna till Algeriet, för att stjälp över ansvaret för den impopulära åtgärden på församlingen, under det han förbehöll sig själv populariteten genom enstaka benådningar. *Thiers* fällde hotfulla ord om statskupp och ”oöverlagda kupper” och den lagstiftande församlingen hämnades på Bonaparte genom att avslå varje lagförslag som rörde honom själv och bråkigt och misstroget undersöka dem som rörde deras gemensamma intressen för att se, om det inte gick ut på att öka den verkställande makten och på så sätt öka Bonapartes personliga makt. Kort sagt, *den hämnades genom att visa sin ringaktning*.

Legitimistpartiet å sin sida såg med grämlse hur de duktigare orleanisterna åter besatte nästan alla poster och hur *centraliseringen* växte, medan det av princip sökte sin frälsning i *decentralisering*. Och verkligen, kontrarevolutionen *centraliserade våldsamt*, d.v.s. den förberedde revolutionens mekanism. Den *centraliserade* rent av med en tvångskurs på sedlar Frankrikes guld och silver i Parisbanken och skapade således en *krigsskatt* som låg färdig för revolutionen.

Orleanisterna till slut förargade sig över att den uppdykande principen om legitimitet ställdes över deras bastardprincip och att de i sitt tvångsäktenskap med legitimisterna hela tiden blev åsidosatta och misshandlade av den adlige maken som en borgerlig mesallians.

Vi har sett hur bönder och småborgare, mellanstånden överhuvudtaget, småningom, bit för bit gick över på proletariatets sida, hur de drevs ut i öppen motsättning till den officiella republiken och behandlades som motståndare av den. *Resning mot bourgeoisidiktaturen, ett behov att förändra samhället, fasthållande av de demokratiskt-republikanska institutionerna som organ för sin rörelse, gruppering omkring proletariatet som den avgörande revolutionära kraften* – det är de gemensamma karaktärsdragen för det *så kallade socialdemokratiska partiet, den röda republikens parti*. Detta ”*anarkins parti*”, som motståndarna kallar det, är i inte mindre grad än *ordningspartiet* en koalition av olika intressen. Från den minsta reform av den gamla sociala ordningen ända till störtandet av hela denna ordning, från den borgerliga liberalismen till den revolutionära terrorismen, så långt från varandra ligger de två extremer, som bildar utgångspunkt och ändpunkt för ”*anarkins*” parti.

Att avskaffa skyddstullarna – socialism! ty det angriper ordningspartiets *industriella* fraktions monopol. Att reglera statens hushållning – socialism! ty det angriper ordningspartiets *finansiella* fraktions monopol. Fri införsel av kött och spannmål från utlandet – socialism! ty

⁵⁰ ”*Le Napoléon*” – bonapartistisk dagstidning, organ för Louis Bonaparte, som utkom i Paris från den 6 januari till den 19 maj 1850.

* Eugène Sues bok ”*Paris mysterier*” föreslår att en fattigbank inrättas. Arbetaren skulle under den tid han hade arbete betala in pengar, som han sedan fick ut när han blev arbetslös.

det angriper det monopol, som ordningspartiets tredje fraktion *godsägarna* har. Krav som framföres av frihandelspartiet, d.v.s. det mest framskridna engelska bourgeoisipartiet, framstår i Frankrike som socialistiska. Voltairanism – socialism! ty den angriper en fjärde fraktion inom ordningspartiet, den *katolska*. Pressfrihet, föreningsfrihet, allmän folkundervisning – socialism, socialism! ty de angriper hela ordningspartiets monopol.

Så snabbt hade revolutionens förlopp kommit tillståndet att mogna, att reformvänner av alla nyanser och mellanklassernas beskedligaste krav tvingades att gruppera sig omkring det yttersta omstörtningpartiet – omkring den *röda fanan*.

Så mångfaldig socialismen än var inom de skilda, stora medlemsgrupperna i ”anarkins parti”, varje grupp beroende av de ekonomiska betingelserna och de därur uppkomna revolutionära totalbehoven för sin klass eller klassfraktion, på en punkt kommer den överens: i förkunnelsen av sig själv som *medel till proletariats frigörelse* och dennas frigörelse som sitt *mål*. Försåtliga bedrägerier hos en del, självbedrägeri hos andra, som utger den värld, som är omskapad efter dess behov som den bästa världen för alla, som förverkligandet av alla revolutionära krav och upphävande av alla revolutionära motsättningar.

Under de tämligen likalydande allmänna socialistiska fraserna inom ”anarkins parti” gömmer sig socialismen i ”*National*”, ”*La Presse*” och ”*Siècle*”, som mer eller mindre konsekvent vill störta finansaristokratins herravälde och befria industrin och handeln från dess nuvarande fjättrar. Detta är socialism för industri, handel och lantbruk, vars ledande män i ordningspartiet förnekar dessa intressen så snart de inte längre sammanfaller med deras privatmonopol. Den egentliga *småborgerliga socialismen*, socialismen par excellence, skiljer sig från denna *borgerliga socialism*, som naturligtvis liksom var och en av socialismens avarter förenar en del av arbetarna och småborgarna. Kapitalet förföljer huvudsakligen denna klass som *fodringsägare*, och klassen vill ha *kreditinstitut*. Kapitalet krossar den med *konkurrens*, och den vill ha statsunderstödda sammanslutningar. Kapitalet överväldigar den genom *koncentration*, och den vill ha *progressiva skatter*, inskränkning i arvsrätten, statligt övertagande av de stora arbetena och andra förhållningsregler, som *tvångsvis ska hålla kapitalets utveckling tillbaka*. Då den drömmer om ett fredligt genomförande av sin socialism – frånräknat möjligen en kortvarig andra februarirevolution – tror den naturligtvis att i den kommande historiska processen ett *system kommer att användas*, som samhällstänkare gemensamt eller var för sig uppfinner eller har upfunnit. Således blir de eklektiker eller anhängare av existerande sociala system, den *doktrinära socialismen*, som var det teoretiska uttrycket för proletariatet endast så länge detta ännu inte hade utvecklat sig till en fri, självständig rörelse.

Utopin, den *doktrinära socialismen*, underordnar helhetens rörelse under ett av dess moment, i stället för den gemensamma samhällsproduktionen sätter den enskilda pedanters hjärnverksamhet och bortförklarar framför allt den revolutionära kampen mellan klasserna, och det som oundvikligen hänger samman med den, med små knep och mycken sentimentalitet. Denna doktrinära socialism, som egentligen bara idealiserar det nuvarande samhället, har en abstrakt uppfattning av förhållandena och vill genomföra sina ideal utan hänsyn till den faktiska verkligheten. Proletärerna överlåter denna socialism till småborgarna. I kampen mellan de olika socialistledarna framträder vart och ett av de så kallade systemen med anspråk på att gentemot de andra vara den nödvändiga genomgångspunkten för den sociala omvälvningen. Men *proletariatet* samlar sig allt mer omkring den revolutionära socialismen, kring *kommunismen*, för vilken bourgeoisin har upfunnit namnet *Blanqui*. Denna socialism *förklarar att revolutionen är permanent*, att proletariatets *klassdiktatur* är ett nödvändigt genomgångsstadium för *klasskillnadernas fullständiga avskaffande*, för att avskaffa alla de produktionsförhållanden som de är beroende av, för att avskaffa alla sociala förhållanden som

hör i hop med dessa produktionsförhållanden, för att revolutionera alla idéer, som har vuxit fram ur dessa sociala förhållanden.

Men denna fråga kan här inte behandlas mer ingående.

Vi har sett: liksom i ordningspartiet ledningen oundvikligen togs av finansaristokratin, så skedde också inom ”anarkipartiet”, där proletariatet tog ledningen. Under det att de olika klasser, som slutit sig samman till ett revolutionärt förbund, grupperade sig kring proletariatet, blev departementen ständigt mer osäkra och den lagstiftande församlingen retade sig ständigt mer över Bonapartes fordringar. Nu närmade sig de fördröjda och länge uppskjutna fyllnadsvälen för de medlemmar av Berget, som hade blivit uteslutna den 13 juni.

Regeringen, som föraktades av sina fiender, misshandlades och dagligen förödmjukades av sina föregivna vänner, såg bara en möjlighet att komma ut ur den ohållbara situationen: *uppror*. Ett uppror i Paris skulle göra det möjligt att förklara Paris och departementen i belägringstillstånd och därigenom kunna dirigera välen. Efteråt skulle ordningens vänner vara tvungna att göra eftergifter för en regering, som hade tillkämpat sig segern över anarkin, för att inte själv framstå som anarkister.

Regeringen skred till verket. I början av februari 1850 provocerade den folket genom att fälla frihetsträden⁵¹. När frihetsträden var borta, var också regeringens tro på sin idé borta och den vek undan förskräckt över sin egen provokation. Men nationalförsamlingen mottog detta oskickliga frigörelseförsök från Bonapartes sida med iskallt misstroende. Avlägsnande av kransarna med evighetsblommor från julipelaren⁵² lyckades inte bättre. Det gav upphov till en del revolutionära demonstrationer i armén och till ett mer eller mindre dolt misstroendevotum från nationalförsamlingens sida. Förgäves hotade regeringspressen med att den allmänna rösträtten skulle avskaffas, och med kosackerna. I den lagstiftande församlingen uppmanade Hautpoul vänstern att gå ut på gatorna, där regeringen nog skulle veta att ta emot dem, förgäves. Hautpoul uppnådde intet annat än att bli återkallad till ordningen av församlingens talman, och ordningspartiet lät med stilla skadeglädje en av vänsterns deputerade håna Bonapartes begär efter kejsarmakten.⁵³ Spådomen om ett uppror den 24 februari slog alltså fel. Regeringen uppnådde bara att folket ignorerade den 24 februari.

Proletariatet lät sig inte provoceras till ett *uppror* ty det var i färd med att göra *revolution*.

Oberörd av regeringens provokationer, som bara ökade den allmänna irritationen över det bestående tillståndet, uppställde valkommittén, som stod helt under arbetarnas inflytande, tre kandidater för Paris: *De Flotte*, *Vidal* och *Carnot*. *De Flotte* var en av dem som deporterades efter juniupproret, han hade fått amnesti under ett av Bernadottes anfall av popularitetsjakt; han var vän till Blanqui och hade deltagit i attentatet den 15 maj. *Vidal* var känd som kommunistisk författare genom sin bok ”Om rikedomens fördelning” och hade varit Louis Blancs sekreterare i Luxembourg-kommissionen. *Carnot* var son till den konventman, som hade organiserat segern, och den minst komprometterade medlemmen i ”National”-partiet; han hade varit undervisningsminister i den provisoriska regeringen och i exekutivkommissionen och var med sina demokratiska förslag om folkundervisningen en levande protest mot jesuiternas undervisningslag. Dessa tre kandidater representerade de tre förbundna

⁵¹ *Frihetsträd* planterades på Paris' gator efter februarirevolutionens seger 1848. Planterandet av frihetsträd – i allmänhet ekar eller popplar – blev till tradition redan under den borgerliga revolutionen i slutet av 1700-talet och fastställdes på sin tid genom ett konventbeslut.

⁵² På Bastiljplatsen invigdes den 28 juli 1840 ett minnesmärke, *Julipelaren*, på tioårsdagen av julirevolutionen 1830. Det smyckades efter februarirevolutionen 1848 med eternellkransar.

⁵³ När deputeraden Pascal Duprat den 16 februari 1850 i den lagstiftande församlingen sade, att Louis Bonaparte hade att välja mellan sin farbrors roll eller Washingtons, ropade en av vänsterns deputerade: ”eller Soulouques” (se även not 25).

klasserna: i spetsen junirevoltören, det revolutionära proletariats representant, vid hans sida den doktrinära socialisten, det socialistiska småborgerskapets representant, den tredje slutligen representerande det republikanska bourgeoisipartiet, vars demokratiska paroller mot ordningspartiet hade fått en socialistisk betydelse och för länge sedan hade förlorat sin egen. Detta var en *allmän koalition mot bourgeoisin och regeringen, liksom i februari*. Men denna gång var *proletariatet den revolutionära alliansens huvud*.

Trots alla motåtgärder segrade de socialistiska kandidaterna, till och med armén röstade för junirevoltören mot sin egen krigsminister La Hitte. Ordningspartiet var som slaget av åskan. Departementsvalen gav ingen tröst, de gav Berget majoriteten.

Valet den 10 mars 1850! Det var juni 1848 på nytt: de som hade massakrerat och deporterat junirevoltörerna, de kom nu tillbaka till nationalförsamlingen, men kuvade, i sällskap med de deporterade och med deras principer på läpparna. *Det var den 13 juni 1849 på nytt!* Berget, som hade uteslutits ur nationalförsamlingen kom tillbaka, med nu som revolutionens förridare, inte längre dess anförare. *Det var den 10 december på nytt*: Napoleon hade gjort fiasko med sin minister La Hitte. Frankrikes parlamentariska historia har ett analogt tillfälle: Karl den X:s minister d'Haussy, som föll igenom år 1830. Valet den 10 mars 1850 betydde slutligen att valet den 13 maj, som hade givit ordningspartiet majoritet, var upphävt. Valet den 10 mars protesterade mot majoriteten från 13 maj. Den 10 mars var en revolution. Bakom röstsedlarna ligger gatstenarna. ”Valutgången den 10 mars betyder krig”, ropade Ségur d'Aguesseau, en av ordningspartiets ledande medlemmar.

Den 10 mars 1850 trädde den konstitutionella republiken in i en ny fas, *sin upplösningsfas*. De olika fraktionerna inom majoriteten förenas på nytt inbördes och med Bonaparte, de har åter blivit ordningens räddare, han åter deras *neutrale man*. När de erinrar sig att de är royalister, så är det bara för att de har förlorat tron på bourgeoisirepublikens möjligheter. När han minns att han är president, så är det bara för att han har förlorat tron på att han kan förbli president.

Valet av *De Flotte*, junirevoltören, besvarade Bonaparte efter ordningspartiets kommando med att utnämna *Baroche* till inrikesminister, Baroche, som var Blanquis och Barbés, Ledru-Rollins och Guinards anklagare. Valet av *Carnot* besvarade den lagstiftande församlingen med att antaga undervisningslagen, valet av *Vidal* med att undertrycka den socialistiska pressen. Ordningspartiet försökte att fördriva sin egen fruktan med trumpetstötter i den egna pressen. ”Svärdet är heligt!” ropade en av dess tidningar. ”Ordningens försvarare måste gripa till offensiven mot det röda partiet!” ropade en annan. ”Mellan socialismen och samhället är det en duell på liv och död, ett obarmhärtigt krig, i denna förtvivlade duell må den ena segra och den andra gå under; om samhället inte tillintetgör socialismen, tillintetgör socialismen samhället!” gal en tredje. Res ordningens barrikader, religionens barrikader, familjens barrikader! Det måste bli slut på de 127.000 väljarna i Paris⁵⁴. En bartolomeinatt* för socialisterna. Och ordningspartiet tror ett ögonblick på sina egna segerrop.

Mest fanatiskt drar deras tidningar i fält mot ”*småhandlarna i Paris*” Junirevolutionärer valda av Paris' småhandlare! Det betyder att en upprepning av bourgeoisins seger i juniupproret 1848 är omöjlig och att segern från 13 juni 1849 inte kommer att upprepas. Det betyder att kapitalets moraliska inflytande är brutet och att bourgeoisin i nationalförsamlingen nu bara representerar sig själv. Det betyder att de stora egendomsägarna är förlorade eftersom deras fotfolk, småägarna, söker sin räddning i de egendomslösa läger.

⁵⁴ *de Flotte*, en anhängare till Blanqui och företrädare för Paris' revolutionära proletariat, fick vid valet den 15 mars 1850 126.643 röster.

* Bartolomeinatten. Natten till den 24 augusti 1572. Då mördades det protestantiska hugenottpartiets medlemmar i Frankrike på order av Frankrikes konung.

Ordningspartiet återkommer naturligtvis med sin oundvikliga *trivialitet*. ”Flera undertryckningsåtgärder!” ropar det, ”mångdubbla förtrycket!”. Men dess möjligheter att förtrycka har minskats, medan motståndet blivit hundrafalt förstärkt. Måste inte själva huvudredskapet för undertryckandet, armén, undertryckas? Och ordningspartiet säger det förlösande ordet: ”*Den konstitutionella republiken är omöjlig*. Vi måste kämpa med våra riktiga vapen. Sedan februari 1848 har vi bekämpat revolutionen med *dess* vapen och på *dess* eget område, vi har accepterat *dess* egna institutioner. Konstitutionen är en fästning, som skyddar de som belägrar den, inte de belägrade! Genom att smugla in oss i det heliga Ilion i buken på den trojanska hästen har vi inte som våra föregångare, les grecs,* erövrat den fientliga staden, utan gjort oss själva till fångar.”

Författningen grundar sig emellertid på den *allmänna rösträtten*. *Upphävande av den allmänna rösträtten* är därför ordningspartiets, bourgeoisidiktaturens, avgörande handling.

Den allmänna rösträtten gav den rätt i valet den 4 maj 1848, den 20 december 1848, den 13 maj 1849, den 8 juni 1849. Men den 10 mars gav den allmänna rösträtten sig själv orätt. Bourgeoisins herravälde såsom den allmänna rösträttens produkt och resultat, den suveräna folkviljans uttalade handling, det är bourgeoisiförfattningens mening. Men har författningen någon mening från det ögonblick då denna rösträtts, denna suveräna viljas innehåll inte längre är bourgeoisiherraväldet? Är det inte bourgeoisins plikt att reglera rösträtten så att den vill det förnuftiga, *dess* herravälde? Upphäver inte den allmänna rösträtten all stabilitet, ifrågasätter den inte allt bestående, tillintetgör den inte auktoriteten, hotar den inte med att göra själva anarkin till auktoritet, när den på detta sätt upphäver den existerande statsmakten och tillsätter den på nytt? Vem kunde ännu tvivla efter den 10 mars 1850?

När bourgeoisin förkastar den allmänna rösträtten, som den hittills skrudat sig med och från vilken den fått sin styrka, erkänner den öppet: ”*Vår diktatur har hittills bestått i kraft av folkviljan, nu måste den befästas mot folkviljan*”. Som en konsekvens av detta söker den inte mer sitt stöd inom Frankrike, men utanför, i utlandet, i *invasionen*.

Med invasionen uppväcker den, som ett nytt Koblenz⁵⁵, som har tagit plats i själva Frankrike, alla nationella lidelser mot sig. Med angreppet på den allmänna rösträtten ger den en *allmän förevändning* åt den nya revolutionen. Revolutionen behövde ett sådant. Varje *speciell* förevändning skulle skilja fraktionerna inom den revolutionära sammanslutningen ifrån varandra och låta deras olikheter framträda. Den *allmänna* förevändningen bedövar de halvrevolutionära klasserna, det tillåter dem att narra sig själva när det gäller den kommande revolutionens *bestämda karaktär* och konsekvenserna av deras egen handling. Varje revolution måste ha en samlande fråga. Den allmänna rösträtten är den nya revolutionens samlande fråga.

De förenade bourgeoisifraktionerna är emellertid redan dömda, eftersom de flyr från den enda form som gjort deras *gemensamma* makt möjlig, från sitt *klassherraväldes* mäktigaste och mest fullständiga form, från den *konstitutionella republiken*, tillbaka till *monarkins* underordnade, ofullständiga, svagare form. De liknar en gubbe, som för att återvinna sin ungdoms styrka hämtar fram kläder från sin barndomstid och försöker tränga dem på sina förvissnade lemmar. Deras republik hade bara *en* förtjänst, att vara *revolutionens drivhus*.

Den 10 mars bär inskriften:

Après moi le déluge, efter mig syndafloden!

* Grecs: ordlek, betyder greker, men också professionella falskspelare. [Fotnot av Engels]

⁵⁵ Koblenz var under den franska revolutionen centrum för den kontrarevolutionära emigrationen.

IV. Den allmänna rösträttens avskaffande 1850

(Fortsättningen på de föregående tre kapitlen finnes i "Revue" i det sist utkomna femte och sjätte dubbelhäftet av "Neue Rheinische Zeitung". Först skildras den stora handelskrisen, som utbröt i England år 1847, och tillspetsningen av de politiska förvecklingarna på kontinenten. Februari och marsrevolutionerna 1848 förklaras utifrån dess återverkningar där. Sedan redogöres för hur den uppblomstring i handel och industri, som ägde rum under loppet av år 1848 och under 1849 ytterligare tilltog, förklarade det revolutionära uppsvinget och gjorde reaktionens samtidiga seger möjlig. Speciellt om Frankrike heter det på följande sätt:)*

Samma symptom visade sig i *Frankrike* från 1849 och särskilt från början av 1850. Industrierna i Paris hade full sysselsättning, också bomullsfabrikerna i Rouen och Mülhausen går tämligen bra, även om de höga råvarupriserna här liksom i England har verkat hämmande. Välståndsutvecklingen i Frankrike befordrades i hög grad av den omfattande tullreformen i Spanien och tullsänkningen på diverse lyxartiklar i Mexiko; utförseln av franska varor till dessa båda marknader ökade betydligt. Kapitaltillväxten i Frankrike ledde till en rad spekulationer, som utnyttjade den våldsamma exploateringen av de kaliforniska guldgruvorna, som förevändning. Det dök upp en mängd bolag, vars aktier lydde på låga belopp, som i prospekt med socialistiska tongångar direkt appellerade till småborgarnas och arbetarnas besparingar, men som samt och synnerligen löpte ut i den nakna form av bedrägeri, som är en egenhet för fransmän och kineser. Ett av dessa bolag stöddes ändå direkt av regeringen. Införseltullen i Frankrike belöpte sig under de första nio månaderna av 1848 till 63 milj. francs och år 1850 till 93 milj. francs. I september 1850 steg den åter med mer än en miljon i jämförelse med samma månad 1849. Utförseln steg också under 1849 och ännu mer år 1850.

Det mest slående beviset på det återupprättade välståndet är återinförandet av bankens kontantbetalningar genom lagen av den 6 september 1850. Den 15 mars hade banken blivit bemyndigad att inställa sina kontanta betalningar. Dess sedelcirkulation, med provinsbankernas inräknad, uppgick den gången till 373 milj. francs (14.920.000 £). Den 2 november 1849 uppgick denna cirkulation till 482 milj. francs eller 19.280.000 £, en tillväxt på 4.360.000 £, och den 2 september 1850 496 milj. francs eller 19.840.000 £, en tillväxt på omkring 5 milj. £. Det inträdde härvid inte någon devalvering av sedlarna; tvärtom följdes den ökade sedelcirkulationen av en ständigt växande anhopning av guld och silver i bankens källare, så att bankens guldförråd sommaren 1850 uppgick till 14 milj. £, en för Frankrike oerhörd summa. Att banken således blev i stånd till att öka sin cirkulation och därmed sitt aktiva kapital med 123 milj. francs eller 5 milj. £, bevisar slående, hur riktigt vårt påstående i ett tidigare häfte var, att finansaristokratin inte bara undgick att störtas av revolutionen utan också blev starkare. Ännu mera iögonenfallande blir detta resultat genom följande översikt över de senaste årens franska banklagstiftning. Den 10 juni 1847 blev banken bemyndigad att utfärda sedlar på 200 francs; den lägsta sedeln hittills hade varit 500 francs. Ett dekret av 15 mars 1848 förklarade, att den franska bankens sedlar var lagligt mynt och fritog banken från förpliktelsen att inlösa dem med guld. Dess sedelutgivning begränsades till 350 milj. francs. Den fick samtidigt bemyndigande att utfärda sedlar på 100 francs. Ett dekret av den 27 april förordnade, att departementsbankerna skulle anslutas till Banque de France; ett annat dekret av den 2 maj 1848 höjde sedelutgivningsrätten till 442 milj. francs. Ett dekret från 22 december 1849 ökade sedelutgivningsrätten ytterligare till 525 milj. francs. Slutligen återinförde lagen av den 6 december 1850 bestämmelsen att sedlarna skulle kunna inlösas med guld. Dessa fakta, den stadigt stigande cirkulationen, koncentrationen av hela den franska krediten i händerna på banken och anhopningen av allt franskt guld och silver i bankens kassavalv, ledde herr Proudhon till den slutsatsen, att banken nu måste växa ur sin gamla

---

* Detta inledande avsnitt skrevs av Engels till 1895 års utgåva.

klassroll och förvandlas till en proudhonsk folkbank⁵⁶. Han behövde inte ens känna till den engelska bankrestriktionernas historia 1797-1819,⁵⁷ han behövde bara kasta en blick över kanalen för att se, att detta för honom oerhörda faktum i det borgerliga samhällets historia inte är annat än en högst normal borgerlig händelse, som bara nu för första gången ägde rum i Frankrike. Man ser, att de föregivet revolutionära teoretikerna i Paris, som härmade den provisoriska regeringens stora ord, var lika ovetande om de tillgripna åtgärdernas natur och resultat som den provisoriska regeringen själv.

Trots den industriella och kommersiella blomstring, som Frankrike för närvarande kan glädja sig åt, så lider befolkningens stora flertal, de 25 miljonerna bönder, under en stor depression. De senaste årens goda skördar har pressat spannmålspriserna ännu mer i Frankrike än i England, och situationen för de skuldsatta, av ockrare utsugna och av skatter tryckta bönderna måste därför vara allt annat än strålande. De senaste årens historia har emellertid givit överflödande bevis på att denna befolkningsklass inte är i stånd till något revolutionärt initiativ.

På samma sätt som krisperioden inträder senare på kontinenten än i England så kommer också uppblomstringen senare. I England utvecklas den ursprungliga processen; ty England utformar den borgerliga världsordningen. På kontinenten inträffar de olika faserna i det kretslopp, som det borgerliga samhället åter och åter genomlöper, i sekundär och tertiär form. För det första exporterar kontinenten oproportionerligt mycket mer till England än till något annat land. Denna export till England beror emellertid just på detta lands ställning, särskilt i förhållande till den transoceaniska marknaden. Därefter exporterar England oproportionerligt mycket mera till den transoceaniska marknaden än hela kontinenten, så att kvantiteten av den kontinentala exporten till dessa länder alltid är beroende av hur stor Englands transoceaniska export är vid den givna tidpunkten. När kriserna därför först framkallar revolutioner på kontinenten, så ligger grundorsaken dock alltid i England. Det måste naturligtvis lättare komma till våldsamma utbrott i den borgerliga kroppens lemmar än i dess hjärta, då möjligheten till utjämning måste vara större i de förra än i det senare. Å andra sidan är graden av de kontinentala revolutionernas återverkningar i England en termometer på vilken man kan avläsa om dessa revolutioner verkligen angriper de borgerliga levnadsförhållandena, eller om de eventuellt bara träffar dess politiska institutioner.

Under detta allmänna välstånd, i vilket det borgerliga samhällets produktivkrafter utvecklar sig så yppigt, som det överhuvudtaget är möjligt inom de borgerliga förhållandena, kan det inte vara tal om någon verklig revolution. En sådan revolution är bara möjlig i perioder, när *båda dessa faktorer: de moderna produktivkrafterna och de borgerliga produktionsformerna* står i strid med varandra. De tråtor och gräl, som representanter för enskilda fraktioner inom ordningspartierna på hela kontinenten för tillfället förnöjer sig och ömsesidigt komprometterar varandra med, är – långt ifrån att ge anledning till nya revolutioner – tvärtom bara möjliga, därför att förhållandena egentligen för tillfället är så säkra och, vad reaktionen inte vet, så *borgerliga*. Mot detta har alla reaktionens försök att hålla den borgerliga utvecklingen tillbaka lika liten verkan som demokraternas moraliska indignation eller alla deras begeistrade

⁵⁶ En sådan ståndpunkt återopades av Proudhon i hans polemik mot den borgerlige ekonomen Frédéric Bastiat, som propagerade sina åsikter i tidningen "Voix du Peuple" från november 1849 till februari 1850. Denna polemik återgavs i en broschyr, som utkom 1850 i Paris under titeln "Gratuité du crédit. Discussion entre M. Fr. Bastiat et M. Proudhon."

⁵⁷ 1797 utgav den engelska regeringen en specialförordning om bankrestriktion, som fastställde en tvångskurs för sedlar och inställde inlösen av sedlar mot guld. Denna "Restriction act of 1797" legaliserade bankernas inställande av utbetalningarna; guldets togs ur marknaden. Inlösen av sedlar mot guld återupptogs först 1821 på grundval av en lag från år 1819.

proklamationer. *En ny revolution är möjlig bara som följd av en ny kris. Men den är också lika säker som denna. Låt oss nu gå över till Frankrike.*

Den seger som folket hade vunnit tillsammans med småborgarna vid valet den 10 mars upphävde det självt, när det framprovocerade fyllnadsvalet den 28 april. Vidal var utom i Paris också vald i departementet Nedre Rhen. Pariskommittén, i vilken Berget och småborgarna var starkt representerade, förmådde honom att acceptera valet i Nedre Rhen* . Segern från den 10 mars upphörde att vara avgörande; tidpunkten för avgörandet blev ännu en gång uppskjuten, man kunde märka en avmattning i folkets aktivitet. Segern förvandlades till en legal triumf i stället för en revolutionär. Den revolutionära betydelsen av den 10 mars, rehabiliteringen av juniupproret, blev slutligen fullständigt tillintetgjord genom Eugène Sues kandidatur i fyllnadsvalet, denne sentimentalt-småborgerliga socialfantast, som proletariet på sin höjd kunde acceptera som ett skämt för att behaga gatflickorna. Mot denna välmentade kandidatur uppställde ordningspartiet, som hade blivit modigare på grund av motståndarens vacklande politik, en kandidat som skulle representera junisegern. Denne komiske kandidat var den spartanske familjefadern Leclerc, som pressen emellertid slet av den heroiska rustningen stycke för stycke, och som också upplevde ett storartat valnederlag. Den nya valsegern den 28 april gjorde Berget och småborgarna övermodiga. De jublade redan vid tanken på att nå sina drömmars mål på helt legal väg, utan att denna gång vara tvungna att skjuta proletariet i förgrunden genom en revolution. De räknade bestämt med att vid nyvalet 1852 med hjälp av den allmänna rösträtten få herr Ledru-Rollin vald till president och en majoritet av Berget i församlingen. Ordningspartiet, som efter fyllnadsvalet med Sues kandidatur och Bergets och småborgarnas övermodiga stämning, kände sig tryggt för att dessa under alla omständigheter skulle förhålla sig lugna, svarade på de båda valsegrarna med den vallag, som avskaffade den allmänna rösträtten.

Regeringen aktade sig noga för att framlägga detta lagförslag på eget ansvar. Den gjorde en skenbar eftergift för majoriteten, då den överlät utarbetandet av lagförslaget till innehavarna av dess högsta honnörsämbeten, de sjutton borggrevarna.⁵⁸ Det var alltså inte regeringen, som föreslog församlingen att upphäva den allmänna rösträtten, utan majoriteten av församlingen, som föreslog sig själv det.

Den 8 maj behandlades lagutkastet i församlingen. Hela den socialdemokratiska pressen reste sig som en man för att inpränta, att för folket var nu en värdig hållning nödvändig, majestätisk ro, passivitet och förtroende för dess representanter. Varje artikel i dessa tidningar var ett erkännande av, att en revolution framför allt skulle tillintetgöra den så kallade revolutionära pressen, och att den nu måste vara återhållsam. Den förrådde alltså hela sin hemlighet. Den så kallade revolutionära pressen underskrev sin egen dödsdom.

Den 21 maj tog Berget på nytt upp frågan till debatt och föreslog att hela utkastet skulle förkastas, eftersom det kränkte författningen. Ordningspartiet svarade, att man skulle kränka författningen om det var nödvändigt, nu var detta inte fallet eftersom man kunde tolka författningen på vilket sätt som helst, och endast majoriteten var kompetent att avgöra vad som var den riktiga tolkningen. Mot Thiers' och Montalemberts måttlöst våldsamma angrepp satte Berget en anständig och bildad humanism. Det återopade rättens grundvalar. Ordningspartiet hänvisade till den grund, på vilken rätten vilar, den borgerliga egendomen.

* Detta innebar att ett fyllnadsval i Paris blev nödvändigt, det ägde rum den 28 april.

⁵⁸ *De sjutton borggrevarna* – kommission bestående av 17 orleanister, och legitimister, deputerade från den lagstiftande församlingen, som utnämndes på inrikesministerns tillskyndan den 1 maj 1850, för att författa ett utkast till en ny vallag. Medlemmarna i denna kommission kallades borggrevar, vilket anspelade på dessa monarkisters ogrundade maktanspråk och reaktionära strävanden. Öknamnet är lånat ur Victor Hugos drama med samma namn.

Berget jämrade: Ville man då verkligen tvinga fram en revolution? Ordningspartiet svarade, att man skulle invänta den.

Den 22 maj expedierades Bergets avslagsyrkande med 462 röster mot 227. Samma män, som nyss med så högtidlig grundlighet hade bevisat, att nationalförsamlingen och varje enskild deputerad var avsatt, när den avsatte folket som hade givit den dess mandat, höll sig nu avvaktande kvar på sina platser och försökte att få folket att handla i deras ställe genom att starta namninsamlingar. De satt ännu oberört kvar, när lagen den 31 maj antogs med stor majoritet. De sökte sin hämnd genom en protest, i vilken de fritog sig från allt ansvar för denna våldtäkt på författningen. Denna protest inlämnades dock inte öppet, utan smugglades bakom talmannens rygg ned i hans ficka.

En armé på 150.000 man i Paris, den långa förhållningen av avgörandet, pressens lugnande artiklar. Bergets och de nyvalda ledamöternas försagda hållning i församlingen, småborgarnas upphöjda lugn, och framför allt den kommersiella och industriella uppblomstringen förhindrade varje revolutionsförsök från proletariats sida.

Den allmänna rösträtten hade uppfyllt sin mission. Genom den hade folkets flertal utvecklats och skolats, under en revolutionär period är detta rösträttens enda betydelse. Den måste avlägsnas av en revolution eller av reaktionen.

Ett ännu större uppbåd av energi utvecklade Berget vid ett tillfälle kort därpå. Krigsminister Hautpoul hade från talarstolen kallat februarirevolutionen en olycksalig katastrof. Bergets talare, vilka som alltid utmärkte sig för högljudd moralisk indignation, fick inte ordet, när de begärde det av församlingens talman Dupin. Girardin föreslog Bergets medlemmar att de som protest genast skulle lämna salen. Resultat: Bergets medlemmar förblev sittande, men Girardin kastades ut som ovärdig församlingens gemenskap.

Vallagen behövde en komplettering för att bli fullständig, en ny *presslag*. Den lät inte länge vänta på sig. Ett förslag från regeringen, som ytterligare skärptes genom flera tillägg av ordningspartiet, höjde kaudionerna *, satte en extrastämpel på följetongsromanerna (som svar på valet av Eugène Sue till nationalförsamlingen), beskattade alla vecko- och månads-tidskrifter upp till ett visst antal ark och bestämde slutligen att varje tidningsartikel skulle vara försedd med författarens namn. Bestämmelserna om kaudionen dödade den så kallade revolutionära pressen: folket ansåg dess undergång vara ett straff för den roll den spelat i kampen mot den allmänna rösträttens avskaffande. Emellertid utsträckte sig varken den nya lagens anda eller dess verkningar endast till denna del av pressen. Så länge tidningspressen var anonym, kunde den framträda som organ för den mångfaldiga och namnlösa offentliga meningen; den var den tredje statsmakten. Genom bestämmelsen om att under varje artikel författarens namn alltid skulle utsättas blev tidningarna bara en samling författarbidrag av mer eller mindre kända personer. Varje artikel sjönk ned till att vara en annons. Hittills hade tidningarna cirkulerat som den offentliga meningens papperspengar; nu upplöste den sig i mer eller mindre dåliga solavväxlar, vars kvalité och cirkulation inte bara var beroende av utställarens kredit utan även av endossentens. Ordningspartiets press hade provocerat både till upphävandet av den allmänna rösträtten och till de hårdaste åtgärderna mot den ”dåliga” pressen. Emellertid var den goda pressen själv i sin förskräckliga anonymitet obekvämt för ordningspartiet och ännu mer för dess enskilda representanter ute i landet. De krävde ju för sin del bara den betalade författarens namn adress och signalement. Förgäves jämrade sig den goda pressen över den otacksamhet med vilken deras tjänster belönades. Lagen antogs, och bestämmelsen om angivande av författarnamn träffade i första hand just den goda pressen. De republikanska dagsjournalisternas namn var tämligen kända, men de respektabla tidningarna:

---

* Kaudion = borgen. Borgenssumma i samband med tidningsutgivning.

”Journal des Débats”, ”Assemblée National”⁵⁹, ”Constitutionella”⁶⁰ o.s.v. gjorde en slät figur med sin högtidliga statsmannavisdom, när det mysteriösa sällskapet visade sig bestå av köpta radskrivare med lång praktik, som för kontant betalning hade försvarat vilka saker som helst, sådana som Granier de Cassagnac, eller av gamla ynkryggar, som kallade sig själva statsmän, som Capefigue eller av koketterande stofiler, som herr Lemoine från ”Dèbats”.

I debatten om presslagen hade Berget redan sjunkit till en sådan grad av moraliskt förfall, att det måste inskränka sig till att applådera de glänsande tiraderna av den gamle notabiliteten från Louis Philippes tid, herr Victor Hugo. Med val- och presslagen försvinner det revolutionära och demokratiska partiet från den offentliga scenen. Då församlingens session avslutats och dess medlemmar stod beredda att återvända till sina hemorter, utfärdade Bergets två fraktioner, de socialistiska demokraterna och de demokratiska socialisterna var sitt manifest, två fattigdomsattester, i vilka de bevisade att även om de inte hade makten och framgången på sin sida, så hade de dock alltid befunnit sig på samma sida som den eviga rätten och alla de andra eviga sanningarna.⁶¹

Låt oss nu se på ordningspartiet. ”N.Rh.Z.” sade (häfte 3 sida 16): ”Mot de förenade orleanisternas och legitimisternas restaurationslystnad representerar Bonaparte titeln på sin verkliga makt: republiken. Mot Bonapartes restaurationslystnad representerar ordningspartiet titeln på sina två gruppers verkliga herravälde: republiken. Mot orleanisterna representerar legitimisterna, mot legitimisterna orleanisterna status quo: republiken. Dessa fraktioner av ordningspartiet, som var för sig i all hemlighet har sin egen kung och sin egen restauration, framhäver båda mot rivalernas usurpations- och upprorslust bourgeoisins gemensamma herravälde, den form, i vilken de enskilda kraven förblir neutraliserade – *republiken* ... Och Thiers hade mer rätt än han anade, när han sade: 'Vi rojalister är den konstitutionella republikens verkliga upprätthållare.' ”

Denna komedi av republikaner mot sin vilja, motvilja mot status quo och ständigt bestående av denna, de oupphörliga slitningarna mellan Bonaparte och nationalförsamlingen; ordningspartiets ständiga hotelser att dela sig i sina skilda fraktioner och dock ständigt fortsatta sammanhållning, fraktionernas försök att förvandla varje seger över den gemensamma fienden till ett nederlag för den tillfälligt allierade; den ömsesidiga svartsjukan, hämndlystnaden, jäktet, de outröttligt dragna svärden, som åter och åter slutar med ett baiser-Lamourette⁶² – hela denna eländiga komedi full av förvillelser hade aldrig utvecklat sig så klassiskt som under dessa sista sex månader.

Ordningspartiet ansåg att vallagen var en seger över Bonaparte. Hade inte regeringen avstått från sin värdighet, när den överlät utarbetandet av och ansvaret för sitt förslag om avskaffande av rösträtten på sjuttonmannakommissionen? (borggrevarna⁵⁸). Och berodde inte Bonapartes styrka i kampen mot församlingen i första hand på att han var vald av sex miljoner? – Bonaparte för sin del behandlade vallagen som sin eftergift till församlingen, med

⁵⁹ ”L'Assemblée nationale” – fransk dagstidning i monarkistisk-legitimistisk riktning, som utkom i Paris från 1848 till 1857. 1848 till 1851 var den språkrör för anhängarna av en sammansmältning av de båda monarkistiska partier som förde fram var sin dynasti, legitimisterna och orleanisterna.

⁶⁰ ”Le Constitutionnel” – fransk dagstidning, som utkom i Paris mellan 1815 och 1870. Under fyrtioalet var den organ för orleanisternas moderata flygel, under revolutionen 1848 företrädde den den kontrarevolutionära rojalistiska bourgeoisins åsikter, som samlades kring Thiers. Efter statskuppen i december 1851 var den en bonapartistisk tidning.

⁶¹ *Två manifest* – ”Rapport från Berget till folket”, som publicerades i nr 6 av tidningen ”Le Peuple de 1850” den 11 augusti 1850, och uppropet ”Till folket”, som publicerades i nr 7 av samma tidning den 14 augusti 1850.

⁶² *Baiser-Lamourette* (Lamourette-kyss) – anspelning på en bekant episod under franska revolutionen. Den 7 juli 1792 föreslog en deputerad i den lagstiftande församlingen, Lamourette, att man skulle göra slut på alla partistrider genom en broderskyss. I enlighet med detta förslag kastade sig företrädarna för de fientliga partierna i varandras armar, men nästa dag var denna hycklande ”broderskyss” glömd, precis som man kunde vänta.

vilken han hade köpt samförstånd mellan den verkställande och den lagstiftande makten. Som lön begärde den simple äventyraren en förhöjning av sitt underhåll med tre miljoner. Skulle nationalförsamlingen våga ta en konflikt med den utövande makten vid denna tidpunkt då den genom vallagen hade bannlyst den stora majoriteten av alla fransmän? Den brusade upp, den tycktes vilja driva saken till sin spets, dess kommission förkastade förslaget, men den bonapartistiska pressen hotade och hänvisade till folket, som gjorts arvlöst och berövats sin rösträtt. Man prövade högljutt en mängd kompromissförslag innan församlingen till slut gav efter i sak, men hävdade sig i princip. I stället för den principiella ökningen av apanaget med 3 miljoner per år beviljade den honom en summa på 2.160.000 francs till omedelbar hjälp. Den var inte nöjd med det utan gjorde denna eftergift först sedan Changarnier, ordningspartiets general och Bonapartes påtvingade beskyddare, hade understött förslaget. De två miljonerna beviljades alltså egentligen inte till Bonaparte utan till Changarnier.

Denna motvilligt överlämnade gåva mottogs av Bonaparte i samma anda som den givits. Den bonapartistiska pressen väsnades på nytt mot nationalförsamlingen. Presslagens bestämmelse, om att för varje tidningsartikel författarens namn skulle anges, hade åter visat sig speciellt riktad mot de underordnade tidningar, som företrädde Bonapartes privatintressen. Huvudorganet för dessa tidningar, "Pouvoir",⁶³ riktade på grund av detta ett öppet och häftigt angrepp mot nationalförsamlingen. Ministrarna måste ta avstånd från tidningen inför församlingen, och dess ansvarige utgivare åtalades av nationalförsamlingen och dömdes till högsta bötesstraff, 5.000 francs. Nästa dag fanns i "Pouvoir" en ännu fräckare artikel mot församlingen, och för att ge regeringen revansch åtalade åklagarmyndigheterna flera legitimistiska tidningar för kränkning av författningen.

Äntligen kom man fram till frågan om ajournering av församlingen. Bonaparte önskade den för att kunna manövrera mera obehindrat. Ordningspartiet önskade den dels för att kunna genomföra sina fraktionsintriger, dels för att de enskilda medlemmarna i församlingen skulle kunna sköta sina privatintressen. Båda behövde den för att kunna befästa och föra vidare reaktionens seger ute i landet. Församlingen beslöt därför om ett uppehåll från den 11 augusti till den 11 november. Då Bonaparte inte gjorde någon hemlighet av att hans stora intresse var att bli av med den störande övervakningen från församlingens sida, tryckte församlingen i själva sitt förtroendevotum en stämpel av misstroende mot presidenten genom att inte välja in någon representant för bonapartisterna i den permanenta kommission med 28 medlemmar, som utsågs för att övervaka den republikanska dygden under ferien.⁶⁴ I stället för bonapartisterna invaldes några republikaner från "Siècle" och "National". På detta sätt bevisade man för presidenten församlingsmajoritetens trofasthet mot den konstitutionella republiken.

Strax före och omedelbart efter församlingens ajournering tycktes de både stora fraktionerna inom ordningspartiet, orleanister och legitimister vara villiga att försonas genom en sammansmältning av de två kungahus, under vilkas fanor de kämpade. Tidningarna var fulla av försoningsförslag, som skulle ha diskuterats vid Louis Philippes sjukbädd i St. Leonard, då dennes död plötsligt förenklade situationen. Louis Philippe var usurpatorn, Henrik V var den bestulne, greven av Paris var däremot på grund av Henriks barnlöshet hans rättmätige tronarvinge. Nu var varje förevändning för att sammansmälta de två dynastiska intressena avlägsnad. Men just då upptäckte de två fraktionerna av bourgeoisin, att det inte var

⁶³ "Le Pouvoir" – bonapartistiskt organ, som utkom i Paris från april 1849 till juni 1850 under titeln "Le Dix décembre, journal de l'ordre" och sedan från juni 1850 till januari 1851 under titeln "Le Pouvoir, journal du dix décembre". Redaktör var Granier de Cassagnac.

⁶⁴ Enligt artikel 32 i den franska republikens författning skulle under den lagstiftande församlingens ferieuppehåll en ständig kommission fungera, som bestod av 25 valda medlemmar och församlingens presidium. Denna kommission hade rätt att i nödfall inkalla den lagstiftande församlingen. 1850 bestod denna kommission faktiskt av 39 personer: 11 medlemmar av presidiet, 3 kvestorer och 25 valda medlemmar.

svärmeriet för ett bestämt kungahus som skilde dem åt, utan att det tvärtom var deras olika klassintressen, som höll de två dynastierna från varandra. Legitimisterna, som hade dragit på pilgrimsfärd till Henrik V:s hov i Wiesbaden, liksom deras konkurrenter till St. Leonard, mottog där meddelandet om Louis Philippes död. Genast bildades de en ministär⁶⁵ *in partibus infidelium*⁶⁶, som huvudsakligen bestod av medlemmar ur den tidigare omnämnda permanenta kommissionen, den republikanska dygdens väktare. På grund av en tvist, som ägde rum inom partiet, trädde nu dessa män fram med en obeslöjad proklamation om rätten av guds nåde. Orleanisterna jublade över den komprometterande skandal, som gav eko i pressen efter detta manifest⁶⁷, och höll på intet sätt tillbaka sina fientliga känslor mot legitimisterna. Medan nationalförsamlingen hade ferie sammanträdde departementens representantskap. Flertalet av dem uttalade sig för en mer eller mindre begränsad revision av författningen, d.v.s. de uttalade sig för en inte närmare bestämd monarkisk restauration, för en ”lösning”, och tillstod samtidigt att de var inkompetenta och alltför fega för att hitta lösningen. Den bonapartistiska fraktionen utlade genast denna önskan som en avsikt att förlänga Bonapartes presidentperiod.

Den författningsmässiga lösningen, Bonapartes demission i maj 1852, val av ny president genom samtidiga val för landet alla väljare, och revision av författningen genom en revisionskammare under den nya presidentperiodens första månader, är absolut olämplig för den härskande klassen. Dagen för ett nytt presidentval skulle betyda ett möte mellan samtliga de fientliga partierna: legitimisterna, orleanisterna, bourgeois-republikanerna och de revolutionära. Det måste komma till en våldsam uppgörelse mellan de olika fraktionerna. Även om det lyckades ordningspartiet att samlas om en neutral presidentkandidat, en man som stod utanför de dynastiska familjerna, så skulle Bonaparte åter träda fram mot honom. Ordningspartiet tvingas i sin kamp mot folket att ständigt förstärka den verkställande makten. Varje ökning av denna makt, ökar dess bärares, Bonapartes, makt. I samma mån som ordningspartiet förstärker sin maktställning, förstärker det därför kampmedlen för Bonapartes dynastiska krav, förstärker därför hans chans att den avgörande dagen med våld kunna omintetgöra den konstitutionella lösningen. Han kommer då inte att ta mera hänsyn till ordningspartiet när han vill störta den ena av författningens grundpelare, än vad ordningspartiet tog hänsyn till folket när det störtade den andra grundpelaren: då det förgrep sig på vallagen. Han skulle ändå skenbart inför nationalförsamlingen kunna appellera till den allmänna rösträtten.* Kort sagt, den konstitutionella lösningen ställer hela det politiska status quo i fråga, och bakom hotet mot status quo ser borgaren kaos, anarki och inbördeskrig. Han ser sina inköp och sin försäljning, sina växlar, sina giftermål, sina statfästa kontrakt, sina hypotek, sin jordränta, hyresintäkter, profit, alla sina kontrakt och förvärvskällor hotade den första söndagen i maj 1852, och denna risk kan han inte utsätta sig för. Bakom hotet mot det politiska status quo döljer sig faran för hela det borgerliga samhällets sammanbrott. Den enda

⁶⁵ Här avses ett av legitimisterna planerat ministerkabinett, i vilket de Lévis, de Sain-Priest, Berryer, de Pastoret och d'Escars skulle ingå. Det sammanställdes för den händelse att den legitimistiske tronpretendenten greve Chambord skulle komma till makten.

⁶⁶ *In partibus infidelium* (i de otrognas land) – tillägg till de katolska biskopars titel som utnämndes till ett rent nominellt biskopsämbete i icke-kristna länder. Detta uttryck används ganska ofta av Marx och Engels på de olika emigrantregeringar som hade bildats i utlandet utan hänsyn till den verkliga situationen i hemlandet.

⁶⁷ Manifestet i fråga är det s.k. Wiesbadenmanifestet, en cirkulärskrivelse som författades på greve Chambords uppdrag av de Barthélemy, sekreterare för den legitimistiska fraktionen i den lagstiftande församlingen. I denna cirkulärskrivelse fastslogs legitimisternas politik i händelse av att de skulle komma till makten. Greve Chambord förklarade, att han ”officiellt och kategoriskt avstod från varje appell till folket, då en sådan appell skulle innebära en avsägelse av den ärftliga monarkins stora nationella princip” (se ”Le Peuple de 1850” nr 25 den 25 september 1850). Denna förklaring framkallade en presspolemik, som sammanhängde med en protest från flera monarkister, vilka leddes av deputeraden Larochejacquelein.

* Denna Marx förmodan, som kom i tryck 1850, bekräftades på ett slående sätt år 1852. Se Marx: [Louis Bonapartes adertonde Brumaire](#).

möjliga lösningen i bourgeoisins smak är att uppskjuta hela saken. Bourgeoisin kan bara rädda den konstitutionella republiken genom att kränka författningen, med att förlänga presidentens herravälde. Detta är också sista ordet i ordningspartiets press, efter den långvariga och djupsinniga debatten om ”lösningen”, som den har ägnat sig åt efter departementsrådets session. Det stormäktiga ordningspartiet ser sig till sin skam tvunget att ta en så löjlig, ordinär och av dess medlemmar avskydd person, som pseudo-Napoleon, på allvar.

Denna smutsiga figur misstog sig också på orsaken till att han kom att framstå som den nödvändiga mannen. Medan hans eget parti hade insikt nog att förstå, att det var de politiska förhållandena som gav Bonaparte växande betydelse, så trodde han själv att det var namnets trollkraft och hans oavbrutna karikerande av Napoleon som var anledningen. Han blev dagligen mer företagsam. Mot rojalisternas vallfärder till St. Leonard och Wiesbaden satte han sina rundresor i Frankrike. Bonapartisterna hade så litet förtroende till den magiska effekten av hans personlighet, att de överallt skickade med honom folk från 10 decembersällskapet⁶⁸, denna det parisiska lumpproletariatets organisation, massvis sammanpackad i järnvägsvagnar och postskjutsar, som hejarklack. De lade olika tal i munnen på sin marionett, han predikade republikansk resignation eller envis motståndskraft som valspråk för sin politik alltefter mottagandet i de olika städerna. Trots alla manövrer var dessa resor allt annat än triumftåg.

Sedan Bonaparte på detta sätt trodde sig ha hänfört folket, satte han sig i rörelse för att vinna hären. Han lät hålla stora trupprevyer på Satorislätten vid Versaille, där han försökte köpa soldaterna med vitlökskorv, champagne och cigarrer. Medan den ursprunglige Napoleon under sina strapatsrika fälttåg förstod att uppmuntra sina utmattade soldater med tillfällig patriarkalisk förtrolighet, så trodde denne pseudo-Napoleon, att soldaterna som tack ropade: Vive Napoléon, vive le saucission! * d.v.s. leve Napoleon, leve korven!

Dessa trupprevyer fick den länge undertryckta oenigheten mellan Bonaparte och hans krigsminister Hautpoul på den ena sidan och Changarnier på den andra att bryta ut. I Changarnier hade ordningspartiet funnit sin verkligt neutralt man, för vilken det inte kunde vara tal om egna dynastiska krav. Honom hade de utsett till Bonapartes efterträdare. Changarnier hade dessutom genom sitt uppträdande den 29 januari och 13 juni 1849 blivit ordningspartiets store fältherre, den moderne Alexander, genom sitt brutala ingripande i revolutionen hade han, enligt den ängslige borgarens åsikt, huggit igenom revolutionens gordiska knut. I grunden lika löjlig som Bonaparte hade han således på ett tarvligt sätt blivit en makt och sattes av nationalförsamlingen till att övervaka presidenten. Han koketterade själv, t.ex. i frågan om presidentens lön, med det beskydd som han gav Bonaparte och uppträdde alltmer egenmäktigt mot honom och ministrarna. Då man väntade ett uppror med anledning av vallagen förbjöd han sina officerare att åtlyda någon som helst order från krigsministern eller presidenten. Pressen bidrog också till att förstora Changarniers gestalt. Ordningens partiets fullständiga avsaknad av stora personligheter gjorde, att det tvingades att tillskriva en enskild individ all den kraft, som hela deras klass saknade, och således blåsa upp den till oerhörda proportioner. Så uppstod myten om Changarnier som ”samhällets bålverk”. Changarnier, en skum kvacksalvare och högdragen viktigpetter nedlät sig till att bära världen

⁶⁸ 10 decembersällskapet – I kapitel V i sitt arbete [Louis Bonapartes adertonde Brumaire](#) skriver Marx: ”Detta sällskap daterar sig från 1849. Under förevändning att bilda en välgörenhetsförening hade man organiserat Paris' lumpproletariat i hemliga sektioner, varje sektion leddes av bonapartistiska agenter och i spetsen för det hela stod en bonapartistisk general. Förutom ruinerade lebemän med tvetydiga existensmedel och tvetydig härkomst, förutom förkomna och äventyrliga element från bourgeoisin bestod den av lösdrivare, avskedade soldater, frigivna tukthusfångar, förrymda galärslavar, skojare, gycklare, lazzaroner, ficktjuvar, taskspelare, spelare, sutenörer, bordellvärdar, sjåare, litteratörer, positivhalare, lumpsamlare, skärslipare, kittelflickare, tiggare, kort sagt hela den obestämda, löst sammansatta, kringstrykande massa som fransmännen kallar la Bohème. Med sådana element, som var honom trogna, bildade Bonaparte kärnan i 10 december-sällskapet.”

* Ordlek: Saucission betyder både korv och drummel.

på sina skuldror! Detta bildar en löjlig kontrast till händelserna under och efter trupprevyerna på Satorislätten och bevisar utan tvivel att det bara skulle behövas ett penndrag av Bonaparte, denna obetydliga person, för att återställa Changarnier, den borgerliga ångestens skapelse, den kolossale Changarnier, till normala proportioner och förvandla honom, samhällets hjälte, till en pensionerad general.

Bonaparte hade för länge sedan hämnats på Changarnier, genom att provocera krigsministern till disciplinstrider med den obekväme beskyddaren. Den sista trupprevyn på Satori kom slutligen det gamla grollet att flamma upp. Changarniers konstitutionella förargelse kände inga gränser, då han såg kavalleriregementena defilera förbi under det författningsstridiga ropet: Vive l'Empereur! För att förekomma alla oangenäma debatter vid den förestående sessionen i nationalförsamlingen om dessa rop avlägsnade Bonaparte sin krigsminister Hautpoul, som utnämndes till guvernör i Algeriet. I hans ställe utnämndes en pålitlig gammal general från kejsartiden, som vad det gällde brutalitet var Changarniers like. Men för att Hautpols avskedande inte skulle se ut som en eftergift för Changarnier förflyttades samtidigt general Neumayer, som var en mycket viktig person i den stora kommittén av samhällets räddare, från Paris till Nantes. Det var Neumayer, som vid den sista trupprevyn hade övertalat hela infanteriet att defilera förbi Napoleons efterföljare under iskall tystnad. Changarnier, som själv träffades genom Neumayer, protesterade och hotade. Till ingen nytta.

Efter två dagars förhandlingar publicerades dekretet om Neumayers förflytning i "Moniteur", och det var intet annat att göra för "ordningens hjälte" än att underordna sig disciplinen eller avgå.

Bonapartes kamp med Changarnier är en fortsättning på hans kamp med ordningspartiet. När nationalförsamlingen öppnas den 10 december kommer det därför att äga rum under hotande auspicer. Det må bli en storm i ett vattenglas. I det väsentliga måste det gamla spelet fortsätta. Men majoriteten av ordningspartiet kommer, trots skriken från dess olika principryttare, att tvingas till att förlänga presidentens maktperiod. I lika hög grad kommer Bonaparte, trots alla inledande protester, som redan är knäckta av hans penningsbrist, att mottaga denna förlängning av makten som en enkel delegering ur nationalförsamlingens händer. Så kommer lösningen att skjutas upp, status quo att fortsätta, en fraktion av ordningspartiet att kompromettera den andra, försvagas, omöjliggöras. Undertryckandet av den gemensamma fienden, nationens stora, vittomfattande och utsugna massa, fortsätter, tills de ekonomiska förhållandena själva åter har nått den punkt i sin utveckling, där en ny explosion spränger alla dessa grälände partier tillsammans med deras konstitutionella republik i luften.

För att lugna borgarna måste för övrigt sägas, att skandalen mellan Bonaparte och ordningspartiet har till resultat, att en mängd små kapitalister ruineras på börsen och deras förmögenhet spelas över i de stora börshajarnas fickor.